

RATSASTUSTALLIEN AIKUISET TUNTIRATSASTAJAT

Ratsastusharrastuksen merkitykset ja yhteisöllisyyden muodot

Suvi Sikstus
Pro gradu -tutkielma
Helsingin yliopisto
Sosiaalitieteiden laitos
Sosiologia
Toukokuu 2011

HELSINGIN YLIOPISTO
HELSINGFORS UNIVERSITET
UNIVERSITY OF HELSINKI

Tiedekunta/Osasto – Fakultet/Sektion – Faculty Valtiotieteellinen tiedekunta		Laitos – Institution – Department Sosiaalitieteiden laitos
Tekijä – Författare – Author Sikstus, Suvi		
Työn nimi – Arbetets titel – Title Ratsastustalliin aikuiset tuntiratsastajat. Ratsastusharrastuksen merkitykset ja yhteisöllisyyden muodot.		
Oppiaine – Läroämne – Subject Sosiologia		
Työn laji – Arbetets art – Level Pro gradu -tutkielma	Aika – Datum – Month and year Toukokuu 2011	Sivumäärä – Sidoantal – Number of pages 107
Tiivistelmä – Referat – Abstract <p>Tutkielmani tarkastelee aikuisia ”tuntiratsastajia”, eli ratsastuskouluissa tunneilla ratsastavia aikuisia. Aikuisten ratsastajien määrä on kasvanut huomattavasti viime vuosina. Tarkastelen työssäni ratsastusharrastuksen merkityksiä, harrastukseen liittyvää yhteisöllisyyttä ja naisten ja miesten eroja ratsastusharrastuksessa. Tutkielmani lähtökohtana on, että aikuiset eivät harrasta ratsastusta ”tyhjiössä”, vaan ratsastusharrastusta kehystävät arki ja työ. Tutkielmani perusteella ratsastusharrastus myös merkityksellistyy aikuisille sekä työn, että arjen kautta - kuin myös harrastukseen liittyvien asioiden kautta. Lajiin liittyvä yhteisöllisyys on puolestaan samanlaista kevyttä harrastuspohjaista yhteisöllisyyttä, kuin mistä sosiologiset postmoderneja yhteisöjä kuvaavat teoriat kertovat. Yhteisöllisyys rakentuu hevosten ja ratsastuksen ympärille. Aikuisten yhteisöllisyys ei ole myöskään sidottu tietylle tallille, vaan yhteisöllisyyttä voi ilmetä missä vain, missä aikuiset ratsastuksen harrastajat tapaavat toisensa.</p> <p>Tutkielmassani tuon esille, että sukupuolella on merkitystä myös kevyessä harrastusyhteisöllisyydessä, vaikka postmodernit yhteisöteoriat eivät huomioi sukupuolta. Ratsastusharrastukseen liittyvässä toiminnassa naiset ja miehet ryhmittyvät myös sukupuolen perusteella, vaikka talleilla ratsastetaankin tyypillisesti ”sekaryhmissä”. Kyseenalaistan myös postmodernien yhteisöteorioiden näkemystä siitä, että yhteisöihin liitytään pelkästään omasta halusta. Tutkielmani mukaan ratsastuksen harrastajien yhteisöön kuulutaan kyllä halusta, mutta palkkatyö on harrastuksen mahdollistaja.</p> <p>Aikuiset tuntiratsastajat harrastavat ratsastusta tavoitteellisesti. Tutkielmani mukaan aikuiset etenevät harrastuksessa kahdella eri uralla: harrastajauralla ja yhteisöuralla. Harrastajauralla etenevät aikuiset haluavat kehittää ratsastustaitojaan ja yltää harrastuksessa yhä parempiin suoriin. Yhteisöuraa rakentavat aikuiset luovat puolestaan kontakteja muihin harrastajiin esimerkiksi toimimalla omassa ratsastusseurassaan tai tallin muissa ryhmissä. Kuvaamani urat ovat ideaalityyppejä siinä mielessä, että puhtaina ne eivät esiinny, vaan ratsastusharrastuksessa painottuvat aina enemmän tai vähemmän molemmat urat. Aikuisten tavoitteellisuus harrastuksessa on puolestaan samankaltaista, kuin mitä heillä on työelämässäänkin. Tutkimukseni onkin osaltaan kuvaus keskiluokkaisesta elämäntyylistä, johon liittyy tavoitteellisuutta sekä työelämässä, että vapaa-ajan harrastamisessa.</p> <p>Tutkielmani aineisto koostuu 16 pääkaupunkiseutulaisten aikuisen tuntiratsastajan haastattelusta (8 naista ja 8 miestä). Lisäksi käytän lisänä ”tallipäiväkirjoja”, joita olen kirjoittanut kahdelta eri pääkaupunkiseutulaiselta ratsastustallilta. Aineiston analyysissä olen kiinnittänyt huomiota sekä siihen, mitä aikuiset ratsastusharrastuksesta ja toiminnastaan tallilla puhuvat, sekä siihen miten he tallilla päiväkirjojensa perusteella toimivat. Tutkielmassani olen käyttänyt muun muassa aikuisten vapaa-ajan ja arjen tutkimusta, sosiologisia postmoderneja yhteisöteorioita, harrastus- ja liikuntatutkimusta sekä tyttö- ja nuorisotutkimusta.</p>		
Avainsanat – Nyckelord – Keywords vapaa-aika, arki, aikuiset, yhteisöllisyys, harrastukset		

SISÄLLYS

1 Johdanto	2
1.1 Taustaa aikuisten ratsastusharrastukseen	2
1.2 Mistä puhumme kun puhumme ratsastusharrastuksesta?	4
1.3 Tutkimuksen lähtökohdat ja kysymyksen asettelut	5
2 Aiempi tutkimuskeskustelu	9
2.1 Aikuisten arki ja vapaa-aika	9
2.2 Liikuntaharrastukset osana vapaa-aikaa	13
2.3 Vapaa-ajan harrastusyhteisöt	14
2.4 Naiset ja miehet yhteisöissä	17
2.5 Ratsastustalli yhteisönä	22
2.6 Aikuiset tuntiratsastajat postmodernina yhteisönä	25
3 Tutkimusaineisto ja metodologia	30
3.1 Aineiston hankinta	30
3.2 Aineiston kuvaus ja konteksti	34
3.3 Aineiston luotettavuus	40
3.4 Metodologiana Adaptiivinen Teoria	42
3.5 Aineiston koodaus	44
4 Ratsastuksen merkitykset aikuiselle tuntiratsastajalle	48
4.1 Moniulotteinen liikuntalaji	48
4.2 Vastapaino työlle ja arjelle	56
4.3 Yhteisön merkitys	61
4.4 Haasteet ja omien rajojen ylittäminen	71
4.5 Kiintymys hevosiin	74
5 Aikuisten urakulut tallilla	76
5.1 Harrastajaura: minä ja hevonen	78
5.2 Yhteisöura: minä ja muut	80
5.3 Erot naisten ja miesten ratsastusharrastuksessa	84
6 Yhteenvedo	92
LÄHTEET	99
LIITTEET	104
Liite 1 Haastattelurunko aihepiireittäin	104
Liite 2 Taustatietolomake	106
Liite 3 Tutkimuslupa	107

1 Johdanto

Se kaikkein tärkein on siinä se, et kun se on oma maailmansa, kaikki kerta kaikkiaan unohtuu, kaikki huolet. Se on kaikkein tärkeintä siinä mulle. Et siinä täytyy keskittyä niin kovasti siihen ratsastamiseen itsessään, ettei pysty ajattelemaan mitään muita asioita. Uskoisin, että se on oikeesti se, mitä varten se vei mennessään – kun on stressaava työ kuitenkin. (Marjukka, + 40 v.)

1.1. Taustaa aikuisten ratsastusharrastukseen

Aikuisten innostuminen ratsastuksesta on kasvattanut ratsastuksen harrastajamääriä Suomessa huomattavasti viime vuosien aikana. Ratsastusta voi harrastaa itsekseen vaikkapa omalla hevosella, mutta useimmiten ratsastuksen harrastaminen tarkoittaa ratsastustunneilla käymistä ratsastuskoulussa. Kansallisesta liikuntatutkimuksesta (2009–2010) selviää, että aikuisten ratsastuksen harrastajien määrä on kasvanut huomasti. Kansallista liikuntatutkimusta on tehty reilun 15 vuoden ajan ja ensimmäisenä tutkimusvuonna 1994 aikuisia 19–65 -vuotiaita ratsastuksen harrastajia oli 22 000. Uusimmassa, vuosien 2009–2010 tutkimuksessa aikuisten ratsastajien määrä oli jo 81 000 – eli lähes nelinkertainen vuoteen 1994 verrattuna. Aikuisia ratsastuksen harrastajia on tällä hetkellä suunnilleen yhtä paljon kuin esimerkiksi aikuisia tenniksen (80 000), luistelun (88 000) tai jääkiekon (99 000) harrastajia. Aikuisten harrastuksena ratsastus päihittää reilusti esimerkiksi koripallon ja pesäpallon, joita molempia harrastaa Suomessa reilut 20 000 aikuista. Ratsastus kuuluukin Suomessa 20 suosituimman aikuisten harrastuksen joukkoon. (Kansallinen liikuntatutkimus 2009–2010, 16.)

Ratsastuksen suosion kasvu tulee ilmi myös ratsastusurheilun keskusjärjestön Suomen Ratsastajainliitto ry:n (SRL) jäsenmäärissä. Esimerkiksi vielä vuonna 2000 liitolla oli jäseniä vajaat 29 000, mutta vuonna 2010 jäsenmäärä oli jo yli 48 000. Liiton mukaan kasvu selittyy pääosin juuri aikuisten ratsastajien määrän kasvulla, sillä nuorten osuus jäsenistä on pysynyt viime vuosina vakaalla tasolla. Lisäksi Suomen Ratsastajainliitto arvioi, että kesäaikaan kun ratsastusharrastuksessa on ”huippusesonki”, sitä harrastaa jopa 160 000 suomalaista. (www.ratsastus.fi, 10.10.2010, 15.4.2011.)

Suomessa ratsastus on tänä päivänä etenkin aikuisten harrastus. Suomen Ratsastajainliiton jäsenistä noin 60 prosenttia on aikuisia ja noin 40 prosenttia alle 18-vuotiaita nuoria. Etenkin aikuiset naiset harrastavat ratsastusta: aikuisista liiton jäsenistä 93 prosenttia on naisia ja 7 prosenttia miehiä. Ratsastus onkin nousemassa merkittäväksi aikuisten naisten harrastukseksi. (www.ratsastus.fi, luettu 8.1.2010, 15.4.2011.) Yhä useampi aikuinen myös miettii ratsastuksen aloittamista. Kansallisen liikuntatutkimuksen (2009–2010) mukaan lajin aloittamista pohtivia aikuisia on 67 000. Myös näiden potentiaalisten aikuisratsastajien määrä on kasvanut johdonmukaisesti. Ratsastus on myös niiden 11 harrastuksen joukossa, joiden aikuisharrastajamäärät ovat kasvaneet johdonmukaisesti viimeisen reilun 15 vuoden aikana kun kansallisia liikuntatutkimuksia on tehty. Muita lajeja tässä joukossa ovat esimerkiksi golf, jääkiekko, ja salibandy. (Kansallinen liikuntatutkimus 2009–2010, 17, 20–22.)

Suomen Ratsastajainliittoon (SRL) harrastajat kuuluvat paikallisten ja rekisteröityjen jäsenseurojen kautta. Yhteensä SRL:n jäsenseuroja on Suomessa 440, ja seurojen toiminta tapahtuu ratsastuskouluilla. Esimerkiksi kilpailuihin ratsastajat voivat osallistua vain, jos he kuuluvat liittoon. SRL myös valvoo ratsastuskoulujen asianmukaisuutta ja turvallisuutta; liiton hyväksymillä talleilla on aina näkyvällä paikalla kyltti, joka kertoo tallin olevan SRL:n hyväksymä. Liiton kautta ratsastaja saa myös vakuutusturvan ja usein alennusta ratsastustuntien hinnoista. (www.ratsastus.fi, luettu 8.1.2010, 28.4.2010, 10.10.2010, 15.4.2011.)

Suomessa ratsastusharrastus alkoi yleistyä 1800-luvun loppupuolella. Suomen ratsastusurheilun historiaa tutkinut Erkki Vasara kirjoittaa, että lajin alkuaikoina ratsastusta harrastivat lähinnä yläluokkaiset ja upseerit pääasiassa Helsingin alueella. Helsingissä järjestettiin ratsastusharjoituksia, huviratsastusretkiä ja suosittuja sirkusnäytöksiä, joissa oli mukana jopa 80 hevosta ratsastajineen. Vaikka naisia on ollut mukana ratsastuksessa alusta asti, ratsastus oli pitkään miesvaltainen laji. (Vasara 1987, 32–36.) Ennen ratsastuksen nousua varsinaiseksi urheilulajiksi 1800-luvun lopun Suomessa, ratsain liikkui lähinnä sotilaat, postiratsastajat ja matkaa ratsain taittavat talonpojat (Vasara 1987, 28–30). Urheilumuotona ratsastus erosi jo alkuunsa toisesta

hevosurheilusta, raveista. Raviurheilu yleistyi Suomessa jo 1800-luvun alkupuolella ja sillä oli yhteys Suomen oman hevosrodun eli suomenhevosen jalostukseen. Raviurheilun harrastajat olivat etupäässä säätyläisiä ja talonpoikia, ja raviurheilu oli levinnyt tasaisemmin koko maahan. Sen sijaan yläluokkainen ratsastusurheilu kukoisti pääasiassa pääkaupunkiseudulla. Maaseudulla ratsastusta harrastettiin suurissa kartanoissa. (Vasara 1987, 38–42.)

Valtakunnallinen ratsastajien järjestö, Suomen Ratsastajainliitto, perustettiin vuonna 1920 (Vasara 1987, 74). Voimakas lajin harrastajamäärien kasvu alkoi 1960-luvulla. 1960–1970 -lukujen aikana etenkin junioreiden määrä kasvoi ja nousi yli puoleen ratsastajien määrästä. Samalla laji alkoi myös muuttua nais- ja tyttövaltaiseksi. 1980-luvun puolivälissä vain joka kymmenes ratsastaja oli enää mies. (Vasara 441–445.) Vasara pohtii myös harrastajien motivaatioita ratsastukseen kahden kyselytutkimuksen pohjalta. Vasaran mukaan tyttöjä ja naisia harrastuksen pariin vetää kiintymys hevosiin ilman urheilullisia tavoitteita. Miehistä puolestaan vain harvat harrastavat ratsastusta kiintymyksestä hevosiin. Pääsääntöisesti miehiä ratsastusharrastuksen pariin vetää Vasaran mukaan lajiin liittyvä urheilullisuus. Vasara kirjoittaa, että näin ollen ratsastuskoulut joutuvat kilpailemaan miesten huomiosta, sillä muitakin urheilusuorituksia korostavia lajeja on paljon. (Vasara 1987, 445.)

1.2 Mistä puhumme kun puhumme ratsastusharrastuksesta?

Suomen kansainvälisesti menestynein kouluratsastaja Kyra Kyrklund sanoo ratsastuksen taitoa opettavassa kirjassaan osuvasti hevosen ja ihmisen välisestä kommunikaatiosta – tai pikemminkin sen puutteesta: *”Jos tapaat japanilaisen, joka puhuu ainoastaan japania ja itse puhut vain suomea, ovat edellytykset toistenne ymmärtämiseen melko olemattomat. Vaikka korottaisit ääntäsiikin, japanilainen ei ymmärrä sinua niin kauan kuin jatkat suomeksi. Lopulta hän vain turhautuu ja hermostuu ymmärtämättä mitä yrität hänelle sanoa!”* (Kyrklund & Lemkow 2008, 20.) Tämä esimerkki kuvastaa tilannetta, jossa ratsastaja ja hevonen eivät ymmärrä toisiaan. Ratsastuksen voikin sanoa olevan kommunikaatiota ihmisen ja hevosen välillä. Ratsastajan käyttämät erilaiset avut, eli esimerkiksi pohkein tai ohjasottein hevoselle

annetut merkit toimivat signaaleina, joita hevonen tulkitsee. Hevonen tulkitsee apuja ja liikkuu näin ratsastajan toiveiden mukaisesti. Apuja ovat pohjeavut, istunta, ohjasotteet ja ääni. Apujen on oltava selkeitä ja yksinkertaisia, ettei hevonen hämmenny ratsastajan antamien merkkien epämääräisyydestä tai huku liialliseen tai ristiriitaiseen informaatioon. Pohkeilla annetuilla merkeillä, eli keveillä ja nopeilla painalluksilla hevosen kylkiä vasten, hevosta kannustetaan eteenpäin. Pehmeillä ohjasotteilla hevosta käännetään ja hidastetaan. Istuntaa käytetään puolestaan sekä eteenpäin kannustamiseen, hidastamiseen että kääntämiseen – eli kaikkeen ratsastamiseen. Vaativat liikkeet ratsastuksessa ratsastetaan eri apuja yhdistämällä. (Sly, 1999, 8–9, Kyrklund & Lemkow 2008, 20–26.)

Jos avut ja niiden antaminen kuulostavatkin ehkä teoriassa yksinkertaisilta, hankalaksi ratsastamisen tekee käytännössä se, että ratsastajan ei ole aina helppo mukautua hevosen liikkeisiin. Samalla kun hevosen liike pahimmillaan pomputtaa ja hölskyttää ratsastajaa, avut pitäisi pystyä antamaan selkeästi, jotta hevonen ymmärtää mitä sen odotetaan tekevän. Ratsastuksen sanotaankin usein vaativan hyvää kehon hallintaa. Lisäksi ratsastus on elävän eläimen kanssa toimimista. Hevosilla on erilaisia luonteita ja erilaisia päiviä – kuten on niiden ratsastajillakin. Hevonen myös tarkkailee itse aktiivisesti ympäristöään, ajattelee omilla aivoillaan ja reagoi ympäristössään tapahtuviin asioihin. Siksi ratsastus ei ole koskaan kiinni vain ratsastajan teknisestä suorittamisesta, vaan hevonen on toiminnassa mukana omana itsenäisenä persoonanaan.

1.3 Tutkimuksen lähtökohdat ja kysymyksen asettelut

Aikuisten kasvava innostus lajiin kertoo siitä, että aikuisten ratsastusharrastus on omanlaisensa ilmiö tämän ajan yhteiskunnassa. Yhteiskunnallista tutkimusta talleilta ja ratsastusharrastuksesta on kuitenkin tehty vain hyvin vähän. Suomessa talleilta on tehty joitakin tutkimuksia, mutta ne käsittelevät pääsääntöisesti hevostyttöjä ja heidän tallikulttuuriaan (ks. tallityöistä Tolonen 1992a; Ojanen 2004, 2011; Brandt 2008). Viime vuosina kuitenkin juuri aikuisista tuntiratsastajista on tullut kaikkein suurin ratsastustalleilla liikkuva ryhmä. Tutkimusten valossa emme silti tiedä tästä ryhmästä

juuri mitään. Tämä tutkimus paikkaa aukkoa osaltaan käsittelemällä pääkaupunkiseudulla asuvia aikuisia tuntiratsastajia ja heidän ratsastusharrastustaan. Aikuisella tuntiratsastajalla tarkoitan täysi-ikäistä ihmistä, joka ratsastaa ratsastustunneilla ratsastuskoulussa. Tutkimukseni ulkopuolelle jäävät niin tallitytöt, oman hevosen omistajat kuin ammatikseen hevosten kanssa toimivat ihmisetkin. Perustelen rajaustani sillä, että aikuiset tuntiratsastajat muodostavat suurimman ja alati kasvavan ryhmän ratsastustalleilla liikkuvista ihmisistä, mutta tutkimus heistä on vähäistä. Käytännön syistä, eli haastatteluiden järjestämisen vuoksi, tutkin nimenomaan pääkaupunkiseudulla asuvia aikuisia.

Tutkimuksessani tarkastelen syitä siihen, miksi yhä useampi aikuinen harrastaa ratsastusta. Näistä syistä puhun tutkimuksessani *merkityksinä*. Zygmunt Baumanin (1997) mukaan ”ihmiset liittävät toimintaansa merkityksiä”. Ihmisten toimintaansa liittämät merkitykset puolestaan auttavat ymmärtämään sitä, miksi he toimivat niinkuin he toimivat. Ihmiset voivat liittää samaan toimintaan hyvinkin erilaisia merkityksiä henkilöstä riippuen. Vasta sen jälkeen kun henkilön toimintaansa liittämät merkitykset on ymmärretty, on mahdollista ymmärtää itse toimintaa. (Mt., 1997, 275.) Merkitykset kertovat mitä aikuiset ratsastusharrastukselta saavat ja miksi he ovat motivoituneita jatkamaan harrastustaan. Merkitykset avaavat osaltaan myös sitä, millaiset asiat ovat ratsastusta harrastaville aikuisille ylipäättään elämässä mielekkäitä ja tärkeitä. Näitä arvostamia asioita aikuiset saavat ratsastusharrastuksesta. Tarkastelen ratsastusharrastuksen merkityksiä vapaa-ajasta, arjesta ja harrastuksista tehdyn tutkimuksen valossa.

Merkitysten lisäksi tutkin yhteisöllisyyttä ratsastusharrastuksessa. Vaikka tunnilla ratsastetaan noin kuuden–kahdeksan ratsastajan ryhmässä, aikuisten tuntiratsastajien harrastus on yksilölaji. Tunnilla jokainen ratsastaja tekee omaa suoritustaan ratsunsa kanssa ja opettaja ohjaa oppilaita vuorotellen. Millaista yhteisöllisyyttä tällaisessa harrastuksessa syntyy? Vai syntyykö sitä lainkaan? Teoreettisina lähtökohtina yhteisöllisyyden tarkastelulle käytän sosiologisia postmodernista yhteisöllisyydestä kertovia teorioita. Käsite postmoderni viittaa teollistumisen jälkeiseen aikaan länsimaissa. Postmodernia yhteiskuntaa on kuvattu myös muun muassa tieto- ja

palveluyhteiskunnaksi. Postmodernit yhteisöteoriat kertovat puolestaan yhteisöllisyyden muodoista modernin eli teollisen ajan jälkeen (ks. käsitteistä luku 2.6).

Arkikeskusteluissa kuulee usein haikailtavan kadonneen yhteisöllisyyden perään, mutta sosiologiset postmodernit yhteisöteoriat korostavat, että yhteisöllisyys ei ole nykymaailmassakaan kadonnut, se on vain muuttanut muotoaan. Perinteiset, vahvat ja sitovat yhteisöt, kuten sukuyhteisöt tai kyläyhteisöt ovat korvautuneet osittain kevyillä ja helposti vaihdettavissa olevilla harrastus- ja elämäntyyli pohjaisilla yhteisöillä. Postmoderneista yhteisöistä ovat kirjoittaneet muun muassa Arto Noro (1991), Michel Maffesoli (1995, 1996) ja Zygmunt Bauman (1992). Olennaista postmoderneissa yhteisöissä on, että niiden keskiössä on yhteisön jäsenten yhteinen mielenkiinnon kohde, johon liittyy ”commitment” eli halua sitoutua. Yhteisön keskiössä oleva asia on myös se, joka pitää yhteisön koossa. Oletan, että jos aikuisilla tuntiratsastajilla on harrastuksestaan yhteisöllisyyttä, yhteisön keskiössä ovat hevoset ja ratsastus. (esim. Noro 1991, 237–240.) Postmoderneja yhteisöteorioita on myös aiemmin käytetty harrastusyhteisöjen kuvaamiseen (mm. Autio 2006, Hanifi 2009, Kinnunen 2001, Tolonen 1992a). Harrastusyhteisöihin ja postmoderneihin yhteisöteorioihin palaan lähemmin luvussa 2, kun käyn läpi aiempaa tutkimuskeskustelua.

Aikuisten ratsastusharrastukseensa liittämien merkitysten ja yhteisöllisyyden lisäksi tutkin, onko naisten ja miesten välillä eroja ratsastusharrastuksessa. Vaikka ratsastus on ollut Suomessa jo pitkään naisvaltainen laji, vielä 1950–1960 -lukujen taitteeseen saakka se oli lähinnä miesten harrastus (ks. Vasara 1987, 32–36, 441–445). *Ensin* arvioin sitä, riippuvatko aikuisten ratsastusharrastukseensa liittämät merkitykset siitä, onko harrastaja nainen vai mies. Suomen ratsastusurheilun historiasta kirjoittanut Erkki Vasara (1987) arvioi naisten ja miesten eroavan ratsastusharrastuksessa niin, että naisia motivoi harrastukseen lähinnä kiintymys hevosiin ilman urheilullisia tavoitteita ja miehiä puolestaan kiinnostus kilpailuun ja urheilullisuuteen. Vasara kirjoittaa, että miesten vähyys ratsastusharrastuksessa johtuukin siitä, että miehillä on paljon muita urheilullisia ja kilpailullisia lajeja valittavanaan. (Mt., 445.) Itse oletan, että jako ei ole näin yksinkertainen. *Toiseksi* tarkastelen, ovatko yhteisöllisyyden muodot erilaisia naisilla ja miehillä. Postmodernit yhteisöteoriat, kuten sosiologiset teoriat ylipäättään

(ks. Lempiäinen 2003, 170–174), eivät huomioi sukupuolta, vaan olettavat esimerkiksi yhteisöllisyyden olevan samanlaista sukupuolesta riippumatta.

Aiemmissa tutkimuksissa naisten ja miesten toiminnan välisistä eroista on puhuttu muun muassa käyttämällä käsitteitä *toimintatyö* ja *nais- ja miestapaisuus*. Toimintatyöillä tarkoitetaan yksinkertaisesti erilaisia tapoja toimia. Toimintatyöistä ja niiden eroista tyttöjen ja poikien välillä on kirjoittanut Tarja Tolonen (ks. esim. Tolonen 2010, 7–9, 16–19; Tolonen 2001, 265, 35–42). Esimerkiksi väitöstutkimuksessaan Tolonen (2001) tarkasteli, millaiset toimintatyöt ovat mahdollisia tytöille ja pojille koulun julkisessa ja sosiaalisessa tilassa. (Mt., 2001, 35–41.) Aikuisten arkea tutkinut Eeva Jokinen (2005) käyttää puolestaan käsitteitä *naistapaisuus* ja *miestapaisuus* tarkastellessaan naisten ja miesten suhdetta ansiotyöhön ja kotitöihin. *Nais- ja miestapaisuuksista* puhuttaessa kiinnitetään huomioita siihen, että naisilla ja miehillä on tapana tehdä erilaisia asioita. Esimerkiksi perheen vaatehuollosta huolehtiminen on Jokisen mukaan *naistapaisuuden ”ydintä”*, kun taas autosta huolehtiminen on *miestapaisuutta* esimerkillisimmillään. (Jokinen 2005, 32–33, 56–62.) Jokisen ja Tolosen tutkimusten mukaisesti kiinnitän huomiota mahdollisiin naisten ja miesten välisiin eroihin tarkastelemalla aikuisten toimintaa ratsastustallilla ja puhetta ratsastusharrastuksesta. Tutkimuksessani en kuitenkaan takerru yllä mainittuihin käsitteisiin, vaan puhun naisten ja miesten välisistä eroista ja kerron asioista, joissa eroja on mahdollisesti tullut esille.

Edellä olen kuvannut asioita, joita tämä tutkimus tulee käsittelemään. Asiat tiivistyvät kolmeen tutkimuskysymykseen:

- **Kuinka aikuiset tuntiratsastajat merkityksellistävät ratsastusharrastuksensa?**
- **Millaista aikuisten tuntiratsastajien yhteisöllisyys on?**
- **Onko naisten ja miesten ratsastusharrastuksessa eroja sukupuolen perusteella?**

Tutkimukseni rakenne on seuraavanlainen. Luvussa 2 käyn läpi aikuisten arkeen, vapaa-aikaan, harrastuksiin ja harrastusyhteisöihin liittyvää tutkimusta. Sitten kerron naisten ja miesten eroista harrastuksissa, arjessa ja työssä. Lopuksi esittelen sosiologisia postmoderneja yhteisöteorioita. Luvussa 3 kuvaan tutkimusaineistoni ja paikannan tutkimusaineistoni kontekstin. Kerron myös käyttämästäni metodologiasta. Luvuissa 4 ja 5 esittelen omaa analyysiani: luvussa 4 kerron löytämistäni ratsastuksen merkityksistä ja luvussa 5 kerron aikuisten tuntiratsastajien urakuluista ratsastusharrastuksesta sekä naisten ja miesten välisistä eroista ratsastusharrastuksessa. Luku 6 on yhteenvetoluku, jossa summaan tutkimukseni tulokset yhteen. Tutkimuksessani yhteisöllisyys nivoutuu sekä ratsastuksen merkityksiin, että aikuisten urakulkuihin ratsastusharrastuksessa – kuten myös naisten ja miesten välisiin eroihin.

2 Aiempi tutkimuskeskustelu

2.1 Aikuisten arki ja vapaa-aika

Vapaa-aikaa arvostetaan yhä enemmän (ks. Liikkanen 2009, 9; 2005, 11–19) ja sosiologiassakin se muodostaa nykyisin oman tutkimussuuntauksensa. Vapaa-ajan korostuminen ja sen myöhempi nousu tutkimuksen kohteeksi alkoi työn muuttumisen myötä. Palkkatyön yleistyessä 1900-luvulla työ siirtyi pois kotoa tehtaisiin, kauppoihin ja toimistoihin. Työlle vakiintuivat myös tietyt ajat vuorokaudesta ja päivät viikosta. Työn ja vapaa-ajan eriytyessä vapaa-aika nähtiin aluksi lähinnä vaarallisena, sillä viranomaiset huolestuivat epäterveellisistä vapaa-ajanviettotavoista kuten alkoholin käytöstä ja uhkapelaamisesta. Nykypäivänä vapaa-aikaa korostetaan pikemminkin eheyttävänä ja jopa terapeuttisena aikana. Vapaalla ollessaan ihminen voi rentoutua ja tehdä haluamiaan asioita. Lisäksi vapaa-aikaan liittyy positiivisia odotuksia: odotamme vapaiden alkua yleensä aina innolla. (Best 2010 1, 23.)

Suomalaisten vapaa-aikaa tutkinut Mirja Liikkanen (2009) korostaa kuitenkin, että kaikki ihmiset eivät määrittele vapaa-aikaa samalla tavalla. Vapaa-ajasta voidaan olla myös huolissaan jos sen pelätään kuluvan hukkaan ilman mielekästä tekemistä.

Agraariajan Suomessa vapaa-aikaa pidettiin taas usein turhana aikana. Maatalousvaltaisen Suomen aikana esimerkiksi kirjojen lukeminen leimattiin monissa kodeissa laiskotteluksi. Tänä päivänä vapaa-aika määrittyy usein myös muuten kuin työn vastapainona. Vapaa-ajalle voi olla oma tietty aikansa, vaikka ei olisikaan töissä. Tällöin vapaa-aikaa leimaa sen laadullisuus ja vapaa-ajan määrittelyn lähtökohtana ovat itselle merkitykselliset asiat, kuten läheisten kanssa vietetty aika tai itsen käytetty laatu-aika. Ihmiset myös rakentavat elämäänsä yhä enemmän elementeistä, jotka sijoittuvat vapaa-ajan alueelle. Vapaa-ajalla tehtävät asiat voivat myös olla merkityksellisempiä kuin esimerkiksi työuraan liittyvät asiat. (Liikkanen 2009, 7–10.)

Suomessa viimeisen 10–15 vuoden aikana tapahtunut aikuisten kasvanut innostus ratsastusharrastukseen sijoittuu samaan ajankohtaan kuin yleisesti tapahtunut vapaa-ajan arvostuksen kasvu. Suomalaisten vapaa-aikaa tutkineen Mirja Liikkasen (2009) mukaan 1990 -luvusta alkaen vapaa-ajasta ja harrastamista on tullut yhä tärkeämpää. Myös perheen arvostus on noussut. Vastaavasti työtä ei koeta enää niin tärkeäksi kuin aiemmin – työn merkitys on ollut laskussa koko väestön kohdalla. (Mt., 9.) Vapaa-ajan arvostuksen kasvu näkyy myös tilastoissa. Esimerkiksi Mirja Liikkasen Tilastokeskukselle tekemä tutkimus vapaa-ajan arvostamisesta Suomessa kertoo, että 1990-luvun alusta 2000-luvun alkuun koko väestöstä niiden osuus, jotka pitävät vapaa-aikaa hyvin tärkeänä, on kasvanut 12 prosenttiyksikköä. 1990-luvun alussa noin puolet väestöstä piti vapaa-aikaa hyvin tärkeänä mutta 2000-luvun alussa osuus oli kasvanut yli 60 prosenttiin. Työn arvostuksessa suurin muutos on tapahtunut ylempien toimihenkilöiden kohdalla: vuonna 1991 heistä 70 prosenttia piti työtä itselleen hyvin tärkeänä, mutta vuonna 2002 työ oli erittäin tärkeä enää vain 47 prosentille ylemmistä toimihenkilöistä. Myös alempien toimihenkilöiden kohdalla on ollut näkyvissä sama kehitys, mutta muutos ei ole ollut yhtä vahva: alemmilla toimihenkilöillä työn hyvin tärkeäksi kokevien määrä on pudonnut samassa ajassa 10 prosenttiyksikköä. Liikkasen mukaan tutkimuksen tuloksista on tulkittavissa, että vapaa-ajalla on yhä enemmän arvoa. (Liikkanen 2005 11–15.) Vapaa-ajan arvostuksen kasvu näkyy koko väestössä myös harrastusten kokemisena yhä tärkeämmiksi. Harrastukset hyvin tärkeiksi kokevien osuus on noussut kahdeksan prosenttiyksikköä vuodesta 1991 vuoteen 2002. (Liikkanen 2005, 19).

Vapaa-ajan arvostuksen kasvu ja aikuisten ratsastajien määrän lisääntyminen sijoittuvat myös molemmat aikaan, jossa työelämä ja ihmisten arki ovat olleet muutosten kourissa. Esimerkiksi työelämälle leimallista on ollut kasvava paine lisätä talouskasvua ja tehokkuutta. Suomalaisten aikuisten arkea tutkinut Eeva Jokinen (2005) ei maalaa ruusuista kuvaa 2000-luvun alun maailmasta, jossa myös suomalaiset aikuiset yrittävät pärjätä. Jokisen mukaan talouden globalisoituminen on laittanut kansallisvaltiot ahtaalle niin poliittisesti, taloudellisesti kuin sosiaalipoliittisestikin. Hyvinvoinnin luominen ei ole enää kansallisvaltioiden ensijainen tavoite vaan ykköstavoitteeksi ovat nousseet jatkuva talouskasvu ja vaatimukset työnteon tehostamisesta. (Mt., 9.) Työelämän kiristymisestä kirjoittavat myös suomalaista yhteiskuntaa tutkineet Kimmo Jokinen ja Kimmo Saaristo (2002). Jokisen ja Saariston mukaan työelämä on muuttunut satunnaiseksi ja suunnittelemattomaksi. Määräaikaaisuudet, pätkätyöt ja projektityöt estävät ihmisiä tekemästä pitkän aikavälin suunnitelmia. Työntekijöiltä myös odotetaan yhä enemmän joustamista, ymmärtämistä ja venymistä. Myös työssä onnistumista määritellään nykyisin eri tavalla kuin ennen. Jos ennen yksilön osaaminen määrittyi hänen työuransa perusteella, nyt työntekijää mitataan hänen viimeisimmän projektinsa onnistumisen mukaan. (Jokinen & Saaristo, 2002, 104.)

Työelämän muutoksista on kirjoittanut myös Juha Siltala (2007). Kuten Jokinen (2005) ja Jokinen & Saaristo (2002), myös Siltala näkee työelämän vaativan työntekijöiltä yhä enemmän. Siltala erottelee työelämän muutoksia modernin ja postmodernin ajan välillä. Hänen mukaansa ”vanhaa” modernia eli teollista aikaa leimasi pyrkimys täystyöllisyyteen ja massakulutukseen, mutta postmodernissa ajassa täystyöllisyys, elinikäinen työpaikka ja oikeus hyvinvointiin ovat lakanneet olemasta itsestään selviä. Hyvinvointivaltiokaan ei enää suojaa yksilöitä. Kun vielä modernissa ajassa hyvinvointivaltion instituutiot toimivat puskureina ja suojasivat työntekijöitä esimerkiksi markkinasuhdanteiden vaihteluilta – niin nykymaailmassa puskureita ei enää ole ja muutokset tuntuvat suoraan yksilöissä ja heidän elämässään. (Siltala 2007, 200; vrt. Jokinen 2005, 9.)

Samalla kun työelämästä on tullut epävarmempaa, työntekijöiltä on alettu myös vaatia tehokkuutta yhä enemmän. Aikuisten arkea tutkineen Eeva Jokisen (2005) mukaan

ihmisten onkin kamppailtava ajan tasalla pysymiseksi, jotta he pärjäävät työssään. Jokisen tutkimuksessa haastateltavat kuvasivat tätä muun muassa halulla olla "ajan hermolla", "päivittämisellä" sekä "lössähtämisen" ja "paikallaan polkemisen" pelolla. Vaatimus ajan tasalla pysymiseksi johti helposti myös siihen, että työtä ei mietitty vain töissä ollessa, vaan yhä enemmän myös vapaa-ajalla. (Mt., 72.) Tämän on huomannut myös Hanna Vehmas (2010), joka on väitöstutkimuksessaan tarkastellut aikuisia liikuntamatkailijoita. Vehmaan mukaan moni aikuinen ei malttanut irtaantua töistä vapaa-ajallaankaan, vaikka olisi siihen periaatteessa pystynytkin. (Vehmas 2010, 95.)

Yhdysvaltalainen sosiologi Arlie Hochschild (1997) kirjoittaa puolestaan aikuisten vaikeuksista sovittaa yhteen työtä ja perhe-elämää. Amerikkalaisissa perheissä vanhempien työ hallitsi elämää ja teki samalla perheestä ja vapaa-ajasta toisarvoisia. Työhön sitoutuminen vei aikuisilta paljon aikaa ja samalla perheelle ja vapaa-ajalle ei jäänyt riittävästi aikaa. Ja kun aikaa kotona oli vain vähän, kotona olo muodostui aikuisille kiireiseksi välttämättömien tehtävien suorittamiseksi (Hochschild 1997, 214–218; Jallinoja 2004, 77.) Hochschildin tutkimuksesta artikkelissaan kirjoittava Riitta Jallinoja (2004) huomauttaa, että 2000-luvun alun Suomessakin on käyty samanlaista keskustelua perheen ja työn yhteensovittamisen vaikeuksista. Sekä Yhdysvalloissa, että Suomessa keskustelu kilpistyi lopulta huoleen lasten kasvavasta pahoinvoinnista. (Mt., 2004, 64–98). Eeva Jokinen (2005) ja Hanna Vehmas korostavat myös työn ulkopuolisen vapaa-ajan sisällön merkitystä. Jos vapaa-aika töiden jälkeen kuluu tylsiin ja puuduttaviin kotitöihin, ei aika välttämättä tunnu vapaa-ajan vietoilta. (Jokinen 2005, 11, 24; Vehmas 2010, 95.)

Ratsastusharrastus sijoittuu aikuisen elämässä työn ja arkisten rutiinien ulkopuolelle oman vapaa-ajan alueelle. Esimerkiksi ratsastustalli näyttäytyy aiempien tutkimusten valossa ”omana tilana”, jossa oli mahdollista olla kuin kotonaan, mutta samalla irti työn tai arjen vaatimuksista (ks. esim. Brandt 2008; Ojanen 2004, 2011; Tolonen 1992a). Oma tilan tarve tuli esille myös aikuisten arkea tutkineen Eeva Jokisen (2005) tutkimuksessa, jossa monet kotiäidit kertoivat pitävänsä ajan viettämisestä tietokoneella ”omana tilanaan” (mt., 2005, 97, 100–101). Huomionarvoista aiemman tutkimustiedon

valossa onkin, että aikuiset tuntiratsastajat eivät harrasta ratsastusta tyhjiössä, vaan harrastusta kehystävät työ- ja kotielämä omine sisältöineen.

2.2 Liikuntaharrastukset osana vapaa-aikaa

Liikuntaharrastuksia tutkinut Henning Eichberg (1987) jakaa liikunnan kolmeen erilaiseen ruumiinkulttuuriin: *suoritussuuntautuneeseen urheiluun*, *terveysurheiluun* ja *elämykselliseen urheiluun*. *Suoritussuuntautuneen urheilun* keskiössä ovat tulokset ja niiden mittaaminen ja maksimoiminen; harrastajan päämääränä on tulosten parantaminen. Eichbergin mukaan suoritussuuntautuneessa urheilussa on kyse samanlaisesta urheilusta kuin olympialaisissa: ”citius, altius, fortius” eli ”nopeammin, korkeammalle, voimakkaammin”. Myös esimerkiksi koululiikunta on perinteisesti ollut suorituskeskeistä urheilua. *Terveysurheilussa* keskiöön nousevat puolestaan urheilun terveydelliset vaikutukset. Terveysuuntautunut urheilu ei ole itsetarkoituksellista vaan päämäärät ovat terveyden kohentamisessa. Terveysliikuntaan voi liittyä myös pyrkimys sosiaalisen integraation kasvattamiseen, esimerkiksi silloin kun työttömiä kannustetaan urheiluharrastusten aloittamiseen. *Elämyksellisen urheilun* keskiössä ovat puolestaan elämykset ja nautinnollisuus. Nautinnonhakuisuus ei viittaa pelkästään yksilökeskeiseen nautintoon vaan myös kollektiiviseen kokemukseen, esimerkiksi joukkueessa tai ryhmässä harrastamisen riemuun. Elämyksellistä urheilua voivat olla esimerkiksi luonnossa patikointi, maastoratsastus tai pelaaminen joukkueessa, jossa on hyvä yhteishenki. (Eichberg 1987, 54–60.)

Aikuisten ratsastusharrastukseen liittyy oletettavasti piirteitä näistä kaikista ruumiinkulttuurin tyypeistä. Myös Eichberg korostaa, että kategoriat eivät ole staattisia vaan kyseessä on historiallinen muutosprosessi. 1960-luvulta lähtien urheilussa on vähitellen siirrytty suoritusuuntautuneisuudesta kohti terveysurheilua. Vaikka suorituskeskeinen urheilu on säilyttänyt valta-asemansa, 1980-luvulle tultaessa elämyksellinen urheilu on saanut yhä enemmän kannattajia. (Eichberg 1987, 54–60.)

Liikuntamatkailua harrastavia suomalaisia on väitöstutkimuksessaan tarkastellut Hanna Vehmas (2010). Hän on haastatellut 14 pohjoisessa Suomessa liikuntamatkalla ollutta

liikunnanharrastajaa. Tutkimuksensa perusteella hän tyypittelee urheilun harrastajat neljään eri tyyppiin: *velvollisuudentuntoisiin suorittajiin, luontoympäristön kokijoihin, länsimaisiin vapaisiin valitsijoihin ja seurallisiin liikkujiin. Velvollisuudentuntoisille harrastajille* tyypillistä oli vapaa-ajalla ja harrastuksissa työmäinen suorittaminen. Vapaa-aika sai työmäisiä piirteitä, vaikka esimerkiksi harrastustoiminta ei millään lailla liittynytään itse työntekoon. Velvollisuudentuntoiset harrastajat perustelivat liikuntaharrastustaan usein terveydellisillä syillä ja heidän kuntoilussaan oli uramaisia piirteitä. Esimerkiksi liikunnan harrastaminen saattoi jäädä väliin vain sairaana tai muusta pakollisesta syystä. *Luontoympäristön kokijoilla* ensisijainen motivaatio liikuntaharrastukseen oli luonto itsessään. Luonnossa liikkumisesta haettiin muun muassa elämyksiä, virkistymistä, rentoutumista ja vaihtelua kaupunkiympäristölle. Moni luontotyyppin edustaja esimerkiksi hyötyliikkui sienestäen ja marjastaen. He olivat myös ahkeria mökkeilijöitä. Kolmannella tyypillä, eli *länsimaisilla vapailla valitsijoilla* korostui etenkin oman tilan ja ajan hallitseminen ja niiden määrääminen. Palkkatyö oli vapaan valinnan ja hallinnan mahdollistaja. Esimerkiksi erilaisille harrastuksille ei tällä tyypillä ollut muita esteitä kuin oma tahto. Vapaissa valinnoissa oli kyse myös oman yksilöllisen elämän rakentamisesta. Neljättä tyyppiä eli *seurallisia liikkujia* luonnehti hakeutuminen sosiaaliin tilanteisiin sekä työ- että vapaa-ajalla. Tämän tyyppin harrastukset olivat usein joukkue- tai ryhmälajeja. Vehmaan mukaan seurallisia liikkujia ei kuitenkaan leimannut tarve yhteisöllisyyteen, vaan esimerkiksi tiettyyn seuraan kuulumisen sijaan tyypillä painottuivat miellyttävät vuorovaikutustilanteet ja ylipäätään kanssakäyminen. (Vehmas 2010, 148–159.) Sosiaalisuus liikuntamatkailussa liittyi Vehmaan tutkimuksessa lähinnä perheen ja ystävien kanssa harrastamiseen. Uuden oppimisen merkitystä Vehmaan haasteltavista korosti vain muutama. (Mt., 2010, 161.)

2.3 Vapaa-ajan harrastusyhteisöt

Aiemmissa tutkimuksissa aikuiset ovat määritelleet harrastuksiaan muun muassa työn vastapainoksi ja elämän rikastuttajiksi. Lisäksi harrastaminen on koettu mielekkääksi oman minän kehityksen ja taitojen oppimisen kannalta. (Hanifi 2009, 246). Riitta Hanifin aktiivisista musiikin harrastajista tekemässä tutkimuksessa korostui myös

yhteisön merkitys. Hanifi viittaa Arto Noroon (1991) ja kuvaa muun muassa kuoroharrastajien yhteisöä postmoderniksi yhteisöksi, jossa koetaan yhdessä musiikillisia elämyksiä ja jossa on mahdollista kehittää omia kykyjä ja saada ystäviä. Kuoro-, tai yhtä hyvin bändiyhteisö, oli Hanifin mukaan omasta tahdosta valittu samanmielinen yhteisö, johon harrastajat kuuluivat vain yhdestä osasta omaa persoonallisuuttaan. (Hanifi 2009, 238). Hanifi viittaa myös Michel Maffesoliin (1995, 57) ja kirjoittaa musiikin harrastajien yhteisöissä olevan ”tunnepohjaista sosiaalisuutta”. Harrastajille keskeistä oli hetkestä nauttiminen ja yhteisten tunteiden jakaminen muiden samanmielisten kanssa. Samalla he tulivat osaksi itseään laajempaa kokonaisuutta. Harrastusyhteisöstä ei myöskään erottu kovin helposti, vaikka se olisikin ollut mahdollista milloin tahansa. (Hanifi 2009, 238.)

Tunne-elämyksiin liittyen Hanifi (2009) kirjoittaa myös ”flow” eli ”virrassa olemisen” kokemuksista. Mihaly Csikszentmihalyin (1991) mukaan flow-kokemus on nautinnollinen tila, joka syntyy kun ihminen uppoutuu intensiivisesti tekemiseensä ja unohtaa täysin kaiken muun ympärillä olevan. Tila on voimakas ja siinä millään muulla kuin itse tekemisellä ei merkitystä. (Csikszentmihalyi 1991, 4, 178–179.) Myös Hanifin mukaan aktiivisilla musiikin harrastajilla kokemus oli hetkessä eletävä, keskittymisen, nautinnon ja onnistumisen tila. (Hanifi 2009, 237–238).

Kehonrakentajia postmodernina yhteisönä on väitöstutkimuksessaan tarkastellut Taina Kinnunen (2001). Kinnunen tutki bodauksen harrastajia muun muassa Michel Maffesolin (1995, 1996) postmodernien yhteisöteorioiden ja vuonna 1912 ilmestyneen sosiologian klassikon Émile Durkheimin (1980) uskontoteorian valossa. Vaikka kehonrakennus on yksilölaji, sen ympärille kietoutui omanlaisensa elämäntyyli omine uskomuksineen, arvoineen ja normeineen. Kinnusen mukaan kehonrakentajat muodostivat ylikansallinen heimon – eli postmodernin yhteisön – jonka jäseneksi oli mahdollista päästä kenen tahansa. Yhteisöön kuuluminen edellytti kuitenkin tiukan ja rituaalisen elämäntavan omaksumista, sillä lajille tuli omistautua ja uhrata sen eteen iso osa elämästä. (Kinnunen 2001, 243–246, 299–303.) Kinnunen kirjoittaa myös, että salilla jokainen kehonrakentaja määritteli itse suhteensa salin sosiaaliseen yhteisöön. Vaikka kohtaamiset salilla olivat usein nopeita ja satunnaisia, vakikävijöiden joukko

oppi tuntemaan toisensa ja toistensa tavat. Punttien nostelu oli yksilölaji, jota jokainen treenasi oman ohjelmansa mukaan, mutta tästä huolimatta tekeminen tapahtui samassa tilassa yhdessä muiden kanssa. Salilla tapahtuva toiminta olikin Kinnusen mukaan tarkoin säädeltyä. Toiminnalla oli oma rytminsä, joka tuli tiedostetuksi etenkin silloin, kun joku ei hallinnut sitä vaan rikkoi kiertoa, jota salilla olijat noudattivat harjoituspisteiden välillä. (Mt., 2001, 63–64.)

Taina Kinnusen (2001) mukaan punttialin yhteisöllä oli myös hierarkia. Hierarkian olemassaoloa ei kuitenkaan tuotu korostuneesti esille, vaan se näkyi esimerkiksi niin, että aloittelijan piti suhtautua edistyneemmiltä saatuihin neuvoihin kiittämällä ja ottamalla opiksi, eikä suuttua niistä. Myös esimerkiksi kilpailuun valmistautuvilla oli etuoikeus laitteisiin ja muiden piti väistää heitä. Kinnusen mukaan kehonrakennuksessa suoritettut ”rituaalit” ja koetut elämykset myös muokkasivat ja vahvistivat harrastajien identiteettiä. Osalla harrastajista kehonrakennuksessa saavutetut tulokset ja elämykset heijastuivat kasvaneena itsevarmuutena myös työelämään. (Kinnunen 2001, 59–67, 227–228.)

Moottoripyöräilijöitä postmodernina yhteisönä on tarkastellut Hanna Autio (2006) pro gradu -tutkimuksessaan. Myös Aution tutkimuksessa kohteena oli harrastuspohjalta muodostuva aikuisten vapaa-ajan yhteisö. Aution mukaan yhteisön käsite oli motoristien kohdalla laaja: yhteisöllä voitiin viitata niin paikallisen moottoripyöräkerhon jäseniin kuin laajempaankin yhteisöön, joka tuli näkyväksi esimerkiksi suurissa, useiden kerhojen yhteisissä kokoontumisajoissa. (Mt., 2006, 8; ks. Noro 1991.) Tunne-elämyksillä oli motoristien yhteisössä vahva sija. Motoristit pyrkivät tekemään nykyhetkestään mahdollisimman miellyttävän, ja siinä tärkeitä olivat yhteisössä koetut elämykset. (Autio 2006, 44–45; ks. Maffesoli 1996.) Esimerkiksi suurin syy kokoontumisajoihin osallistumiselle oli monelle juuri ystävien kanssa vietetty aika. Motoristit halusivat myös säilyttää tietyn kepeyden yhdessä ollessaan; tapaamisissa keskustelu pidettiin tarkoituksella kevyenä ja huumorisävytteisenä. (Autio 2006, 80–81; vrt. Noro 1991, 47) Yhteys luontoon oli moottoripyöräilyn harrastajille tärkeää. Harrastajat kokivat moottoripyöräilyn olevan

”ulkoilmaelämää”, jossa tärkeitä olivat muun muassa tuoksujen ja lämpötilojen aistiminen sekä kesäiset telttailut uintireissuineen. (Autio 2006, 73, vrt. Vehmas 2010.)

Hanna Autio tuo esille myös, että motoristien yhteisössä eivät päkeneet yhteisön ulkopuoliset statukset, kuten koulutus tai ammattiasema (Autio 2006, 64–65; vrt. Noro 1991, 47). Jäsenen rooli määrittyi yhteisössä hänen omien sosiaalisten taitojensa kautta. Esimerkiksi moottoripyöräkerhon toiminnan organisoimiseen uhrattu aika nosti yksilön asemaa yhteisössä. Yhteisöllisyys oli hierarkista, moottoripyöräkerhon keskiössä vaikutti Aution mukaan parinkymmenen jäsenen ydinryhmä. (Autio 2006, 64–65; vrt. Kinnunen 2001.)

2.4 Naiset ja miehet yhteisöissä

Erilaisia harrastustutkimuksia sosiologiassa on tehty runsaasti, mutta en onnistunut saamaan käsiini harrastustutkimusta, jossa naisia ja miehiä olisi tarkasteltu harrastusyhteisössä sukupuolen perusteella. Muutamista harrastuksista käsittelevistä pro gradu -tutkimuksista löytyy kuitenkin joitakin viitteitä naisten ja miesten välisistä eroista. Naiset ja miehet näyttäisivät esimerkiksi ryhmittyvän sukupuolen mukaan. Moottoripyöräilijöitä tutkineen Aution (2006) mukaan yhteisön naiset kerääntyivät toisinaan ajelemaan naisporukalla, ilman miehiä. Ryhmittyminen joutui siitä, että naiset ja miehet hakivat moottoripyöräharrastukselta jossakin määrin eri asioita. Tutkimuksessa kerrotaan naisten omasta kerhosta, jonka naiset perustivat, koska he halusivat keskustella harrastuksestaan toisten naisten kanssa. Kun miehet puhuivat moottoripyörien tekniikasta, naiset halusivat puhua mieluummin siitä, millainen moottoripyörä kenellekin sopi. Naisten oma kerho oli suosittu myös siksi, että ajoharrastusta aloittelevat naiset kokivat miesten kanssa järjestetyt yhteisajelut liian vauhdikkaiksi ja osallistujien määrän yhteisajoissa liian suureksi. (Autio 2006, 66.)

Tallityttöjen yhteisöstä Tarja Tolosen (1992a; ks. tallityttöistä myös Brandt 2008; Ojanen 2004, 2011) tekemä pro gradu tutkimus kertoo puolestaan postmodernista harrastusyhteisöstä, jossa oli vain tyttöjä. Mielenkiintoista tutkimuksessa on, että tyttöjen arvion mukaan poikien läsnäolo olisi myös muuttanut tyttöjen ”omaa tilaa”

tallilla. Tytöt arvelivat, että poikien tallille tulo vaikuttaisi muun muassa tallin ilmapiiriin, koska ”pojat riitelevät enemmän ja ovat kovaäänisempiä kuin tytöt”. Tytöt arvioivat myös heidän oman käytöksensä muuttuvan jos poikia olisi tallilla: poikien läsnäollessa he joutuisivat muun muassa tarkkailemaan sitä, miten he pukeutuisivat ja miltä he näyttäisivät. (Tolonen 1992a, 96–98; ks. myös Ojanen 2011) Syyt tallityttöjen halulle pitää talliyhteisö tyttöjen ”omana alueena” olivat hyvin erilaisia kuin moottoripyöräilijöitä tutkineen Hanna Aution (2006, 66) pro gradussa ilmenneet syyt naisten omille kokoontumisille ja ajeluille – mutta yhtä kaikki – näyttäisi, että sukupuoli vaikuttaa ryhmittymiseen postmoderneissa yhteisöissä. Aution tutkimuksessa naiset ryhmittyivät naisten ja miesten yhteisön sisällä, Tolosen tutkimuksessa oli puolestaan kyse postmodernista yhteisöstä, joka oli jo alun perin vain tyttöjen muodostama yhteisö – ja jonka tytöt myös halusivat säilyttää ”omana tilanaan”. (Autio 2006, 66; Tolonen 1992a, 96–98.)

Musiikin harrastajia tutkinut Riitta Hanifi (2009) on puolestaan huomannut, että naisten ja miesten musiikkiharrastusurat rakentuvat eri lailla. Lapsena sekä pojat, että tytöt aloittivat musiikkiharrastuksen musiikkikoulussa. Myöhemmin pojilla oli tyypillistä oman bändin perustaminen, konserteissa käynti ja rockmusiikin harrastaminen. Pojat myös jatkoivat soittamista, vaikka bändit välillä hajosivatkin. Tyttöillä painottui klassisen musiikin soittaminen tai laulaminen kuorossa. Soittaminen ja laulaminen jatkuivat niin kauan kunnes tyttö muutti omilleen asumaan. Silloin harrastukseen tuli katko, koska ”piano ei mahdu opiskelija-asuntoon”. Hanifin mukaan naiset jatkoivatkin lapsuudessa alkanutta musiikkiharrastusta aikuisina harvemmin kuin miehet. Yksi syy naisten musiikkiharrastusuran katkeamiseen oli Hanifin mukaan muun muassa se, että klassisen musiikin harrastaminen ilman opettajan opetusta oli hankalaa. Miehillä musiikkiharrastuksessa painottuivat puolestaan bändiharrastus ja soittaminen kaveriporukalla; tällöin musiikkiharrastusta oli helpompi jatkaa myös läpi opiskeluaikojen. Yksi keskeinen ero naisten ja miesten musiikkiurien välillä olikin se, että miehet soittivat usein itsekseen kun taas naiset kävivät soittotunneilla. (Hanifi 2009, 233–242)

Riitta Hanifin (2009) mukaan harrastusurat voivat kuitenkin tulevaisuudessa muuttua, sillä nykyisin tytöt ovat yhä kiinnostuneempia rockin soitosta. Hanifi kuitenkin mainitsee, että tyttöjen rock-harrastukselle on edelleen myös monia esteitä. Vaikka tyttö voi tänä päivänä olla rokkari, ”rokkari ei voi olla tyttömainen”. Rokkarilla on tietty, jatkuvassa liikkeessä oleva tyyliensä, ja siihen ei kuulu esimerkiksi perinteisen naisellisen ulkonäön korostaminen tai varovainen tapa käsitellä soitinta. (Hanifi 2009, 238–239, 242.)

Aikuisten arkea tutkineen Eeva Jokisen (2005) mukaan myös arki on miehillä ja naisilla erilaista. Jokisen mukaan suomalaiset työssä käyvät naiset tekivät kotitöitä keskimäärin kolme tuntia 25 minuuttia ja työssäkäyvät miehet tasan kaksi tuntia. Lisäksi naisilla oli tapana tehdä ”naisten töitä” ja miehillä ”miesten töitä”. Naisten töitä olivat tyypillisesti ruuanlaitto, vaatehuolto, lasten hoito ja siivous. Miehet puolestaan huolehtivat autosta, pihatöistä ja kodin kunnostuksesta. Lisäksi miehet hoitivat ja leikittivät lapsia ja kuljettivat heitä harrastuksiin. (Mt., 46). Jokinen puhuikin tutkimuksessaan naistapaisuudesta ja miestapaisuudesta, jotka hänen mukaansa tarkoittavat sitä, että naisilla ja miehillä on tapana tehdä erilaisia asioita. Jokisen mukaan tavat edesauttavat ihmisten toiminnan ja yhteiskunnan rakenteiden vuorovaikutusta ja myös kutsuvat ihmisiä tekemään tietynlaisia asioita. Esimerkiksi juuri pyykeistä huolehtiminen oli naistapaista, kun taas autosta huolehtiminen miestapaista. Jokinen huomauttaa, että nämä sukupuolitavat, kuten muutkin tavat, ovat arkista toimintaa ja tekoja. Erilaisia ehtoja tavoille laittavat muun muassa kulttuuri sekä taloudelliset ja poliittiset tilanteet, mutta ehdot eivät kuitenkaan täysin määritä tekoja. Jokinen korostaakin, että teot ja toiminnat sisältävät aina myös toisintekemisen mahdollisuuden. Näin ollen sukupuolitapaisuudet ovat myös muutettavissa. (Jokinen 2005, 32–33, 50, 56, 60.)

Useat tutkimukset ovat tuoneet esille myös suomalaisen työelämän sukupuolittuneet käytännöt. Työt ovat jakautuneet naisten töihin ja miesten töihin (ks. esim. Jokinen 2005, 79; Korvajärvi 2010, 185). Jakoa leimaa myös palkkakuilu: suurimmassa osassa talouksista mies ansaitsee keskimäärin 500–600 euroa enemmän kuin nainen (Jokinen 2005, 79). Aikuisten arkea tutkineen Eeva Jokisen (2005) mukaan työelämän

jakautuminen selittyy samalla tavoin kuin jako kotitöissä: ”kun jokin on ollut tapana, siitä on tullut ruumiisiin kerrostunutta luontaisuutta, joka tuntuu suorastaan syntyessä saadulta”. Jokinen kuitenkin korostaa, että palkkakuilua naistapaisten ja miestapaisten töiden välillä logiikka ei kuitenkaan selitä, vaan palkkojen epätasa-arvo näyttäisi johtuvan siitä, että miestapaisten työt koetaan tuottavimmiksi ja vaativammiksi kuin naistapaisten työt. (Jokinen 2005, 79–85.)

Eeva Jokisen (2005) tavoin myös työelämää tutkinut Päivi Korvajärvi kirjoittaa, että työssä sukupuoli ei tarkoita ominaisuuksia, vaan tietynlaista tekemistä ja toimintaa. Sukupuolta tehdään erilailla esimerkiksi eri yhteiskunnissa, kulttuureissa ja tilanteissa. Samalla tavat tehdä sukupuolta ovat vaarassa muuttua kaavamaisiksi käytännöiksi, jotka vahvistavat naisten ja miesten välisiä eroja. Samalla syntyy käsityksiä myös siitä, mitkä ovat esimerkiksi naisille sopivia koulutusvalintoja tai mitkä ammatit sopivat miehille. (Korvajärvi 2010, 187–188.) Myös yhteisöllisyydessä työpaikoilla on ainakin jossakin määrin eroja naisten ja miesten välillä. Korvajärvi kertoo työpaikkatutkimuksissaan törmänneensä ainakin hyvä veli -verkostoihin, joissa miehet petasivat etuja toisilleen. Toisaalta, naiset ja miehet halusivat kuitenkin työskennellä työpaikoilla, joissa oli sekä naisia, että miehiä. (Korvajärvi 2010, 191–192.)

Tyttöjä ja poikia ja heidän ryhmittymistään on tutkittu runsaasti muun muassa kouluissa tehdyissä tutkimuksissa. Esimerkiksi Tarja Tolonen (2001) on väitöstutkimuksessaan tarkastellut nuorten kulttuureja kouluissa. Tutkimuksessaan hän kiinnitti huomiota tyttöjen ja poikien erilaisiin sukupuolityyleihin eli tapoihin muodostaa ja toistaa sukupuolta. (Mt., 35–40, 263–267.) Kouluista hän löysi myös sukupuolen mukaista ryhmittymistä; tytöt ja pojat esimerkiksi istuivat luokassa toisistaan erillään. Jos istumajärjestyksen sai valita vapaasti, tuloksena oli usein järjestys, jossa tytöt istuivat toisella puolella luokkaa ja pojat toisella. Tilan lisäksi poikien ja tyttöjen väliset erot tulivat esille myös tarkasteltaessa sitä, kenen ääni koululuokassa kuului ja kuka siellä näkyi. (Tolonen 2001, 13, 33; ks. myös Autio 2006, 66; Korvajärvi 2010, 191–192.) Sukupuoli vaikutti osaltaan myös siihen, millaiset tyylit ja tavat toimia ovat mahdollisia tytöille tai pojille. Esimerkiksi tytöt olivat poikia innokkaampia kokeilemaan erilaisia toimintatapoja koulussa, mutta he törmäsivät usein

erilaisiin rajoituksiin, ”lasiseiniin”. Näin tapahtui esimerkiksi silloin, jos tytöt liioittelivat naisellisuutta tai toivat omaa ruumistaan liiaksi esille. (Tolonen 2001, 35–40, 263–267.)

Päivi Berg (2010) on väitöstutkimuksessaan tarkastellut, millaisia ryhmärajoja ja erontevoja koululiikuntaan liittyy. Berg ei tutkinut eroja tyttöjen ja poikien välillä vaan tarkasteli, kuinka sukupuoli toimi esimerkiksi ryhmäjakojen ja eronteon välineenä liikunnan opetuksessa ja kuinka sukupuoli merkityksellistyi koululaisten liikunnanopetuksessa. (Mt., 2010, 2–3.) Bergin mukaan koululiikunta on ohjannut tyttöjä perinteisesti muun muassa ”ilmaisullisuuteen, kehon kontrollointiin ja fyysisen kontaktin välttämiseen”. Poikien liikunnanopetuksessa ovat puolestaan korostuneet urheilullisuus ja erilaiset pelit. Tutkimuksen mukaan koulun liikuntatunneilla pärjäämiselle oli myös eduksi, jos harrasti lajia, joka sisältyi koulun liikunnanopetukseen. Esimerkiksi tanssia harrastava poika ei välttämättä hyötynyt harrastuksestaan liikuntatunneilla. (Berg 2010, 50, 129–130.) Sukupuolella oli Bergin mukaan merkitystä koululiikunnassa. Tyttöjen ja poikien eroja korostivat erilliset liikuntatunnit tytöille ja pojille sekä erilaiset käytännöt ryhmien sisällä. Sekä oppilaat, että opettajat myös pitivät tyttöjen ja poikien välisiä eroja luontaisina. Berg tuo ilmi, että ylipäättään urheilu on sukupuolittunutta: esimerkiksi kilpaurheilussa naiset ja miehet kisaavat vain harvoin sekajoukkueissa. (Berg, 2010, 129–130.) Tässä suhteessa ratsastuksen voikin sanoa poikkeavan huomattavasti monista urheilulajeista: ratsastuksessa naiset ja miehet harrastavat sekaryhmissä ja myös kilpailevat keskenään. Lajina ratsastus onkin hyvin tasa-arvoinen naisten ja miesten kesken – ainakaan itse en tiedä muita urheilulajeja, joissa naiset ja miehet kisaisivat keskenään myös lajin huipulla.

Vaikka en onnistunut löytämään juurikaan tutkimusta sukupuolen vaikutuksesta yhteisöllisyyteen harrastuksissa, niin erilaisten tutkimusten perusteella näyttäisi, että sukupuolella on merkitystä yhteisöllisessä toiminnassa. Ainakin sen perusteella ryhmitytään ja ryhmitellään (ks. esim. Berg 2010; Tolonen 2001). Lisäksi sukupuolen perusteella myös tehdään erilaisia asioita – esimerkiksi huolehditaan pyykeistä tai autosta (esim. Jokinen 2005).

2.5 Ratsastustalli yhteisönä

Ratsastusharrastusta on tutkittu aiemmin lähinnä tyttö tutkimuksen saralla. Tallityttöistä tehdyt tutkimukset ovat kiinnostavia oman tutkimukseni kannalta, sillä myös tallityttö tutkimuksiin liittyvät hevoset, ratsastus ja talli omanlaisenaan tilana. Sekä aikuiset, että tytöt ratsastavat ja puuhaavat tallilla hevosten kanssa. Tarja Tolonen (1992a) on pro gradussaan tutkinut tallityttöjen kulttuuria. Tutkimus on tapaustutkimus ja kuvaa tyttöjen kulttuuria yhdellä ratsastustallilla. Tolosen mukaan tallitytöt eivät muodostaneet tallilla yhtenäistä ryhmää, vaan tallilla oleskelu ja yhteiset käsitykset muodostivat kollektiivin. Kaikki tytöt eivät välttämättä tunteneet toisiaan mutta he esimerkiksi puhuivat yhteisillä käsitteillä, jotka tulivat ymmärrettäviksi vasta kun tallilla oli käynyt jonkin aikaa. Keskeistä tyttöjen tallikulttuurissa oli se, kuinka kulttuuri merkityksellisti tyttöjen kokemuksia. Tallitytöt eivät olleet fyysinen ryhmä vaan ”*tietty tapa toimia ja puhua hevosista*”. (Tolonen 1992a, 8–10.)

Vaikka Tolonen (1992a) päätyy käsittelemään tallityttöjen yhteisöä lopulta pienoiskulttuurina, hän toteaa, että tallitytöt muodostivat myös postmodernin yhteisön. Tolonen viittaa Arto Noroon (1991, 293–240) ja kirjoittaa, että tyttöjä yhdisti halu eli ”commitment”, joka kohdistui hevoseen. Postmoderneista yhteisöistä kertovien teorioiden mukaisesti Tolonen ei myöskään oleta tyttöjen kuuluvan ainoastaan tallityttöyhteisöön, vaan harrastavan muitakin asioita ja kuuluvan myös toisiin yhteisöihin. Tolonen toteaa, että tytöt kuuluivat talliyhteisöön vain osasta persoonallisuuttaan. Talliyhteisöön kuuluminen oli tärkeää myös tyttöjen identiteetin kannalta, mutta niin olivat muutkin harrastukset ja yhteisöt, joihin tytöt kuuluivat. (Tolonen 1992a, 8–9; ks. Noro 1991, 170; Hanifi 2009, 238.)

Tolonen (1992a) käsittelee tallityttöjen kulttuuria tyttöjen omana tilana, jonne täysin vieraililla ei ollut asiaa. Kulttuuri keskittyi hevosten fanittamiseen, niiden hoitamiseen, ratsastustaidon opetteluun ja sosiaaliseen toimintaan. Nuorten oma kollektiivinen tila mahdollisti myös identiteetin rakentamisen. (Mt., 13–14, 23.) Tallityttöjen hevosharrastus noudatti tietynlaista urakehitystä. Tytöt kävivät läpi *fanivaiheen*, *leikkivaiheen* ja *vastuuvaiheen*. *Fanivaiheessa* tytöt olivat aloittelijoita ja heidän

kokemuksensa hevosista perustuivat oikeiden hevosten sijaan enemmän haaveiluun ja esimerkiksi hevosaiheisten kirjojen ja lehtien lukemiseen. *Leikkivaiheessa* tytöt alkoivat puuhata tallilla ja opetella hevosten hoitamista. Tässä vaiheessa tytöille myös selvisi, että hevonen on iso eläin, jolla on myös oma tahto – toisinkuin haavekuvien unelmahevosella. Leikkivaiheessa tytön olikin konkreettisesti opittava tulemaan toimeen hevosen kanssa ja voittamaan omat pelkonsa. *Vastuuvaiheessa* tytöistä oli kehittynyt asiantuntijoita, jotka osasivat toimia hevosten kanssa yhteistyössä. Vastuuvaiheessa tytöllä oli vaikutusvaltaa tallilla. Tytöt myös määrittelivät toisiaan joko hyviksi ja kunnollisiksi hoitajiksi tai huonoiksi ja vastuuntunnottomiksi hoitajiksi. Muun muassa tytön urakehitys hevosten hoidossa (fani-, leikki- ja vastuuvaihe), hyvä tai huono hoitajuus sekä ikä, kokemus ja ystävyysuhteet määrittivät tallityttöjen välisiä hierarkioita. (Tolonen 1992a, 51–76; vrt. Autio 2006, 64–65; Kinnunen 2001, 59–67.)

Tallityttöyttä tutkinut Karoliina Ojanen (2004, 2011) on selvittänyt pro gradussaan ja myöhemmin myös väitöksessään tallityttöjen kulttuuria. Gradussaan hän selvitti, millaisia tyttöyksiä tytöt tuottivat tallilla puhuessaan. Ojasen mukaan tallilta ei löytynyt yhtä tietynlaista tyttöyttä vaan tytöt muodostivat puheessaan monenlaisia tyttöyksiä eri tilanteista riippuen. Tallilla feminiinistä tyttöyttä pitivät yllä muun muassa hiljaa oleminen, uhrautuvuus ja vaatimattomuus. Uhrautuvuuden normi päti esimerkiksi tallin töihin. Ojasen mukaan tallityttöyteen liittyi protestanttinen työetiikka: hevosten hoitaminen oli työtä, josta ei sopinut kieltäytyä. Toisaalta tytöt rakensivat myös maskuliinista tyttöyttä esimerkiksi kilpaillessaan ratsastuksessa tai kamppaillessaan tottelemattomien hevosen kanssa. (Ojanen 2004, 66, 109–123.) Tilana talli oli Ojasen mukaan tyttöjen oma tila, jossa he saattoivat olla yhdessä, tehdä haluamiaan asioita ja olla toisella tavalla kuin esimerkiksi koulussa tai kotona. (Ojanen 2011, 269–275; ks. myös Tolonen 1992a; Brandt 2008; Jokinen 2005.)

Motiiveja ratsastusharrastukseen ja naisten tapoja muodostaa sukupuolta tallilla on pro gradussaan tutkinut Nora Brandt (2008). Brandt on haastattelut tutkimukseensa aikuisia naisia, jotka olivat nuorempina olleet tallityttöjä. Monilla harrastus jatkui vielä aikuisenakin. Kuten Tarja Tolosen (1992a) ja Karoliina Ojasen (2004, 2011) tallityttötutkimuksissa, myös Brandtin tutkimuksessa talli näyttyi tytöille ja naisille

”omana huoneena”, jossa he kokivat voivansa olla kuin kotonaan. Talliin liittyi tunne kuulumisesta, siellä tytöt kokivat olevansa ”joku” tai osa ”meitä”. Talli oli paikka, jossa tytöillä oli taitoja ja jossa he tunsivat itsensä tarvituiksi. Brandtin tutkimuksessa talli näyttäytyi myös ”pakopaikkana” stressaavista elämäntilanteista ja vastapainona arjelle. (Brandt 2008, 46–51.) Brandt kirjoittaa, että ratsastus mielletään tyypilliseksi tyttöjen harrastukseksi vaikka siihen liittyykin ulottuvuuksia, jotka eivät ole tyttömäisiä. Näitä olivat tutkimuksen mukaan esimerkiksi raskas fyysinen tallityö ja johtajan paikan ottaminen suhteessa hevoseen. (Brandt 2008, 54; vrt. Ojanen 2004, 2011.) Brandtin haastateltavien mukaan voimakkaan ja suuren eläimen hallinta myös voimaannutti heitä. Valta ja hevosen hallinta vahvistivat tunnetta omasta vahvuudesta myös muilla elämänalueilla kuin hevosharrastuksessa. (Brandt 2008, 62–63; ks. myös Kinnunen 2001, 227–228.) Kuten Karoliina Ojasen (2004, 2011) tutkimuksista, myös Nora Brandtin tutkimuksesta käy ilmi, että tallilla sekä rakennettiin perinteisiä käsityksiä sukupuolesta, että rikottiin niitä. Esimerkiksi eräs haastateltava arvioi tyttöjen tallilla viihtymisen liittyvän yleisesti hevosten hoivaamiseen. Samalla hän kuitenkin kertoi, että itse kiinnostui aikoinaan harrastuksesta siihen liittyvän vauhdin ja jännityksen vuoksi. (Brandt 2008, 53; ks. Ojanen 2004, 2011.)

Ratsastuksen merkityksiä aikuisille kaupunkilaisilla harrastajille on pro gradussaan tutkinut Kati Valjus (2005). Valjuksen tutkimuksessa nousi esille yhteensä kuusi eri merkitystä, joiden vuoksi aikuiset pitivät ratsastusta tärkeänä: yhteys elävän eläimen kanssa, uuden oppiminen, terveyden ja kunnon edistäminen, harrastuksen sosiaaliset merkitykset, luontokokemus ja kilpailu. (Valjus 2005, 41–57.) Valjuksen mukaan ratsastus tuotti myös Mihaly Csikszentmihalyin (1991, 4, 178–179) flow-kokemuksiksi nimittämiä voimakkaita, nautintoa ja onnea sisältäviä ja hetkessä elettyjä tunnetiloja (ks. myös Hanifi 2009). Valjuksen haastateltavat kuvasivat ratsastuksessa tapahtuvaa flow-kokemusta muun muassa intensiiviseksi tilaksi, jonka aikana yhteistyö hevosen kanssa sujui kuin tanssi. (Valjus 2005, 47–49.) Vaikka ratsastus on yksilölaji, jota voi harrastaa aivan hyvin ilman muiden ihmisten seuraa, sosiaaliset suhteet nousivat esille myös Valjuksen tutkimuksessa: tallilla harrastajat tutustuivat toisiin samanhenkisiin ihmisiin, joiden kanssa he saattoivat keskustella yhteisestä mielenkiinnon kohteesta eli hevosista ja ratsastuksesta. Valjuksen mukaan aikuisten sosiaaliset suhteet tallilla eivät

olleet hierarkisesti rakentuneita. Valjus toteaa, että ikäkään ei hierarkisoinut sosiaalisia suhteita tallilla, sillä aloittelevia aikuisia tallilla saattoivat opastaa kokeneemmat lapset ja nuoret. (Valjus 2005, 53–54; vrt. Autio 2006; Kinnunen 2001; Tolonen 1992a; Ojanen 2004, 2011.)

2.6 Aikuiset tuntiratsastajat postmodernina yhteisönä

Sosiologiset teoriat postmodernista yhteisöllisyydestä perustuvat ajatukselle siitä, että länsimaiset yhteiskunnat ovat siirtyneet modernista ajasta postmoderniin ja samalla yhteisöllisyysskin on muuttanut muotoaan. ”Vanhojen” modernien yhteiskuntien institutionaalisiksi piirteiksi Risto Heiskala (2000) määrittelee teollistumisen, talouden ja politiikan eriytymisen omiksi alueikseen, markkinaorientoituneen talouden, oikeusvaltion, byrokraattisen valtiokoneiston sekä kuljetus- ja kommunkaatiovälineiden huiman kehityksen. Heiskalan mukaan ajallisesti modernin ajan voidaan katsoa alkaneen länsimaissa noin 200 vuotta sitten. (Mt., 10–13.)

Uudesta aikakaudesta eli postmodernista on puolestaan puhuttu esimerkiksi kirjallisuudessa ja arkkitehtuurissa jo 1960- ja 1970-luvuilla. Sosiologian kiinnostus postmoderniin heräsi 1980-luvulla ja vahvistui edelleen 1990-luvulla. (Jallinoja 1996, 30–32.) Keijo Rahkonen (2004) kirjoittaa, että postmodernia yhteiskuntaa on kuvattu postmodernin lisäksi myös jälkiteolliseksi yhteiskunnaksi, palveluyhteiskunnaksi, informaatioyhteiskunnaksi, tietoyhteiskunnaksi ja riskiyhteiskunnaksi. Rahkosen mukaan kaikki kuvaukset kertovat samasta muutoksesta. Se, mikä nimitys milloinkin valitaan, riippuu siitä mitä näkökulmaa halutaan korostaa. (Rahkonen 2004, 10.)

Zygmunt Baumanin (1992) mukaan toisin kuin modernilla yhteiskunnalla, postmodernilla yhteiskunnalla ei ole suuntaa, suunnitelmallisuutta tai pysyvää järjestystä. Postmodernissa yhteiskunnassa vallitsee erilaisten tyylien ja maailmankuvien moninaisuus. Postmoderni yhteiskunta rakentuu *kulutuksen* ympärille, kun modernia yhteiskuntaa piti yllä *tuotanto* ja sen kehittäminen. Postmodernissa yhteiskunnassa ihmiset tavoittelevat hyvää elämää ostamalla ja kuluttamalla. Seurauksena on esimerkiksi erilaisten elämäntyylien runsaus. (Bauman 1992, 49–53.)

Modernista ja postmodernista puhuttaessa huomionarvoista kuitenkin on, että kaikki teoreetikot ja tutkijat eivät ole täysin yksimielisiä sitä, missä määrin me tällä hetkellä elämme postmodernissa ajassa. Jotkut tutkijoista ovat esimerkiksi sitä mieltä, että osa yhteiskuntaa on edelleen säilynyt modernin kaltaisena. (ks. Jallinoja 1996, 52.) Omassa tutkimuksessa en pohdi modernin ja postmodernin yhteiskunnan eroja. Selvitin kuitenkin käsitteet, sillä käyttämäni postmodernit yhteisöteoriat pohjaavat ajatukselle yhteiskunnan muutoksesta siirryessä modernista ajasta postmoderniin.

Arto Noron (1991) mukaan postmodernin yhteisöllisyyden perustana on moderni yhteiskunta, jossa kollektiivisuus on kadonnut muun muassa kasvavan työnjaon ja rahan merkityksen lisääntymisen vuoksi. Työjaon ja rahan merkityksen kasvu johtaa siihen, että ihmisiä aiemmin sitoneet perinteiset yhteisöt alkavat hajota. Samalla ihmiset pystyvät kuitenkin valitsemaan yhä vapaammin sosiaaliset suhteensa ja tekemään ja kuluttamaan haluamiaan asiota. Perinteinen, vakaa ja sitova yhteisöllisyys korvautuu useista paloista kasaantuvalla vapaasti valittavalla yhteisöllisyydellä. Kehityksen myötä ihmiset kuuluvat samanaikaisesti useisiin erilaisiin ryhmiin ja heillä on monia eri rooleja. (Noro 1991, 121–122, 170–171.) Osa yhteiskunnassa olevista ryhmistä, joihin tällainen yksilö kuuluu, on vapaasti valittavia postmoderneja yhteisöjä, joita Noro nimittää posttraditionaalisiksi yhteisöiksi. Kevyitä ja vapaasti valittavia yhteisöjä löytyy runsaasti muun muassa vapaa-ajan ja harrastusten alueelta. (Noro 1991, 237–240.)

Sosiologiset teoriat postmoderneista yhteisöistä sopivat teoreettiseksi pohjaksi myös aikuisten tuntiratsastajien yhteisöllisyyden tarkastelulle. Postmoderni yhteisö ei ole sitova, kuten luokka tai kansakunta, eikä siihen synnytä tai tulla sysätyksi, vaan yhteisö valitaan itse omasta tahdosta (ks. esim. Lash 1995, 220.) Postmoderniin yhteisöön yksilö voi liittyä niin halutessaan ja erota yhteisöstä omasta tahdostaan. Olennaista postmodernissa yhteisössä on se, että yhteisön keskiössä on jäsenten yhteinen mielenkiinnon kohde, johon liittyy tunteita. Aikuisten tuntiratsastajien yhteisön keskiössä ovat oletettavasti hevoset ja ratsastus. Esimerkiksi purjehtijoiden yhteisön keskiössä ovat todennäköisesti taas meri ja purjehtiminen. Harrastuspohjaisiksi postmoderneiksi yhteisöiksi voisi kuvata myös tietyn koirarodun ympärille

muodostunutta harrastajaryhmää, lumilautailun harrastajia, golfin harrastajia tai vaikkapa 1950-luvun tyyliä palvovia ”fiftareita”. Postmoderneista yhteisöistä kertovat teoriat painottavat myös, että yksilö voi samanaikaisesti kuuluva useisiin eri postmoderneihin yhteisöihin. (Noro 1991, 237–240.)

Postmodernin yhteisön jäsenten välille syntyy helposti keskustelua, sillä yhteisön keskiössä oleva asia takaa keskustelun mielenkiintoisuuden. Yhteisössä käytävä keskustelu on kuitenkin omanlaistaan: keskustelussa pitäydytään välialueella, jossa keskustelijat ovat ylhäältäpäin ikäänkuin leikanneet pois esimerkiksi osallistujien yhteiskunnallisen aseman ja maineen, ja toisaalta alhaaltapäin henkilökohtaisimmat asiat. Näin keskustelukin pitäytyy kevyellä alueella. (Noro 1991, 47, 242; ks. Autio 2006, 64–65.)

Michel Maffesolin (1996) näkemys postmodernista yhteisöllisyydestä on samankaltainen kuin Arto Norolla. Pekka Sulkunen (1996, 77–78) kirjoittaa Maffesolin tuotantoa käsittelevässä artikkelissaan, että Maffesolin mukaan nyky-yhteiskunnassa painottuu postmoderni kevytyhteisöllisyys, sillä kulutus- ja harrastusyhteisöt sekä tarkoitukseton nautintoon perustuva yhdessäolo saavat yhä enemmän sijaa. (Sulkunen 1996, 78). Maffesoli jakaa Noron (1991) näkemyksen siitä, että postmoderneihin yhteisöihin kuulutaan *halusta* kuulua niihin. Halu olla samankaltaisten kanssa johtaa lopulta ”homososiaalisuuteen” eli kuppikuntien muodostumiseen kaikkialla sosiaalisuuden alueilla. (Maffesoli 1995, 63.) Postmoderneihin yhteisöihin, kuten esimerkiksi harrastusyhteisöihin kuulumisen, on yksilöllisyyden sijaan merkki yhteisöllisyydestä. Maffesolin mukaan postmoderniin yhteisöön kuulumisen perustuu disindividualisaatioprosessiin eli yksilöllisyyden häviämiseen; liittyessään yhteisöön yksilö saa roolin, joka on samankaltainen kuin kaikilla muillakin yhteisön jäsenillä. (Maffesoli, 1996, 6.) Shaun Best (2010) viittaa Maffesoliin (1996, 89–90) ja kirjoittaa, että postmodernien yhteisöjen jäsenillä on samanlainen elämäntyyli. Yhteisöissä hengenheimolaiset tapaavat toisiaan ja yhteisöt myös muokkaavat jäsentensä kuluttamista. Toisistaan eri postmodernit yhteisöt erottuvat erilaisten elämäntyylien ja maun perusteella. (Best 2010, 19.)

Maffesolin mukaan postmoderneissa yhteisöissä niiden jäseniä sitovat yhteen tunteet. Tunne on myös mittari, joka kertoo postmodernin yhteisön sisäisestä yhteisöllisyydestä ja kanssakäymisen laadusta. (Maffesoli 1996, 6, 10–12.) Maffesoli perustaa näkemyksensä yhteisöllisyydestä Émile Durkheimin näkemykseen uskonnon ja yhteisön yhtäläisyydestä (ks. Kinnunen 2001, 300). Durkheim (1980) kirjoittaa vuonna 1912 julkaistussa teoksessaan *Uskontoelämän alkeismuodot*, että uskonto on ennen muuta *yhteinen asia* (mt., 64). Pertti Tötön mukaan Durkheimille uskonto ei merkinnyt teologiaa tai uskoa tuonpuoleiseen. Olennaista olivat sen sijaan uskoon liittyvät rituaalit ja toiminta sekä se, miten nämä yhdistivät ihmisiä. Durkheim päätyikin lopulta siihen, että uskonnollinen ja sosiaalinen ovat synonyymeja. (Töttö 1996, 173.) Myös Maffesoli (1995) puhuu sosiaalisen elämän uskonnollisuudesta, mutta hänkään ei tarkoita uskontoa sanan varsinaisessa merkityksessä. Maffesolin mukaan yhteisössä yhdessä koetut tunteet ja yhteys muihin yhteisön jäseniin huokuvat Durkheimin kuvaamaa uskonnollisuutta. Tällaista uskontoon vertautuvaa tunnetta voi Maffesolin mukaan kokea esimerkiksi urheilu- ja musiikkitapahtumissa, erilaisia kokoontumissa tai jopa kulutustilaisuuksissa. Yhteisössä vallitsevassa hurmoksellisessa tilassa yksilö sulautuu yhteisöön ja saavuttaa samalla jonkinlaista ”lisäolemista”, mikä on suurempaa kuin yksilö itsessään. (Maffesoli 1995, 123–125, 135.)

Zygmunt Baumanilla (1992) postmodernin ajan yhteisöt ovat nimeltään kotipaikkoja, ”habitateja” (mt., 190–191). Baumanin postmodernisuutta artikkelissaan käsittelevä Riitta Jallinoja (1996) kirjoittaa, että ”habitat” on verrattavissa Maffesolin postmoderneihin yhteisöihin ja Noron posttraditionaalisiin yhteisöihin. Kotipaikkojen olemassaolo perustuu sosiaaliseen vuorovaikutukseen ja useimmiten kotipaikkojen toiminta perustuu yhden asian ympärille. Postmodernit kotipaikat ovat luonteeltaan kuvitteellisia yhteisöjä siinä mielessä, että ne ovat olemassa vain ihmisten mielissä. Yksilöt luovat kotipaikkoja symbolisten merkkien avulla. Symboliset merkit kertovat tiettyyn kotipaikkaan kuulumisesta ja niitä voivat olla esimerkiksi rintanapit ja t-paidat. Nämä ovat luonteeltaan heikkoja symboleja ja luovat kevyttä yhteisöllisyyttä (vrt. Noro 1991; Maffesoli 1995, 1996). Osa kotipaikan toimijoista kuitenkin muokkaa koko elämäntyyliä kotipaikan mukaiseksi. Tällöin kotipaikasta tulee kevyen yhteisöllisyyden sijaan raskasta yhteisöllisyyttä, jota voi olla esimerkiksi erilaisissa

uskonnollisissa laškoissa tai tiukan ekologisissa ryhmittymissä. Kuten Maffesolin ja Noron kevytyhteisöt, myös Baumanin kotipaikat (ainakin kevyet kotipaikat) ovat yhteisöjä, jotka eivät pakota ketään ja joista voi lähteä milloin vaan niin halutessaan. Samalla kotipaikka kuitenkin houkuttelee jäseniään jäämään, sillä ilman jäseniään se lakkaa olemasta. (Jallinoja 1996, 40–45; Bauman 1992, 187–204.)

Edellä kuvatut postmodernit yhteisöt ovat kevyitä myös siinä mielessä, että niihin ei liity tiukkoja normeja, joiden rikkomisesta seuraisi ankaria rangaistuksia. Enemminkin kyse on siitä, että yhteisöillä voi olla esimerkiksi vakiintuneita tapoja ja sääntöjä, joiden noudattamista jäsenet pitävät kunnia-asianaan. Sääntöjen rikkomisesta seuraa vakavimmillaankin vain suhteen heikentyminen yhteisöön tai joutuminen yhteisön ulkopuolelle. Esimerkiksi tallityttöjä pro gradussaan tutkineen Tarja Tolosen (1992a) mukaan tallitytöt määrittivät toisiaan hyviksi tai huonoiksi hoitajiksi. ”Hyvä hoitajuus” nosti tytön asemaa tallityttöyhteisössä, kun taas ”huono hoitajuus” saattoi johtaa tyttöyhteisöstä ulos sulkemiseen. (Tolonen 1992a, 109–111; Noro 1991, 240; Maffesoli 1996, 13–14.)

Arto Noron (1991, 240–241) mukaan useiden postmodernien yhteisöjen olemassaolo konkretisoituu vasta tapahtumissa, joissa yhteisön jäsenet tapaavat toisiaan. Esimerkiksi Hanna Aution (2006, 8) mukaan moottoripyöräilijöiden yhteisö näyttäytyi suurissa kokoontumisajoissa. Yhtä lailla esimerkiksi tietyn koirarodun harrastajien yhteisö tulee näkyväksi isoissa koiranäyttelyissä (Noro 1991, 240–241). Noron mukaan postmodernien yhteisöjen määrästä voi saada jonkinlaisen kuvan esimerkiksi erikoislehtien määriä ja niiden levikkejä seuraamalla (Noro 1991, 243). Ainakin vilkaisu esimerkiksi Helsingin Stockmannin lehtitarjontaan näyttäisi kertovan hevosten ja ratsastuksen ympärille muodostuneen kevytyhteisön olemassalosta: lehtihyllyssä on lasten ja nuorten hevoslehtiä ja aikuisille tehtyjä hevosurheilulehtiä, joiden kielet vaihtelevat suomesta ruotsin- ja englanninkielisiin. Osa lehdistä on sarjakuvalehtiä, osa keskittyy ratsastukseen ja osa on ”söpöstelylehtiä” puunattuine poninkuvineen. Nämä lehdet tuskin myöskään kiinnostavat henkilöitä, jotka eivät jaa tietynlaista ”commitmenttiä” hevosiin ja ratsastukseen.

Omassa tutkimuksessa lähdän liikkeelle ratsastusharrastuksen merkityksistä ja käsittelen aikuisten tuntiratsastajien yhteisöllisyyttä Arto Noron (1991), Michel Maffesolin (1995, 1996) ja Zygmunt Baumanin (1992) teorioiden valossa. Huomionarvoista tutkimuksessani on, että en tutki esimerkiksi yhden tietyn tallin aikuisia tuntiratsastajia, vaan tutkimukseni kohteena on laajempi ratsastuksen harrastajien yhteisö, joka ei ole sidoksissa tiettyyn paikkaan tai aikaan. Ratsastusharrastuksen ja hevosten ympärille muodostunut aikuisten yhteisö on rajoiltaan epämääräisen ameebamainen. Yhteisö voi tulla näkyväksi yllättäen missä vain, missä yhteisöön kuuluvat kohtaavat toisensa ja huomaavat jakavansa saman halun ja tunteen hevosiin ja ratsastukseen. Yhteisön olemassaolo näyttäytyy yhtä hyvin esimerkiksi isossa ratsastusaiheisessa yleisötapauksessa kuin tilanteessa, jossa toisilleen täysin tuntemattomat ratsastuksen harrastajat sattumalta törmäävät ja alkavat innostuneesti jakaa kokemuksiaan harrastuksesta. Ratsastusta täysin tuntematon tuntee itsensä tällaista keskustelua seurattaessaan ulkopuoliseksi – hän ei jaa samoja tunteita ja haluja kuin yhteisöön kuuluvat. (Noro 1991, 240–241; ks. Autio 2006, 8.)

3 Tutkimusaineisto ja metodologia

3.1 Aineiston hankinta

Tutkimukseni aineisto koostuu 16 puolistrukturoidusta teemahaastattelusta ja tallipäiväkirjoista, joita olen kirjoittanut kahdelta eri ratsastustallilta. Olen haastatellut tutkimustani varten kahdeksan naista ja kahdeksan miestä. Kaikki haastateltavat ratsastavat säännöllisesti ratsastustunneilla pääkaupunkiseutulaishallin ratsastustalleilla. Haastattelujen lisäksi käytän aineistona kirjoittamiani tallipäiväkirjoja, joihin olen kirjoittanut tapahtumia talleilta omien ratsastustuntieni jälkeen. Päiväkirjamerkinnot ovat kuvausta aikuisten toiminnasta ja keskusteluista tallilla. Molemmat ratsastustallit sijaisevat pääkaupunkiseudulla. Tallipäiväkirjoja olen kirjoittanut toiselta tallilta noin kerran viikossa syyskuun 2009 lopulta lähtien ja toiselta tallilta tammikuun 2010 alkupuolelta alkaen. Päiväkirjojen kirjoittamista olen jatkanut toukokuuhun 2010 asti.

Haastattelu- ja päiväkirja-aineiston lisäksi apunani ovat oman tuntiratsastajaurani aikana karttuneet tiedot ratsastusharrastuksesta. Voikin sanoa, että aineistonani on myös oma esiymmärrykseni aiheesta. Myös kiinnostus aiheen tutkimiseen on kummunnut omasta taustasta aikuisena tuntiratsastajana. Seuraavaksi siirryn haastattelu- ja päiväkirja-aineistoni hankinnan kuvaamiseen: ensin kerron haastateltavien rekrytoinnista, haastatteluiden teosta ja tallipäiväkirjojen kirjoittamisesta. Lopuksi kerron lyhyesti haastatteluiden litterointiprosessista.

Haastateltavat tutkimukseen hankin tuttavieni kautta eli niin sanotun lumipallomenetelmän avulla. Tutkimushaastatteluiden teosta kirjoittanut Tim Rapley (2004, 17) kirjoittaa, että haastateltavien tavoittamiseksi voi joutua turvautumaan tuttavien tai kollegoiden apuun. Kerroin tuttavilleni sähköpostissa mitä olen tekemässä ja pyysin heitä välittämään minulle haastatteluun suostuvien ja siihen sopivien henkilöiden yhteystietoja. Annoin tutuilleni myös luvan antaa yhteystietojani eteenpäin mahdollisille haastateltaville. Kriteereinä haastateltavien valinnalle oli se, että heidän piti olla minulle entuudestaan tuntemattomia ja pääkaupunkiseudulla asuvia aikuisia tuntiratsastajia. Pääkaupunkiseutulaisuus oli kriteerinä yksinkertaisesti siksi, että pääsisin kohtalaisen helposti tapaamaan haastateltavia. Tuntemattominen haastattelemisen valitsin sen vuoksi, että tuttuja haastatellessa minun olisi ehkä ollut vaikea säilyttää tutkijan roolini haastatteluissa. Tuttujen kanssa haastattelijanroolini olisi saattanut luistaa jonkinlaiseksi epämääräiseksi tutun ja tutkijan yhdistelmäksi, joka olisi saattanut hämmentää haastattelutilannetta. En myöskään halunnut, että joku tuttuni suostuisi haastatteluun puoliväkisin, solidaarisuudesta minua kohtaan.

Tuntemattomien aikuisten tuntiratsastajien tavoittamiseen lumipallomenetelmä sopi hyvin. Yllätyin siitä, miten innostuneita sekä tuttavani, että heidän rekrytoimansa haastateltavat olivat tutkimukseni aiheesta. Innostuminen näkyi myös nopeudessa, jolla haastateltavia alkoi ilmaantua. Sain kaikki haastattelut tehtyä reilussa kolmessa viikossa siitä kun olin laittanut eteenpäin ensimmäisen sähköpostiviestin, jossa tiedustelin mahdollisia haastateltavia. Etukäteen olin ajatellut, että etenkin miesten tavoittaminen haastatteluun olisi vaikeaa, koska aikuisista ratsastuksen harrastajista miehiä on vain alle 10 prosenttia (www.ratsastus.fi, 15.4.2011). Lopulta miestenkään tavoittaminen ei

muodostunut ongelmaksi, sillä haastateltavat auttoivat minua rekrytoimalla haastateltavia omista tuttavapiireistään. Kaikista 16 haastateltavasta yhteensä neljä (kolme miestä ja yksi nainen) oli haastateltavien itsensä rekrytoimia, muut 12 tavoitin suoraan omien tuttujeni kautta.

Haastatteluja varten olin tehnyt *puolistrukturoidun kysymysrunгон* (ks. liite 1). Kysymysrunkoon olin listannut haastattelussa läpi käytävät aihealueet ja niihin liittyvät kysymykset. (Eskola & Suoranta 1998, 87.) Aihealueet ja kysymykset olin suunnitellut sen perusteella, mikä voisi olla tärkeää tutkimuksen kannalta. Tiesin jo etukäteen, että tulen tarkastelemaan ratsastuksen merkityksiä ja käytän tutkimuksessani yhteisöteorioita, ja siksi yritin tehdä kysymyksiä etenkin näihin asioihin liittyen. Lisäksi oma esiymmärrykseni tutkimastani aiheesta helpotti kysymysrunгон muotoilua. (Rapley 2004, 17.) Haastatteluiden edetessä lisäsin mukaan kaksi kysymystä mutta muuten haastattelurunko pysyi samana. Aina en kuitenkaan seurannut runkoa orjallisen tarkasti vaan tarvittaessa vaihtelin kysymysten järjestystä ja kysyin lisäkysymyksiä.

Tutkimushaastatteluiden teosta kirjoittanut Tim Rapley (2004) tiivistää kvalitatiivisen haastattelun tekemisen ytimekkäästi kolmeen perusasiaan: kysy kysymyksiä, seuraa teemoja/pääaiheita valikoiden, anna haastateltavalle tilaa puhua (mt., 18–22). Pitäydyin haastatteluissa ratsastusharrastukseen liittyvissä kysymyksissä. Esimerkiksi perheestä, työpaikasta, asumismuodosta ja muusta vapaa-ajasta kysyin esitietolomakkeessa (ks. liite 2). Esitietolomakkeen täytin haastateltavan kanssa aina ennen varsinaista haastattelua. Ennen haastattelua kysyin myös erillisellä tutkimuslupaperilla (ks. liite 3) haastateltavalta luvan käyttää haastattelumateriaalia tämän tutkimuksen lisäksi myös mahdollisissa muissa tutkimuksissani. Selitin samalla, että poistan haastatteluista kaikki mahdolliset tunnistamiseen johtavat tiedot. Kerroin myös, että kaikki henkilöt esiintyvät tutkimuksessani peitenimillä. Hyvän tavan mukaisesti (ks. Eskola & Suoranta 1998, 90) varmistin haastateltavilta jo etukäteen haastattelua sovittaessa, että heille sopi myös haastattelun nauhoitus. Nauhoitin kaikki haastattelut pienellä sanelukoneella. Haastateltavat saivat itse valita heille parhaiten sopivan ajan ja paikan haastattelua varten (ks. Eskola & Suoranta 1998, 92). Omasta taustastani ratsastuksen harrastajana kerroin haastateltaville ennen haastattelun alkua.

Kahdeksan haastattelua tehtiin haastateltavien työpaikalla, neljä kotona, kolme kahvilassa/ravintolassa ja yksi ratsastustallilla. Haastattelut kestivät yleisimmin noin puolesta tunnista 45 minuuttiin. Pisin haastatteluista on 55 minuuttia pitkä ja lyhyin on kestoaltaan 24 minuuttia. Tunnelma haastatteluissa oli rento ja haastateltavat puhuivat harrastuksestaan innolla. Haastattelutilanteissa minulle tarjottiin usein kahvia tai teetä, pari kertaa yllättäen jopa lounas. Moni oli myös kiinnostunut kuulemaan lisää myös omasta ratsastusharrastuksestani, esimerkiksi talleista joilla käyn. Haastattelun jälkeen jäinkin usein vielä keskustelemaan ratsastuksesta haastateltavan kanssa. Haastateltavat olivat myös kiinnostuneita siitä, mistä keksin tutkimuksen aiheen ja milloin tutkimukseni valmistuu. Osa haastateltavista myös halusi valmiin gradun luettavakseen.

Tutkimuksessani käytän aineistona myös omia muistiinpanojani kahdella eri tallilta. Olen kirjoittanut tallipäiväkirjoihin lyhyehköjä muistinvaraisia kuvauksia tietokoneella ratsastustuntieni jälkeen. Päiväkirjojen kirjoittamista voisi kuvata myös osallistuvaksi havainnoinniksi. Osallistuvaksi havainnoinniksi nimitetään sellaista aineiston hankintaa, jossa tutkija tavalla tai toisella osallistuu havainnoimansa yhteisön toimintaan. (Eskola & Suoranta 1998, 99–100.) Osallistuva havainnointi on aina havainnoitsijasta riippuvaista, inhimillistä toimintaa. Joku toinen havainnoitsija olisi saattanut kiinnittää huomiota toisenlaisiin asioihin kuin mitä itse tein. (Eskola & Suoranta 1998, 103–104.) Toisaalta Eskolan & Suorannan mukaan ”*Subjektivisuus on ehdottomasti myös rikkaus, joka kuvaa aika hyvin arkielämäni monivivahteisuutta ja tulkintojen runsautta.*” (Eskola & Suoranta 1998, 104.)

Tallilla olen osallistunut toimintaan normaalisti yhtenä tuntiratsastajana, päiväkirjojen kirjoittaminen ei ole muuttanut rutiinejani tai käytäntöjäni mitenkään. Ainostaan joskus jotakin tuntiratsastajien keskustelua tai tallin tapahtumia seurattessani olen miettinyt, että ”tuo kannattaa muistaa ja kirjoittaa illalla päiväkirjaan”. Tutkimuksessani käyttämäni otteet päiväkirjoista ovat yleistä kuvausta aikuisten keskusteluista ja toiminnasta tallilla. Päiväkirjoissa esiintyvistä henkilöistä en tuo tutkimuksessani ilmi minkäänlaisia tunnistamiseen johtavia tietoja, kuten asuinpaikkoja, ammatteja tai perhemuotoja. Myöskään talleista en kerro niille omaleimaisia asioita tai yksityiskohtia, jotka voisivat johtaa tallien tunnistamiseen. Tallipäiväkirjani ovat suhteellisen pieni aineisto ja

kuvaukset talleilta ovat aika suppeita ja siksi aineistoni pääpaino on haastatteluissa. Tallipäiväkirja-aineisto on kuitenkin tärkeä, koska se antaa mahdollisuuden laajempaan ilmiön tarkasteluun. Päiväkirjojen toivon tuovan esille myös erilaisia näkökulmia aiheeseen.

Haastatteluaineiston litterointiprosessin yritin pitää käynnissä sitä mukaa kun sain haastatteluja tehdyksi. Litterointiprosessissa kirjoitin sanelukoneella nauhoittamani haastattelut tietokoneella tekstimuotoon. Samalla kun kirjoitin haastattelut tekstiksi poistin haastatteluaineistosta kaikki mahdolliset tunnistamiseen johtavat tiedot. Korvasin henkilöiden, ratsastustallien ja esimerkiksi työpaikkojen nimet peitenimillä tai poistin ne kokonaan. Poistin haastatteluista myös turhia täytesanoja kuten ”niinku, et, että, tota”. Laadullisen tutkimuksen teossa opastavien David Silvermanin (2007, 287) ja Tim Rapleyn (2004, 27) mukaan haastatteluaineiston litterointi pitää tehdä tutkimusaiheen vaatimalla tarkuudella. Koska en tee tutkimuksessani esimerkiksi erittäin tarkkoja merkintöjä vaativaa keskustelunanalyysia, eikä tutkimusaiheeni muutenkaan vaadi yksityiskohtaisen tarkkaa puheen litterointia, en ole merkinnyt haastatteluiden tekstiversioihin esimerkiksi haastateltavien puheessaan pitämiä taukoja tai niiden pituutta. Olen kirjoittanut haastattelut tekstiksi niin, että kaikki sanottu (täytesanoja lukuunottamatta) on kirjoitettu tekstiksi. Jotta puhuttu kieli olisi tutkimukseen valituissa sitaateissa sujuvaa lukea, olen tarvittaessa poistanut haastateltavien puheesta myös esimerkiksi tarpeettomia lauseenmuotojen hakemista tai toistoja. Kohdat, joissa olen katkaissut haastateltavan puheen tai poistanut välistä jotakin, olen merkinnyt hakasuluissa olevilla pisteillä [...]. Jos haastateltava nauroi tai me kummatkin nauroimme haastattelun aikana, olen kirjoittanut sulkuihin (nauraa) tai (molemmat nauravat). SS tarkoittaa haastatteluissa haastattelijan puhetta ja H haastateltavan puhetta.

3.2 Aineiston kuvaus ja konteksti

Haastateltavani ovat eri puolilta pääkaupunkiseutua ja ratsastavat useilla eri talleilla. Haastattelut ja tallipäiväkirjat edustavat yhteensä 13:a eri ratsastustallia eri puolilla pääkaupunkiseutua. Kukaan haastateltavista ei ratsasta niillä talleilla, joilta olen

kirjoittanut päiväkirjoja. Haastateltavissa ei ole myöskään edustettuna esimerkiksi tietyn tallin aikuisia ja heidän ryhmäänsä, vaikka muutamat haastateltavista tuntevatkin toisensa esimerkiksi työn tai saman ratsastustallin kautta. Pääosin haastateltavat ovat toisillensa tuntemattomia. Haastateltavat ovat myös eri-ikäisiä; heidän ikäjakaumansa vaihtelee 30 ja 63 ikävuoden välillä. Ikäkymmenysten mukaan jaoteltuna yhteensä kaksi haastateltavaa on kuudenkymmenen, yksi viidenkymmenen, kahdeksan on neljäkymmenen ja viisi kolmenkymmenen puolella. Haastateltavien tunnistamattomuuden turvaamiseksi olen jakanut haastateltavat iän perusteella kolmeen luokkaan. Luokat ovat + 30, + 40 ja + 50 vuotta. Esimerkiksi luokkaan + 40 kuuluvat kaikki nelikymppiset tasan 40-vuotiaista eteenpäin. Käytännössä tämä tarkoittaa, että tutkimuksessani olevissa haastattelusitaateissa ilmoitan haastateltavien iän vain suuntaa antavasti. Lisäksi haastateltavat esiintyvät tutkimuksessani peitenimillä ja olen myös poistanut haastatteluista muut mahdolliseen tunnistamiseen johtavat tiedot. Haastateltavissani naisia ja miehiä on yhtä paljon, eli kahdeksan kumpaakin sukupuolta.

Haastateltavani ovat harrastaneet ratsastusta keskimäärin jo pidemmän aikaa. Naishaastateltavilla ratsastusharrastus oli kestänyt haastattelujen tekoon mennessä keskimäärin 14 vuotta ja miehillä puolestaan 9 vuotta. Lyhyimmillään haastateltavat olivat ehtineet harrastaa ratsastusta yhden vuoden ajan ja pisimmillään 25 vuoden ajan. Aikuisiällä ratsastusharrastuksen on aloittanut yhteensä kuusi haastateltavaa. Heistä viisi on miehiä ja yksi nainen. Lapsena ratsastuksen aloittaneita on yhteensä yhdeksän. Heistä kaksi on miehiä ja loput seitsemän naisia. Lisäksi yksi mies on kokeillut ratsastusta jo lapsena mutta aloittanut säännölliset ratsastustunnit vasta aikuisena.

Suurin osa haastateltavista ratsastaa ratsastustunnilla kerran viikossa. Kaksi haastateltavista ratsastaa säännöllisesti kaksi kertaa viikossa tunnilla ja yksi kolme kertaa viikossa. Yksi oli myös parhaillaan ottamassa toista viikkotuntia. Haastateltavista monet sanoivat myös, että he haluaisivat käydä ratsastustunneilla useammin. Esteeksi ratsastustuntimäärien kasvattamiselle haastateltavat kertoivat yleisimmin ajan puutteen. Omassa haastatteluaineistossani raha olikin aikaa harvemmin esteenä useammille viikkotunneille: monet haastateltavista kertoivat, etteivät he laske kuinka paljon rahaa ratsastusharrastus vie. Toisaalta kaksi haastateltavaa kertoi rahan rajoittavan esimerkiksi

ratsastustuntien viikottaista määrää. Myös oma tuntemukseni aiheesta, kuten myös tallipäiväkirja-aineistoni vahvistavat, että rahakin voi rajoittaa aikuisten ratsastusharrastusta. Pääkaupunkiseudulla viikottainen ratsastustunti maksaa tyypillisimmin vajaasta 30 eurosta ylöspäin tallista riippuen. Lisäksi monille talleille pääsy vaatii käytännössä autoa. Omat haastateltavani käyttivät viikottain rahaa ratsastukseen 50 eurosta ylöspäin aina useampiin satoihin euroihin saakka. Haastatteluaineistooni onkin valikoitunut ihmisiä, joiden harrastusmahdollisuudet ovat yläpäässä myös ratsastuksessa: vuoden aikana haastateltavilta saattoi kulua ratsastustunteihin ja -matkoihin jopa useita tuhansia euroja. 18 haastateltavasta 14 myös nimesi ratsastuksen tärkeimmäksi harrastukseksi. Lisäksi useat ratsastuksen tärkeimmäksi harrastukseksi nimeävistä painottivat ratsastuksen olevan heille ”ehdoton ykkösharrastus” tai ”todella tärkeää”.

Taustatietojenkin perusteella (ks. liite 2) haastateltavat ovat suhteellisen hyvin koulutettuja ja hyvätuloisia. Haastateltavien ammattinimikkeet kertovat hyvistä asemista työelämässä: tutkija, opettaja, esimies, päällikkö, kustannustoimittaja, toimitusjohtaja, arkkitehti, yrittäjä, lentoemäntä, rehtori, elokuvaohjaaja, liikennelentäjä, it-alan asiantuntija ja taloushallinnon controller. Lisäksi puolet näistä pääkaupunkiseudulla asuvista haastateltavista asui omakotitalossa. Kolme haastateltavaa asui rivitalossa ja viisi kerrostalossa. Huomionarvoista on myös se, että kerrostaloasunnnot sijaitsivat arvokkailla asuinalueilla kaupungeissa; kukaan ei asunut esimerkiksi kerrostaloasunnossa lähiössä. Haastateltavista yli puolella, eli yhteensä 10:llä oli korkeakoulutus. Lisäksi lähes kaikilla haastateltavilla oli runsaasti muita harrastuksia ratsastuksen lisäksi; esimerkiksi lenkkeily, ulkoilu koiran kanssa tai ilman, lumilautailu, lukeminen, teatteri, oppera, veneily, purjelento, moottoripyöräily, kalastus, puutarhan hoito, valokuvaus ja golf. Ylipäätään esimerkiksi erilaiset kuntoliikuntalajit, taide- ja musiikkiharrastukset tai luontoon liittyviä harrastukset olivat yleisiä. Vain yhdellä haastateltavalla ratsastus oli ainoa harrastus, mutta hän toimi aktiivisesti ratsastusseurassa ja vietti näin ratsastusharrastuksessa paljon aikaa.

Se, että haastateltavilla oli hyvä yhteiskunnallinen asema ja paljon erilaisia harrastuksia, ei ole sattumaa. Useissa tutkimuksissa on havaittu sosioekonomisen aseman ja

liikunnan harrastamisen yhteys: esimerkiksi hyvässä sosioekonomisessa asemassa olevat liikkuvat enemmän kuin matalassa sosioekonomisessa asemassa olevat. Suomessa aihetta on tutkinut muun muassa Tomi Mäkinen (2010). Hänen tutkimuksestaan käy ilmi, että Suomessa etenkin korkea koulutus on yhteydessä liikunnan aktiiviseen harrastamiseen. Sen sijaan pienet tulot ja vähäinen koulutus ovat yhteydessä vähäiseen liikkumiseen. Pienituloisten ja matalasti koulutettujen liikunnan harrastaminen on pysynyt Suomessa vähäisenä vuodesta 1978 vuoteen 2002 saakka. Mäkinen kirjoittaa myös, että pienituloisilla ei välttämättä ole edes samoja mahdollisuuksia harrastamiseen kuin hyvin toimeentulevilla. Mäkisen mukaan yhteiskunnan pitäisikin tukea esimerkiksi pienituloisten perheiden liikuntamahdollisuuksia. (Mäkinen 2010, 58–59 69–70.) Haastatteluaineistossani tuli ilmi, että haastateltavien ratsastusharrastusta rajoitti useammin aika kuin raha. Haastateltavien kokema ajanpuute linkittyy myös keskiluokkaiseen asemaan. Yhteiskuntaluokkia käsittelevässä artikkelissaan Tomi Oinas, Timo Anttila & Jouko Nätti (2010) kirjoittavat, että hyvässä yhteiskunnallisessa asemassa olevat ihmiset kokevat usein pulaa vapaa-ajasta. Hyvissä asemissa olevat myös kuluttavat vapaa-aikaa intensiivisesti esimerkiksi erilaisissa harrastuksissa. (Oinas, Anttila & Nätti 2010, 120.)

Haastateltavillani on paljon erilaisia pääomia, jotka vahvistavat heidän asemaansa yhteiskunnallisessa elämässä. J.P. Roos (1985) kirjoittaa ranskalaisen luokkateoreetin Pierre Bourdieun jaottelevan yhteiskunnassa olevat pääomat karkeasti kolmeen tyyppiin. *Taloudellinen pääoma* tarkoittaa tuloja ja muuta varallisuutta, *kulttuurinen pääoma* esimerkiksi koulutusta ja saavutettua arvostusta. *Sosiaalinen pääoma* tarkoittaa puolestaan esimerkiksi sosiaalisten suhteiden määriä, jäsenyyksiä eri ryhmissä ja hallituja käytöstapoja eri tilanteissa. Erilaiset pääomat saadaan osin kasvatuksessa ja osin toiminnassa yhteiskunnallisessa elämässä. (Roos 1985, 12, 18–23; Bourdieu 1985, 41, 65–70; Purhonen, Rahkonen & Roos 2006, 30–37.) Tarja Tolosen (2008b) mukaan bourdieuläisessä käsityksessä yhteiskuntaluokat nähdään muodostuvan sosiaalisessa kilpailussa, jota yhteiskunnassa käydään muun muassa työelämässä ja koulutuksessa. Yhteiskunnassa käytävässä kilpailussa ihmiset eivät ole tasa-arvoisissa asemassa, sillä toisilla on käytettävissään enemmän mahdollisuuksia ja pääomia kuin toisilla. Käytettävissä olevat pääomat ja mahdollisuudet puolestaan vaikuttavat myös henkilön

luokka-asemaan. (Tolonen 2008b, 227; ks. esim. Bourdieu 1985, 105–110; 1998, 12–20; 1984.)

Yhteiskuntaluokkien tilaa Suomessa pohtivassa artikkelissaan Tarja Tolonen (2008a) kirjoittaa myös, että yhteiskuntaluokat eivät ole vain ”dinosaurusten luiden kolinaa”. Tolosen mukaan yksi Suomessa paljon käytetty klisee on, että ”Suomi on yhtä suurta keskiluokkaa” ja ettei meillä olisi muun muassa koulutukseen ja elämäntapoihin liittyviä eroja. Tolonen kirjoittaa, että luokat tulevat nykypäivänä esille yhä enemmän yhteiskunnallisina ja kulttuurisina asemina sekä erilaisina mahdollisuuksina ja käytäntöinä. Olennaista on se, että kaikki ei ole mahdollista kaikille sekä se, että toisille tavallinen ja normaali ei ole tavallista ja normaalia kaikille. (Tolonen 2008a, 9–10.) Koululiikuntaa tutkineen Päivi Bergin (2008) mukaan Bourdieu taas nimeää esimerkiksi ratsastuksen ja baletin harrastuksiksi, jotka hallitsemalla on mahdollista hankkia sosiaalista ja kulttuurista pääomaa. Bergin tutkimuksesta tulee ilmi myös, että esimerkiksi ratsastukseen kaikkien lasten perheillä ei ollut kuitenkaan varaa. (Berg, 2008, 198, 205, 211; ks. esim. Bourdieu 1998, 12–20.)

Koulutuksen, ammattien, asumisen ja harrastuksen perusteella tutkimusaineistoni näyttäisikin linkittyvän keskiluokkaisuuteen. Esimerkiksi keskiluokkaa tutkinut Teija Mikkola (2003) kirjoittaa *uudesta keskiluokasta*, jolla hän tarkoittaa koulutettujen ja hyvin toimeentulevien urasuuntauneiden ihmisten kasvavaa joukkoa. Urasuuntauneisuuden vastapainoksi uusi keskiluokka kannattaa muun muassa pehmeitä arvoja ja luonnollisuutta: arvoa annetaan luonnolliselle ja autenttiselle elämälle, lapsille ja harrasteille. Taakse on jäänyt vanhan keskiluokan ylellisyyden ja kulutuskyvyn arvostaminen. Uusi keskiluokka on myös kriittistä. Korkea koulutus antaa kyvyn hankkia tietoa, ajatella kriittisesti, kyseenalaistaa auktoriteetteja ja muodostaa itsenäisiä mielipiteitä. (Mikkola 2003, 13–15, 89, 97.) Keskiluokkaisen kontekstinsa vuoksi aineistoni on myös rajallinen: tutkimukseni tuloksia ei voi yleistää esimerkiksi koko Suomen väestöön. Suomen ratsastusurheilun historiaa tutkinut Erkki Vasara kirjoittaa, että kun ratsastusharrastus saapui Suomeen 1800-luvun loppupuolella, laji oli pitkään yläluokkaisten ja upseerien laji (Vasara 1987, 32–36). Oman aineistoni valossa näyttäisikin, että ainakin pääkaupunkiseudulla ratsastusharrastus on edelleen jossakin

määrin suhteellisen hyvätuloisten ja korkeasti koulutettujen ihmisten laji. Joka tapauksessa tutkimukseni tulokset kuvaavat ainoastaan tämän kaltaisen, suhteellisen homogeenisen joukon harrastamista.

Tallipäiväkirjat (PK1; PK2) kuvaavat aikuisten tuntiratsastajien toimintaa ja keskusteluja kahdella eri ratsastustallilla. Osaltaan ne vahvistavat, kyseenalaistavat ja täydentävät haastatteluista syntyvää kuvaa aikuisten ratsastusharrastuksesta. Tallipäiväkirjat valottavat osaltaan myös yhteisöllisyyttä tallilla. Pääkaupunkiseutulaiset tallit, joilta päiväkirjat on kirjoitettu, sijaitsevat molemmat maaseutumaisessa maisemassa hiekkatien päässä. Aikuiset ajavat pääsääntöisesti tunneille omilla autoillaan. Kummallakin tallilla suurin osa ratsastajista on aikuisia. Pääosin talleilla ”seniorit” eli aikuiset ja ”juniorit” eli lapset ja nuoret myös ratsastavat omissa ryhmissään; nuoret usein illan ensimmäisillä tunneilla ja aikuiset illan myöhemmillä tunneilla. Tallipäiväkirjojen kirjoittamisen aikana omat ratsastusryhmäni koostuivat pääasiassa aikuisista. Toisessa ratsastusryhmässäni ratsasti minut mukaan lukien enimmillään seitsemän naista ja yksi mies. Toinen ryhmäni koostui minut mukaan lukien yhteensä viidestä naisesta, yhdestä miehestä ja yhdestä pojasta.

Ratsastajien rutiinit ovat kummallakin tallilla samankaltaiset. Parkkipaikalta ratsastajat kävelevät ratsastusvarusteissaan, kypärät ja raipat kainalossaan ratsastustallin satulahuoneeseen. Satulahuoneessa kirjoituspöydällä on lista, johon ratsastukseopettaja on merkinnyt millä hevosella kukin ratsastaa. Kun hevonen ovat selvillä, ratsastajat aloittavat hevosen kuntoon laittamisen tuntia varten. Satulahuoneesta otetaan mukaan suitset ja satula ja sitten suunnataan talliin hevosen luokse. Hevonen harjataan, sen kaviot puhdistetaan ja lopuksi hevonen suitsitaan ja satuloidaan. Kun kaikki ratsastajat ovat saaneet hevosensa valmiiksi, he taluttavat ratsunsa ratsastuskentälle tai sisäratsastushalliin eli maneesiin. Ennen tunnin alkua opettaja vielä tarvittaessa tarkistaa, että suitset ja satula ovat hyvin. Kun kaikki on valmista, ratsastajat nousevat hevosen selkään. Tunti aloitetaan aina alkuverryttelyllä eli ratsastamalla käyntiä eli kävelyä kenttää ympäri. Verryttelyn jälkeen ratsastajat suorittavat tehtäviä, joita opettaja on suunnitellut valmiiksi tuntia varten. Opettaja myös ohjaa ratsastajia tunnin aikana. Tehtävät ovat esimerkiksi siirtymisten harjoittelua eri askellajista (käynti, ravi, laukka)

toiseen tai erilaisia ratsastettavia käännöksiä, väistöjä tai hevosen taivuttamista ratsastamalla. Estetunneilla harjoitellaan esteiden yli hyppäämistä. Ratsastustunti päättyy loppuverryttelyyn eli kävelyyn pitkien ohjin. Tunnin loputtua ratsastajat laskeutuvat hevosen selästä, taluttavat hevoset talliin ja riisuvat hevoselta satulan ja suitset. Hevonen hoidetaan myös tunnin jälkeen: kaviot katsotaan ja hevonen joko harjataan tai pestään hiki pois. Lopuksi varusteet kannetaan takaisin satulahuoneeseen. Yhteisöllisyys tallilla limittyy kaiken tämän toiminnan väliin. (PK1; PK2.)

3.3 Aineiston luotettavuus

Tutkimukseni on tyypiltään kvalitatiivinen eli laadullinen. Toisinkuin kvantitatiivisessa eli tilastollisessa tutkimuksessa, laadullisessa tutkimuksessa ei tarkastella tilastollisia todennäköisyyksiä, eikä tehdä johtopäätöksiä lukujen systemaattisten vaihteluiden perusteella. Laadullisessa tutkimuksessa aineisto on numeerisen datan sijaan yleensä tekstiä, kuten haastatteluja, omaelämäkertoja ja lehtikirjoituksia. (Alasuutari 1994, 25–29; Eskola & Suoranta 1998, 15.)

Tilastollisissa tutkimuksissa, joskus myös laadullisissa tutkimuksissa, aineiston luotettavuutta kuvataan reliabiliteetin ja validiteetin käsitteillä. Laadullisessa tutkimuksessa reliabiliteetti tarkoittaa käytännössä sitä, tutkimuksen tulokset eivät saa olla kiinni sattumasta; toisten tutkijoiden tulisi saada samanlaiset tutkimustulokset, jos he tekisivät saman tutkimuksen uudelleen. Tällä tarkoitetaan, että tutkimuksen on oltava toistettavissa samoin tuloksin myös toisen tutkijan tekemänä. Tutkimuksessa ei myöskään saa olla ristiriitaisuuksia. Validiteetti viittaa puolestaan tarkkuuteen, jolla tutkimuksen kohteena olevaa asiaa kuvataan. Tutkimuskohteen täsmällinen kuvaaminen vaatii tutkijalta myös oman tieteenalan hyvää hallintaa. (Eskola & Suoranta 1998, 214; Silverman 2007, 282, 289.) Käsitteiden soveltuvuudesta laadulliseen tutkimukseen on käyty keskustelua, eivätkä reliabiliteetti ja validiteetti kaikkien tutkijoiden mielestä sovellu laadullisen tutkimuksen luotettavuuden arviointiin (Eskola & Suoranta 1998, 214).

David Silverman (2007, 282) viittaa Moisanderiin ja Valtoseen (2006) ja opastaa, että tärkeää on tutkimusprosessin kuvaaminen läpinäkyvästi, aineiston analyysin yksityiskohtainen esittäminen ja teoreettisten lähtökohtien selkeys. Pyrin noudattamaan tutkimuksessani näitä ohjeita ja takaamaan näin tutkimukseni luotettavuuden. Avoimuudella pyrin siihen, että lukijalle tulisi mahdollisuus tehdä oma arvionsa tutkimukseni laadusta ja luotettavuudesta. Haastatteluaineiston luotettavuuden olen pyrkinyt takamaan nauhoittamalla kaikki haastattelut ja litteroimalla ne sillä tarkkuudella, mitä olen arvioinut tutkimukseni vaativan. Lisäksi haastattelusitaatit, joita esittelen tutkimuksessani, olen jättänyt niin pitkiksi, että asiayhteydet eivät jää epäselviksi. (Silverman 2007, 286–287.) Tutkimuksessani käytän myös kahta eri aineistoa, haastatteluaineistoa ja päiväkirja-aineistoa. En kuitenkaan oleta, että kahden aineiston käyttö (nk. aineistotriangulaatio, ks. esim. Eskola & Suoranta 69–70) lisääisi tutkimukseni luotettavuutta. Pikemminkin pyrkimykseni on täydentää haastatteluaineistoani päiväkirjamerkinnoillani ja tehdä näin tutkimuksestani moniulotteisempi. (Silverman 2007, 290–292; Eskola & Suoranta 1998, 69–75.)

Tiedostan, että tutkimusaiheeni läheisyys myös omassa elämässäni vaatii minulta erityistä herkkyyttä aiheen tarkastelussa. Kuulun itsekin aikuisten tuntiratsastajien joukkoon ja näin tutkin aihetta ikäänkuin sisältä käsin, ollen itse osa samaa ilmiötä. Esimerkiksi Tim Rapley (2004, 19–20) korostaa kuitenkin, ettei tutkija voi koskaan olla täysin neutraali tutkimuskohteensa suhteen. Samaa mieltä ovat Jari Eskola & Juha Suoranta (1998): ”*Laadullisen tutkimuksen lähtökohtana on tutkijan avoin subjektiviteetti ja sen myöntäminen, että tutkija on tutkimuksensa keskeinen tutkimusväline.*” (Mt., 211). Uskon, että ratsastusharrastuksessa viettämäni aika on ollut myös hedelmällistä tutkimukseni kannalta. Ainakaan haastatteluissa haastateltavien ei tarvinut miettiä, ymmärränpö heidän puhettaan – he tiesivät puhuvansa toiselle tuntiratsastajalle. Ratsastusharrastukseni on myös innoittanut minua tämän aiheen tutkimiseen ja antanut voimia tutkimuksen loppuun saattamiseen.

3.4 Metodologiana Adaptiivinen Teoria

Kvalitatiivisen aineiston koodaamisessa ja analyysissä käytän apunani Derek Layderin (1998) Adaptiivista Teoriaa (Adaptive Theory). Keskeistä adaptiivisessa lähestymistavassa on se, että teoria ja empiria ovat vuoropuhelussa koko tutkimuksen ajan. Layderin mukaan tutkimuksen teko on yhtenäinen prosessi, jossa ei ole toisistaan erillisiä vaiheita. Esimerkiksi aineiston koodaus, muistioiden kirjoittaminen aineistosta ja tutkimuksen kontribuutiot olemassa olevaan teoriaan ovat kaikki samaa yhtenäistä prosessia. (Layder 1998, 72.)

Adaptiivinen lähestymistapa aineistoon muistuttaa Grounded Theorya (GT), mutta samalla myös kritisoi sitä. Adaptiivisessa lähestymistavassa aineiston koodaus aloitetaan alustavalla koodauksella (pre-coding), jossa aineistoon tehdään alleviivauksia ja korostuksia. Alustava koodaus eroaa Grounded Theoryn avoimesta koodauksesta (open coding), sillä tarkoituksena ei ole pyrkiä luomaan niin paljon koodeja kuin mahdollista, vaan tutkija voi koodauksessa kiinnittää huomiota asioihin, jotka ovat relevantteja tutkimuskysymysten kannalta. Adaptiivisen lähestymistavan ideana siis on, että tutkijalla voi olla etukäteen ajatuksia siitä, mitä hän olettaa aineistosta löytyvän. Lähtökohdaksi analyysin aloittamiselle tutkija ei kuitenkaan tarvitse tiukkoja teoreettisia kysymyksiä, vaan kyse on enemmänkin ohjautumisesta jonkinlaisten etukäteisodotusten mukaisesti. (Layder 1998, 53–56.)

Vaikka adaptiivinen lähestymistapa aineistoon korostaa, että tutkijalla voi olla jo etukäteen ajatuksia aineistosta löytyvistä asioista, analyysitapa ei sulje pois esimerkiksi mahdollisten yllätysten esiintuloa aineistossa. Derek Layder (1998) korostaa, että adaptiivisessa lähestymistavassa tutkija ei saa ottaa teoreettisia lähtökohtia kiveen hakattuina ja muuttumattomia. Tutkimuksen teoreettisen kehyksen tulee olla sensitiivinen empirisistä maailmasta kertovaa tutkimustietoa kohtaan. Tarkoitus on, että aineistosta tuleva uusi tieto ja yllättävät asiat ovat hedelmällisiä myös olemassaolevien teorioiden kehittämisen kannalta. Layderin mukaan adaptiivinen lähestymistapa aineistoon jopa kannustaa teorian ja empirian välistä keskustelua, koska jonkinlaisten lähtökohtien mielessä ollessa aineiston jäsentely helpottuu ja samalla

mielessä olevat teoreettiset lähtökohdat stimuloivat teoreettista ajattelua. Adaptiivisen lähetysmistavan sekä teoriaa, että empiriaa painottava ”kaksoisrooli” mahdollistaa asioiden läheisen tarkastelun ja niiden tärkeyden punnitsemisen riippumatta siitä, tulevatko pohdittavat kysymykset teoreettisista lähtökohdista vai aineistosta. (Layder 1998, 53–56, 150–156.) Layder myös korostaa, että tutkijan on ylipäättään mahdotonta aloittaa analyysia ”tyhjältä taululta”, sillä kaikki empiirisetkin tutkimukset perustuvat aina joihinkin teorioihin, eikä tutkija pysty tekemään havaintoja aineistosta täysin ilman teorioiden vaikutusta (Layder 1998, 54, 57).

Layderin adaptiivisessa lähestymistavassa aineiston analyysi aloitetaan siis alustavalla koodauksella (pre-coding). Alustavassa koodauksessa aineistoon tehdään alleviivauksia ja korostuksia. Alustava koodaus aineistoon ei ole kuitenkaan erillinen osa analyysiprosessia vaan alleviivausten ja merkintöjen tekemistä jatketaan koko prosessin ajan, sitä mukaa kun esimerkiksi aiemmat aineistosta tehdyt löydökset ja teoria synnyttävät uutta tietoa. Alustavan koodauksen jälkeen aineistosta etsitään ydinkoodeja (core codes) ja niihin liittyviä satelliittikoodeja (satellite codes). Tässä vaiheessa aineisto alkaa jäsentyä ja tutkijalle muodostuu käsitys siitä, mitkä teemat leimaavat aineistoa ja kuinka aineisto sijoittuu eri teemojen alle. (Layder 1998, 53–59.) Ydinkoodeista puhun jatkossa yksinkertaisesti *pääteemoina* ja satelliittikoodeista *alateemoina*. Analyysin kannalta olennaista on myös muistioiden kirjoittaminen. Muistiot voivat olla yhtä hyvin alleviivauksia, papereiden marginaaleihin tehtyjä merkintöjä kuin pidempiä erillisiä muiisiinpanojakin. Layderin mukaan muistioiden kirjoittamisessa on kyse myös muun muassa teorian ja aineiston vuorovaikutuksesta. (Layder 1998, 58–60.)

Seuraavaksi kerron, kuinka Layderin kehittämä adaptiivinen lähetysmistapa oli käytännössä apunani aineiston analysoinnissa. Selitän ensin alustavan koodauksen kulun ja sitten kerron analyysin toisesta vaiheesta, eli pääteemojen ja niiden alle tulevien alateemojen muodostumisesta.

3.5 Aineiston koodaus

Omassa analyysissäni kiinnitin käytännössä huomiota aikuisten toimintaan ja puheeseen tallilla, kuin myös haastateltavien puheeseen ratsastusharrastuksesta. Haastatteluaineistosta en etsinyt esimerkiksi erilaisia diskursseja, vaan tein sisällönanalyysia siitä, mitä aikuiset todellisuudestaan kertoivat. Kiinnitin analyysissäni myös huomiota mahdollisiin toiminnan ja puheen välisiin ristiriitoihin.

Derek Layderin (1998) oppien mukaisesti aloitin aineistoni tarkastelun alustavalla koodaamisella (pre-coding). Luin aineistoani ja tein alleviivauksia ja merkintöjä siitä, millaisia merkityksiä aikuiset tuntiratsastajat liittävät ratsastusharrastukseensa. Lisäksi kiinnitin huomiota siihen, mitä haastateltavat kertoivat yhteisöllisyydestä tallilla ja kuinka he kuvailivat omaa suhdettaan yhteisöön. Alustavassa koodauksessa tein myös huomioita naisten ja miesten eroista ja merkkasin niitä aineistoon. Lisäksi kirjoitin muistioita sekä aineistosta löytämistäni asioista, että asioista, joita minulle tuli mieleen tutkimukseni teoreettisiin lähtökohtiin liittyen. Tässä kohtaa muistioni olivat lähinnä aineistopapereiden marginaaleihin kirjoitettuja asioita. Alustavan koodauksen jälkeen minulla oli kuva siitä, millä tavoin ratsastusharrastus näytti aikuisille tuntiratsastajille merkityksellistyvän ja mitä aikuiset kertoivat suhteestaan harrastajien yhteisöön. (Layder 1998, 53–56.)

Alustavan analyysin pohjalta etenin seuraavaan analyysivaiheeseen, eli loin pääteemat asioista, joiden huomasi systemaattisesti esiintyvän aineistossa (Layder 1998, 56–59). Alustaviksi pääteemoiksi muodostuivat ”moniulotteinen liikuntalaji”, ”vastapaino työlle ja arjelle”, ”yhteisön merkitys”, ”itsensä henkinen kehittäminen”, ”kiintymys hevosiin, eläimiin ja luontoon”, ”naisille tyypillinen toiminta ja puhe” ja ”miehille tyypillinen toiminta ja puhe”. Yhteisöllisyys näytti siis jo tässä vaiheessa tulevan tutkimuksessani esille yhtenä ratsastuksen merkityksistä.

Kun alustavat pääteemat olivat selvillä, jatkoin analyysin tekoa käyttämällä apunani taulukointia. Käytännössä piirsin käsin kolme taulukkoa: yhden taulukon miesten haastatteluille, yhden naisten haastatteluille ja yhden taulukon päiväkirja-aineistolle.

Taulukoissa vasemmassa laidassa olivat allekkain esimerkiksi mieshaastateltavat (M1, M2, M3... jne.) ja taulukoissa ylärivillä olivat vaakasuorassa pääteemat peräkkäin (moniulotteinen liikuntalaji, vastapaino työlle ja arjelle... jne.). Aineistoa lukiessani merkkasin taulukoihin muutamilla sanoilla, miten pääteema tuli kunkin haastateltavan tai päiväkirja-aineiston kohdalla esille. Kirjoitin taulukoihin tekemiini merkintöihin myös sivunumerot, jotta löytäisin kohdat helposti uudelleen haastattelu- ja päiväkirjanipuista. Taulukon ylälaidassa olevien pääteemojen alle alkoi kasaantua asioita sitä mukaan kun analyysini eteni. Lopulta taulukkoihin muodostuivat myös alateemat pääteemojen alle (Layder 1998, 56–59; ks. s. 46.)

Kuten Layder (1998) opastaa, jatkoin edelleen myös muistioiden kirjoittamista. Tässä vaiheessa muistioni alkoivat myös kasvaa pituudeltaan. Kirjoitin erillisiä pidempiä muistiinpanoja esimerkiksi siitä, millaisia asioita pääteemojen, kuten ”yhteisöllisyys” tai ”vastapaino työlle ja arjelle” alle näytti kasaantuvan. Muistiot toimivat pohjana lukujen varsinaiselle kirjoittamiselle. Omassa työprosessissani juuri muistioiden kirjoittamisessa teorian ja aineiston välinen vuorovaikutus oli vilkasta. Tavallaan myös taulukoihin kirjoittamani asiat olivat muistioita jo itsessään, sillä taulukkoon muodostuivat pääteemat ja niiden alle alateemat kirjavine sisältöineen. (Layder, 1998, 58–60; ks. s. 46.)

Taulukoiden avulla työskentelyn totesin analyysiprosessin edetessä hyväksi. Ensinnäkin pystyin tekemään analyysia missä vain ilman tietokonetta. Toiseksi analyysin edetessä ja taulukoiden täyttyessä taulukoista oli mahdollista nähdä suoraan, mitkä asiat aineistossa näyttivät painottuvan. Lopullinen koodipuuni muodostui asioista, jotka olin löytänyt aineistosta ja merkannut taulukoihin. Valmiissa koodipuussani **PÄÄTEEMAT** on kirjoitettu isolla ja paksunnoksella. **ALATEEMAT** on kirjoitettu isolla ilman paksunnosta silloin, kun niiden alla on vielä pienempiä huomioita. Muutoin alateemat on kirjoitettu pienellä suoraan pääteeman alle. Alla valmis koodipuuni kokonaisuudessaan:

MONIULOITTEINEN LIIKUNTALAJI

- TERVEYSLIIKUNTA
- fyysinen liikunta, terveyssyyt
- SUORITUSKESKEINEN LIIKUNTA
- kilpailu, yhä paremmat suoritukset
- ELÄMYSLIIKUNTA
- nautinnollisuus ja elämykset
- luontokokemukset; maastoratsastus, vaellukset, matkat ja leirit
- TAITOLAJI
- halu oppia, oivaltaminen, tavoitteellisuus
- yhteistyö hevosen kanssa
- flow -kokemukset

VASTAPAINO TYÖLLE JA ARJELLE

- ratsastustuntiin keskittyminen
- hevosen läsnäolo
- samanhenkiset ihmiset
- talli omanlaisena ympäristönään
- psyykkisen terveyden ylläpito
- oma aika työn ja arjen ulkopuolella

YHTEISÖN MERKITYS

- YHTEINEN TEKEMINEN
- matkat, leirit, kerhot, kilpailut, illanistujaiset, seurustelu
- YMMÄRRYS LAJISTA JA MAHDOLLISUUS JAKAA ASIOITA
- kollektiivinen osidentiteetti; me ratsastajat
- kokemusten ja tunteiden jakaminen
- muilta oppiminen ja apu
- HIERARKIA
- kilpailu hevosista
- taidot, kilpaileminen
- harrastukseen käytetty aika
- suhteet opettajaan, tallin omistajaan

HAASTEET JA OMIEN RAJOJEN YLITTÄMINEN

- pelkojen ja haasteiden voittaminen
- johtajuus suhteessa hevoseen
- kompetenssi, voimaantuminen

KIINTYMYS HEVOSIIN

- halu olla hevosten kanssa
- hoitaminen, helliminen
- eläinrakkaus ylipäättään

NAISTEN TOIMINTA JA PUHE

- YHTEISÖ
- vaikeus päästä yhteisön alueelle
- naisten muodostamat ryhmät
- yhteisö yksin tai ystävän kautta
- TOIMINTA
- seurustelu ja puuhailu tallilla, hoitamisen opiskelu
- MERKITYKSET
- ihanat hevoset

MIESTEN TOIMINTA JA PUHE

- YHTEISÖ
- miesten muodostamat ryhmät
- yhteisö naisen kautta
- TOIMINTA
- hallinnan korostuminen, riskinotto
- MERKITYKSET
- komea herrasmieslaji

Koin, että Derek Layderin (1998) Adaptiivinen lähestymistapa aineistoon sopi omaan tutkimukseeni hyvin. Jo tutkimuksen teon alkuvaiheessa minulla oli tiedossani, että lähestyn aiheitani postmoderneista yhteisöistä kertovien teorioiden valossa. Tiesin

myös, että käytän tutkimuksessani erilaista arjesta, vapaa-ajasta ja harrastuksista tehtyä tutkimusta. Alkuvaiheessa päätin myös, että lähdän liikkeelle ratsastuksen merkitysten tarkastelusta. Vaikka minulla oli mielessäni tietynlaisia lähtökohtia jo tutkimusta aloittaessani, mielestäni ne eivät rajoittaneet analyysiani. Enemmänkin teoreettiset lähtökohdat kirvoittivat sen miettimistä, kuinka omat löydökseni erosivat aiemmasta tutkimuksesta tai täydensivät sitä. Olen myös lisännyt tutkimukseeni aiempaa tutkimuskeskustelua silloin, kun aineistosta esiin tulleiden asioiden käsittely on sitä vaatinut. Se, että minulla oli etukäteisajatuksia siitä mitä tulen tutkimaan, helpotti ainakin kysymyslomakkeen (ks. liite 1) muotoilua. Yritin keksiä kysymyksiä, joihin saisin vastauksia etenkin ratsastusharrastuksen merkityksistä ja sosiaalisista suhteista tallilla. (Ks. Layder 1998, 53–56, 150–156.)

Etukäteisajatukseni pohjalta tekemäni haastattelurunko (ks. liite 1) ja taustatietolomake (ks. liite 2) toimivat mielestäni tutkimuksen kannalta hyvin. Taustatietolomake auttoi huomattavasti haastatteluaineiston kontekstoinnissa. Haastattelurungossani ei puolestaan ollut esimerkiksi yhtään turhaa teemaa, vaan kaikki kokonaisuudet olivat mielestäni toimivia. Ainoastaan yksi kysymys ”oletko mielestäsi tyypillinen nais/miesratsastaja?” ei ollut onnistunut. Toivoin, että kysymyksestä olisi seurannut naisten ja miesten erojen omakohtaista pohdintaa, mutta haastateltavat kokivat kysymyksen usein omituiseksi tai hankalaksi. Kysymys olikin huono, sillä esimerkiksi sitä, mitä ”tyypillisellä” tarkoitan, en ollut määritellyt mitenkään. Tästä johtuen myös kysymykseen vastaaminen jäi useilla haastateltavilla sen pohtimiseksi, mikä olisi tyypillistä. Monesti kysymykseen myös jätettiin vastaamatta, koska ei tiedetty mikä on tyypillistä. Tätä kysymystä lukuunottamatta koin, että kysymykseni toimivat hyvin.

Seuraavaksi siirryn oman analyysini esittelyyn. Puran aineistoni analyysin Derek Layderin (1998) adaptiivisen teorian avulla syntyneen koodipuun mukaan. Toisinsanoen, analyysini kirjoitustapa noudattaa koodipuuni rakennetta. Luvussa 4 kerron merkityksistä, joita aikuiset tuntiratsastajat liittävät ratsastusharrastukseensa. Yhteisöllisyys tulee esille yhtenä ratsastuksen merkityksistä. Luvussa 5 vien analyysiani hieman pidemmälle ja esittelen merkitysten ja yhteisöllisyyden tutkimisen pohjalta havaitsemiani aikuisten urakulkuja ratsastusharrastuksessa. Toisinkuin muut analyysissa

esittämäni asiat, urapolut eivät tule esille koodipuussa, sillä olen havainnut ne vasta koodipuuni perusteella. Luvussa 5 pohdin myös naisten ja miesten eroja omassa alaluvussaan. Yhteisöllisyys nivoutuu analyysissäni merkitysten lisäksi myös urapolkuihin ja naisten ja miesten eroihin. Luvussa 6 esitän yhteenvedon, jossa täsmennän vastaukseni aiemmin esittämiini tutkimuskysymyksiin.

4 Ratsastuksen merkitykset aikuiselle tuntiratsastajalle

4.1 Moniulotteinen liikuntalaji

Aikuisille tuntiratsastajille yksi syy harrastaa ratsastusta oli lajin tarjoama moniulotteinen liikunta. Ratsastuksesta löytyivät kaikki kolme eri ruumiinkulttuuria, jotka liikuntaharrastuksia tutkinut Henning Eichberg (1987) on kuvannut: *suoritusuuntautunut liikunta*, *terveysliikunta* ja *elämysliikunta* (mt., 54–60). Ratsastuksessa liikuntatyypit painottuivat eri tavoin harrastajasta riippuen. Alla olevassa sitaatissa ratsastus merkityksellistyi haastateltavalle ainakin terveysliikuntana. Haastateltavalle ratsastuksella oli merkitystä, koska ratsastus oli liikuntaa, joka piti terveyttä ja kuntoa yllä. Lisäksi haastateltava kertoo ratsastuksen olevan haaste ja vaativan rajojen kokeilua – eli liikuntaan liittyy muutakin kuin pelkkä kuntoilu:

SS: Mitä ratsastusharrastus sinulle merkitsee?

H: No ehkä se tällä iällä..se on *semmosta uuden aloittamista ja rajojen kokeilemistä*. Ehkä kirjoittamalla se rajojen kokeilu pienellä, et ei se todellisuus siitä oo riippuvainen, että mä tämmöstä tarvitsen. Mut *se on mukava ja ihan miellyttävä haaste, koska se on myös samalla liikuntaa. Kivalla tavalla paketoituna, koska mun on aika vaikee nähdä itseäni lenkkipolulla juoksemassa*. (Ilari, + 40 v.)

Kenelläkään haastateltavista ratsastus ei merkityksellistynyt pelkästään yhtenä liikuntatyypinä, kuten vaikkapa pelkästään terveysliikuntana. Myös Henning Eichbergin (1987, 54–60) mukaan eri liikuntatyypit eivät ole staattisia vaan menevät usein päällekkäin. Yllä olevasta haastateltavan kommentistakin kävi ilmi, että terveysliikunnan lisäksi lajiin liittyy ”rajojen kokeilemistä”. Erilaisista haasteista

ratsastusharrastuksessa aikuiset kertoivat usein ja palaan aiheeseen vielä omassa alaluvussa 4.4. Alla oleva sitaatti kertoo puolestaan ratsastuksesta elämysliikuntana:

SS: Kuvaile tunteita mitä ratsastukseen liittyy?

H: No semmonen ihana niinkun....ensinnäkin se, *et kun lähtee ja vetää kamat päälle niin on sellainen kiva odottava tunne* ja sit kun menee... niinkun mä muistan ne lapsuuden ajat kun me juostiin tallille se viimeinen mäki ylös, niin siellä seinässä oli lista, et kellä hevosella saa mennä. Niin se oli niiiii jännittävää, et sitä ihan tärisi ja *nykyäänkin vielä se on aika jännää*. Mut kun se on nykyään aina melkein se sama hevonen niin se ei oo niin jännää, mut joskus se voi olla joku toinenkin ja...*siis se on ihana fiilis, se on niinkun - ei tarvitse juoda pullooo punkkua, et saa jotain elämyksiä, vaan siit saa elämyksiä ihan noin vaan.* (Seija, + 50 v.)

Aineistoni perusteella ratsastusharrastuksessa elämyksiä tuottivat esimerkiksi hyvin sujuva ratsastustunti, hevosen kanssa oleminen itsessään ja luonto maastossa ratsastettaessa. Elämysliikuntana ratsastusharrastus näyttäytyi myös silloin, kun haastateltavat kertoivat ratsastusmatkoista, erilaisista ratsastusleireistä ja -vaelluksista. Haastateltavat olivatkin aineistoni perusteella aktiivisia ratsastusmatkailijoita. Säännöllisten ratsastustuntien lisäksi haastateltavat olivat olleet ratsastusmatkoilla eri puolilla maailmaa ja ratsastaneet kotimaassa useilla erilaisilla leireillä ja vaelluksilla. Matkailu liittyikin siihen, että haastateltavat olivat myös yhteiskunnallisesti hyvissä asemissa (ks. aineiston kontekstista luku 3.2). Matkoilla ja ratsastusreissulla ratsastusharrastuksesta saataviin elämyksiin yhdistyivät usein myös muunlaiset nautinnot, kuten hyvä seura, ruoka ja juoma. Aikuisten ratsastusharrastukseen liittyikin etenkin matkoilla ja reissuilla samanlaista *tarkoituksetonta nautintoon perustuvaa yhdessäoloa*, kuin mistä Pekka Sulkunen kirjoittaa Michel Maffesolin postmoderneja yhteisöjä käsittelevässä artikkelisssaan (ks. Sulkunen 1996, 78.):

[...] Ja sitten tää meidän torstain ryhmä justinsa, ne on ratsastaneet paljon pitempään yhdessä, mä tulin siihen joskus nelisen vuotta sitten. *Et me tehdään paljon matkoja, me oltiin Kreetalla matkalla ja käydään kerran vuodessa Muhussa* (SS: saari Virossa) *ratsastamassa ja kolme kertaa vuodessa käydään sellasella issikkatallilla ratsastamassa. Niin siellä me käydään ja meillä on aina sit joku teema ja tehdään hyvää ruokaa ja hyvää juomaa ja tanssitaan siellä ja kaikki tykkää hevosista.* Et se on niin ku sellainen..sen mä vaan tiedän, että kaikki kyllä tykkää nykyään kovasti. (Seija, + 50 v.)

Suomalaisia liikuntamatkailijoita tutkineen Hanna Vehmaan (2010) tutkimuksessa yksi liikuntamatkailijatyyppeistä oli *länsimaiset vapaat valitsijat*. Tälle tyyppille palkkatyö oli vapaan valinnan mahdollistaja. Esimerkiksi erilaisille harrastuksille länsimaisilla vapailla valitsijoilla ei ollut Vehmaan mukaan muita esteitä kuin oma tahto. (Mt., 148–159.) Kuten Vehmaan tutkimuksessa, palkkatyön tarjoamat mahdollisuudet näkyivät myös omassa tutkimuksessani aikuisten ratsastusharrastuksesta (ks. aineiston kontekstista luku 3.2). Haastateltaville ratsastusharrastus, ja monelle jopa aktiivinen ratsastusmatkailu, *oli mahdollista*:

SS: Entä kuinka paljon aikaa ja rahaa olet valmis käyttämään ratsastusharrastukseen?

H: *En mä oo koskaan sitä miettinyt, eikä...se* (SS: raha) *ei varmaan oo se ”issue”, vaan se että paljon sulla on aikaa*. Se tulee ehkä ensin, tässä iässä. Et mä ymmärrän sen et toi rahakysymys on varmaan niinku tärkeä ja relevantti pointti tiettyssä iässä kun sul on aikaa paljon ja vähän rahaa. Vähän ajan kuluttua on paljon rahaa mut se, että... ehkä se on ideaali, et kaks kertaa viikossa, mitä se nyt sitte maksaakaan. Ehkä parempi ilmaista määrinä. Se tarkoittaa käytännössä kahta iltaa niin se on varmasti ehdoton maksimi. Ja sitte ehkä sen päälle jotain tämmösiä vaellusretkiä.

SS: Niin, ootsä ollut?

H: En, mun vaimoni on tehnyt niitä tosi paljon. Se oli viimekskin kahdeksan päivää Kreetalla ratsastamassa. Vaellusratsastamassa. Ja ne käy aika paljon sillä samalla ratsastusporukalla. Ne on tosi paljon Virossa ratsastaneet. (Ilari, + 40 v.)

Kaikilla samanlaisia mahdollisuuksia harrastamiseen ei ole: esimerkiksi koululiikuntaa tutkinut Päivi Berg (2008) kirjoittaa, että ratsastusharrastukseen kaikkien lasten perheillä ei ollut varaa. (Berg, 2008, 198, 205, 211; ks. myös Mäkinen 2010, 59, 69–70.) Kuten edellä olevassa sitaatissakin tuli ilmi, osaa ratsastusta harrastavista aikuisista rajoitti harrastuksessaan pikeminkin aika, kuin raha (ks. aineiston kontekstista luku 3.2). Moni olisi mielellään ratsastanut useampia kertoja viikossa, jos siihen olisi ollut aikaa (vrt. Liikkanen 2009, 9; 2005, 11–15, 19). Myös ajanpuute linkittyy osin haastateltavien keskiluokkaiseen asemaan. Yhteiskuntaluokkia käsittelevässä artikkelissaan Tomi Oinas, Timo Anttila & Jouko Nätti (2010) kirjoittavat, että esimerkiksi johtavassa asemassa olevista, erityisasiantuntijoista ja yrittäjistä yli 70 prosenttia kokee pulaa vapaa-ajasta. Työntekijöillä vastaava osuus on alle 40 prosenttia.

Kirjoittajien mukaan myös niissä luokka-asemissa, joissa aikapulaa koetaan pahimmin, vapaa-aikaa myös kulutetaan intensiivisemmin esimerkiksi erilaisissa harrastuksissa. (Oinas, Anttila & Nätti 2010, 120; ks. aineiston konteksti luku 3.2.)

Suoritusuuntautuneena liikuntamuotona ratsastus näyttäytyi esimerkiksi silloin, kun siinä harrastettiin kilpailemista. Henning Eichbergin (1987, 54–60) mukaan suoritusuuntautuneen urheilun keskiössä ovat tulokset ja niiden mittaaminen. Kukaan haastateltavistani ei tähdännyt kilpa-uralle, mutta monet olivat kokeilleet kilpailemista pienissä kisoissa, esimerkiksi oman tallinsa kisoissa tai työporukoiden välisissä leikkimielisissä kisoissa. Kilpailuihin osallistuminen myös jakoi harrastajia: osa suhtautui kilpailemiseen innostuneesti, osa ei ollut kilpailusta kiinnostunut lainkaan. Katri on kokeillut kilpailemista myös aikuisiällä:

SS: Miten, kilpailetko ratsastuksessa nykyisin?

H: Nykyisin... ei voi sanoa, että kilpailen mut siis *olen mä kilpaillut ehkä vuos sitten viimeks*. Silloin junnuna menin sekä koulu- että estekisoja mut se oli ihan tämmösiä harjoitus- ja seurakisoja ja helppoja luokkia. Ja nyt kun aloitin uudestaan tän tunneilla käymisen ja ratsastuksen niin mul oli sellanen ajatus, et todellakaan en ikinä tuu menee mihinkään kisoihin, et ei kiinnosta, enkä haluu sitä stressiä ja jännitystä ja sitä kaikkee. Mut sitte pari kolme vuotta sitten järjestettiin semmoset seniorikisat, et alaikäraja oli 25 vuotta, niin sinne sitten tää tallinomistaja kannusti, että mene mene. Oltiin sitten pari ihmistä just siitä meidän ratsastusporukasta siellä ja mentiin helppoo c:tä ja se menikin ihan ok ja oli kivaa. *Ja kyl mä sitten kävin, kahdella eri hevosella oon käynyt viisissä koulukisoissa, mut ihan menty helppoo c:tä, ei mitään sen kummempaa. Mut ei, mul ei oo mitään ambitioita tän suhteen, et se on nyt vaan semmosta, käydään kokeilemassa. Ja yks kerta meni niin pieleen, että mun oli pakko sillä hevosella mennä vielä uudestaan, että saatiin paremmat pisteet.* (Katri, + 30 v.)

Sitaatista tuli ilmi, että haastateltavalle tärkeää oli saada kilpailusta riittävän hyvä suoritus. Hän oli myös kisannut yhdellä hevosella uudestaan, jotta sai suorituksesta paremmat pisteet. Ratsastuksen voikin sanoa olevan myös suorituskeskeistä liikuntaa. Huomionarvoista on silti, että esimerkiksi kilpaillessaankin aikuiset eivät ensijassa kisanneet niinkään *muita vastaan*, vaan he halusivat saada hyviä suorituksia *omaan tasoonsa nähden*.

Aikuisten ratsastustunnit poikkesivatkin huomattavasti esimerkiksi liikunnasta koulun liikuntatunneilla. Koululiikuntaa tutkinut Päivi Berg (2008) kirjoittaa, että koulun liikuntatunneilla sekä opettajat, että etenkin urheilua harrastavat nuoret suhtautuivat liikuntaan suorituskeskeisesti. Urheilevat nuoret kertoivat omasta menestyksestään muille oppilaille ja opettajille, lisäksi liikuntasuorituksia vertailtiin muiden suorituksiin. Nuorilla toisten pelitaitojen, osaamisen ja suoritusten arviointiin liittyi myös kiusoittelua ja kiusaamista. Bergin mukaan etenkin joukkuelaleja harrastavat pojat olivat myös hyvin kilpailuhenkisiä ja voittaminen oli heille tärkeää. (Berg 2008, 214–216.) Erilaisista ruumiinkulttuureita tutkinut Henning Eichberg (1987, 54–60) taas kirjoittaa, että koululiikunta ylipäättään on suorituskeskeistä liikuntaa. Toisin kuin koulussa, aikuisten ratsastustunneilla ei samanlaista kilpailuhenkisyyttä tai suoritusten vertailua tutkimukseni perusteella esiintynyt, vaan aikuiset keskittyivät omien taitojensa kehittämiseen.

Tutkimuksessani ratsastuksesta löytyi myös neljäs liikunnan ulottuvuus: erityisten *taitojen* osaamista painottava liikuntatyyppe (vrt. Eichberg 1987, 54–60). Haastateltavat itse kuvasivat ratsastusharrastusta toistuvasti *taitolajiksi*. Aikuisille tuntiratsastajille oma oppiminen ja kehittyminen olivat tärkeitä ja heidän harrastamisensa oli tavoitteellista. Oppiminen, kehittyminen ja tavoitteellisuus eivät kuitenkaan tarkoittaneet pärjäämistä muita vastaan, vaan aikuiset vertasivat omaa kehittymistään suhteessa omaan aiempaan osaamiseensa:

SS: Miten olet mielestäsi edistynyt harrastuksessa?

H: *Kyllä mä nyt oon niinkun, et oikeestaan nyt vois sanoo, et viimeinen vuosi musta itsestä tuntuu, et näin kun miettii taaksepäin, et viimeinen vuosi, niin siinä on nyt ehkä jotakin hypähtänyt seuraavalle tasolle. Etteihän täs, just niinkun mun opettaja sanoi, et pitää olla itelleen armollinen. Et jos sä ratsastat kerran viikossa ja sit mäkin oon jo tän ikänen ja mulla on pitkä tauko ja kaikkee, niin ei voi vaatia iteltään liikaa. Ei saa vaatii, et pitää sillai pienistä palasista koostaa. Vaikkei siitä olis kun 10 minuttia siitä tunnista hyvää, niin sit pitää jäädä siihen kiinni, ettei rupee, että kaikki pitäis olla aina niin hyvää ja täydellistä ja onnistumista. Ei niit oo paremmillakaan koko aikaa vaikka olis mahdollisuus omalla hevosella, niin että sellasista pienistä palasista se koostuu. (Elisa, + 40 v.)*

Etenkin aikuisiällä ratsastuksen aloittaneiden täytyi myös hyväksyä, että aluksi taidot olivat nollassa:

SS: Millainen harrastus ratsastus mielestäsi on, mitä se vaatii?

H: Mitäs ratsastus vaatii... Mä luulen, et *ratsastus ei poikkea tälläsest taitolajiharrastuksesta millään muotoa, sillä kaikkihan ne vaatii sen hyväksymisen, et sä oot nollapisteessä ja tavoitteet on jossain missä sä kuvittelet haluavasi olla ja se on helvetin kaukana*. Ja pitää mennä vaihe vaiheelta, toistaa ja toistaa. Se pitää niinku hyväksyä se, et se kehittyminen on aika pitkässä juoksussa ja *kehityshän ei oo lineaarista vaan se on sitä, et sä tarvit paikallas ja sit sä yhtäkkiä huomaat – oivallat*. Ja ehkä toisaalta siinä pitäis olla se näkemys siitä, että minkälainen musta tulee, sä ymmärrät sen luonteen. Sitä se mun mielestä ehdottomasti vaatii. Tottakai se vaatii myös [...] kärsivällisyyttä [...] et semmonen aika äkkipikanen, joka haluaa naps, naps, naps, niin vois kyllästy aika nopeesti. Se on vähän niinku mä aikoinaan alotin lumilautailun niin *pakko hyväksyy vaan, et oli tosi huono, aikuisalottaja*.
(Ilari, + 40 v.)

Vaikka aikuisilla tuntiratsastajilla harrastaminen oli tavoitteellista, he suhtautuivat realistisesti mahdollisuuksiinsa kehittyä ratsastajina. Moni totesikin haastattelussa, että ”ei tässä iässä enää kilparatsastajaksi tulla”. Kun ratsastus merkityksellistyi aikuiselle tuntiratsastajalle taitolajina, keskiöön nousivat kilpailun ja suorittamisen sijaan oivaltaminen ja pikkutarkka taitojen hiominen. Laji näyttäytyi haastateltaville *ratsastajan ja hevosen välisenä yhteistyönä*, joka oli mahdollista saada sujumaan sitä paremmin, mitä paremmat taidot ratsastajalla oli.

Hyvin sujuva ratsastustunti tuotti ratsastajille parhaimmillaan myös elämyksiä, joita Mihaly Csikszentmihalyi (1991) nimittää flow-kokemuksiksi. Flow-kokemus on nautinnollinen tila, joka syntyy kun ihminen uppoutuu intensiivisesti tekemiseensä ja unohtaa täysin kaiken muun ympärillä olevan. Tila on voimakas ja siinä millään muulla kuin itse tekemisellä ei merkitystä. (Mt., 4, 178–179.) Esimerkiksi musiikin harrastajia tutkinut Riitta Hanifi (2009) kirjoittaa, että kuoroharrastajilla näitä ”virrassa olemisen kokemuksia” oli sekä harjoituksissa, että esiintymisissä. Hanifin mukaan kokemus on hetkessä eletävä keskittymisen, nautinnon ja onnistumisen tila. (Hanifi 2009, 237–238). Flow-kokemuksista ratsastuksessa on aiemmin kirjoittanut aikuisia ratsastajia pro gradussaan tutkinut Kati Valjus (2005). Valjuksen mukaan ratsastuksessa flow-

kokemus tapahtuu syvässä keskittyneisyyden tilassa, jolloin ratsastaja keskittyy vain suoritukseensa. Valjus kirjoittaa, että flow-kokemuksessa ratsastaja kokee yhteistyön hevosen kanssa sujuvan saumattomasti – aivan kuin tanssi. (Mt., 2005, 47–49.) Oma tutkimukseni tukee Valjuksen näkemystä ratsastuksessa tapahtuvista flow-kokemuksista. Haastateltavat kertoivat voimakkaista nautinnon tunteista silloin, kun he kokivat yltävänsä saumattomaan yhteistyöhön hevosen kanssa:

SS: No, mitä luulet, miksi kiinnostuit ratsastuksesta, tai jos ajatellaan tätä sun aikuisikää niin, mikä siinä on pitänyt kiinni?

H: Se on vaan jotenkin semmonen asia että, et mä oon huomannu et ne jaksot kun ei oo käyny ratsastamassa niin on vähän orpo olo tavallaan. *Se on ehkä se yhteistyö sen hevosen kanssa mikä on se pohjimmainen mikä on sitten. Se on niin upee se tunne sit kun saa sen homman toimimaan sillä tavalla, et se on ku tanssia.* Mut se on niin haastavaa, ni sit ei koskaan voi olla varma, et jos sul on menny tunti hyvin niin seuraaval viikol saattaa olla, et se meneekin tosi huonosti. Et se ei oo sillä tavalla niinkun...se riippuu ihan siitä yhteistyöstä, siihen vaikuttaa niin moni tekijä. Et millä tuulella ite on, pystyykö keskittymään, minkälaisella – missä vireessä se hevonen on, onks sil kaikki kunnossa, onks se tyytyväinen ja näin...se riippuu aika monesta tekijästä. (Karoliina, + 30 v.)

Suurta iloa ja nautintoa tuottava flow-kokemus ei ole helppo saavuttaa, eikä ratsastuksessakaan sitä tapahdu läheskään joka kerta. Mihaly Csikszentmihalyin (1991, 41–42) mukaan optimaalisen flow-kokemuksen jälkeen ihmiset ovat kuitenkin valmiita harjoittelemaan entistä intensiivisemmin saavuttaakseen saman kokemuksen uudelleen. Sama tuli esille myös omassa aineistossani. Aikuiset tuntiratsastajat ratsastivat tavoitteellisesti ja pyrkivät yhä parempiin taitoihin, sillä hetkittäisetkin onnistumisen ja riemun tunteet kannustivat heitä jatkamaan harrastuksessa.

Myös luontoelämykset merkityksellistivät aikuisten tuntiratsastajien harrastusta. Liikuntamatkailun harrastajia tutkineen Hanna Vehmaan (2010) väitöstutkimuksessa yksi liikuntamatkailijoiden tyyppi oli *luontoympäristön kokijat*. Vehmaan luontotyyppin edustajille motivaatio liikuntaharrastukseen oli luonto itsessään. Luonnossa liikkumisesta harrastajat hakivat muun muassa elämyksiä ja rentoutumista. (Mt., 148–159.) Moottoripyöräilijöiden postmodernia yhteisöä tutkinut Hanna Autio (2006) kertoo puolestaan, että harrastajat kokivat moottoripyöräilyn ulkoilmaelämäksi, johon liittyi

muun muassa kesäisiä telttamatkoja ja uintireissuja. (Autio 2006, 73.) Myös aikuisille tuntiratsastajille luonto oli tärkeä elementti harrastuksessa. Osalle harrastajista luonto ja siitä nauttiminen oli niin tärkeää, että he kävivät ratsastustunneilla vain siksi, että oppisivat riittävät taidot lajista pystyäkseen ratsastamaan maastossa:

SS: Miten olet mielestäsi edistynyt harrastuksessa?

H: Kohtuullisen hyvin. Ihan kohtuullisen hyvin, et semmonen perustatsi löyty aika nopeesti, varsinkin mitä tulee sellaseen yleiseen hevosen käsittelyyn ja hallintaan. *En mä tollasia kouluratsastusmanööverejä, en mä niissä mikään haka oo, ja se ei itseasiassa mua hirveesti kiinnostakaan, koulu. Kyl mä sen ymmärrän et se on tarpeellista ja semmosta perustaitoa siinä hiotaan, mut se on vähän, mä ajattelisin et niinku jollekin muusikolle sellaset pakolliset puisevat sormiharjotukset, joita on vaan tehtävä vaikka mieli tekis ruveta jammaamaan.*

SS: Mitä ratsastusharrastus on antanut sinulle?

H: Paljon, ihan hakematta tulee mieleen nää huimat elämykset esimerkiksi jossain Wyomingissä jossain preerialla, niin siellä vuoristossa ja siis tämmösiä upeita muistoja. Muun muassa sitä ja...onhan se semmonen taito, joka on kiva olla olemassa. *Elämyksiä, elämyksiä paljon, varsinkin maastossa ratsastaessa. Maastoon mä pyrin aina.* (Lauri, + 30 v.)

Luontokokemukset olivat elämysten lähteinä erilaisilla ratsastusmatkoilla, leireillä ja vaelluksilla. Erilaisilla matkoilla ja leireillä elämyksiä tarjosi myös yhteisön kanssa vietetty aika. Yksi haastateltavista sanoikin, että ratsastusmatkoilla ja leireillä ”ainakin puolet siitä reissusta syntyy porukasta.” Yhteisön merkitystä elämyksissä käsittelen vielä alaluvussa 4.3, kun käyn läpi yhteisöä yhtenä ratsastusharrastuksen merkityksistä.

Edellä olen kuvannut ratsastusharrastuksen merkitystä moniulotteisena liikuntalajina. Ratsastusharrastukseen liittyi sekä terveys-, elämys-, että suoritusliikuntaa. Lisäksi ratsastus merkityksellistyi aikuisille taitolajina, jossa uuden oppiminen ja omien taitojen hiominen nousivat keskeisiksi tavoitteiksi (vrt. Eichberg 1987, 54–60). Vaikka joidenkin ratsastusharrastuksen puolien, kuten kilpailemisen voi ajatella olevan suorituskeskeistä liikuntaa, huomionarvoista on, että kukaan haastateltavistani ei harrastanut ratsastusta ”hampaat irvessä” vain päästäkseen parempiin suorituksiin. Tutkimukseni ei tässä kohtaa tuekaan suomalaista liikuntamatkailua tutkineen Hanna

Vehmaan (2010) tutkimustuloksia, joiden mukaan vakava suorittaminen leimaisi myös suomalaisten vapaa-aikaa. Vehmaan mukaan suomalaisten vapaa-aika on vakavoitunut niin, että myös vapaa-ajalla harrastamiseen liittyy työmäistä suorittamista. (Mt., 150–151.) Omassa tutkimuksessani työmäinen liikunnan suorittaminen ei tullut esille. Vaikka aikuiset tuntiratsastajat suhtautuivat ratsastusharrastukseensa tavoitteellisesti, harrastus ei näyttäytynyt velvollisuudentuntoisena puurtamisena. Ratsastus merkitsi aikuisille erilaisia elämyksiä ja nautintoja – myös silloin, kun siinä haluttiin parempia taitoja tai suorituksia. Toisaalta, aineistoni perusteella voi kuitenkin sanoa, että yhteiskunnallisesti hyvän aseman saavuttaneilla haastateltavilla tavoitteellinen asenne leimasi sekä työ-, että harrastuselämää (ks. aineiston konteksti luku 3.2).

4.2 Vastapaino työlle ja arjelle

Vaikka ratsastusharrastus oli haastateltavilla tavoitteellista, sillä oli myös suuri merkitys työn ja arjen tasapainottajana. Ratsastusharrastusharrastuksen avulla aikuiset kokivat pääsevänsä irti töiden ja arjen aiheuttamasta stressistä:

SS: Millainen harrastus ratsastus mielestäsi on, mitä se vaatii?

H: [...] Se on yllättävän fyysisesti vaativaa, riippuu tietysti mitä tekee ja ennenkaikkea se vaatii keskittymistä. *Kun sä meet ratsastaa niin et voi ajatella yhtään mitään muuta. Se on pakko olla ajatukset vaan siinä, et se on äärettömän hyvä, jos on jotain työjuttuja niin pääsee unohtaa. [...]* (Juhani, + 50 v.)

Myös seuraavassa sitaatissa ratsastus merkityksellistyi stressaavan työelämän vastapainona, ei niinkään sen jatkeena:

SS: No mitä ratsastusharrastus sinulle merkitsee? Mikä se juttu siinä on?

H: Se juttu...no mä tossa, kun mulla oli kauhee stressi [...] mulla oli liikaa töitä, niin mä kyllä ajattelin monta kertaa, et jos mulla ei olis tota ratsastusta niin mä olisin kyllä jo kuollut. Et oli niinkun pakko lähteä pois sieltä töistä välillä ja mennä ratsastaa. Ja sit aina unohtu asiat. (Seija, + 50 v.)

Aikuisten arkea tutkinut Eeva Jokinen (2005) kirjoittaa, että työelämä on muuttunut aiempaa vaativammaksi. Jokisen mukaan työssä pärjääminen edellyttää myös jatkuvaa

kamppailua ajan tasalla pysymiseksi, mikä johtaa helposti työn miettimiseen myös vapaa-ajalla. (Mt., 72.) Suomalaista yhteiskuntaa tutkineet Kimmo Jokinen ja Kimmo Saaristo (2002) kirjoittavat puolestaan työelämän muuttuneen satunnaiseksi ja suunnittelemattomaksi. Työntekijöiltä myös odotetaan yhä enemmän joustamista, ymmärtämistä ja venymistä. (Jokinen & Saaristo, 2002, 104; ks. myös Siltala 2007.) Myös omassa tutkimuksessani työelämän vaativuus nousi esille: haastateltavat kokivat ratsastusharrastuksen ”henkireiäksi”, joka vahvisti henkistä hyvinvointia ja piti psyykkistä terveyttä yllä stressaavan työn vastapainona. Lisäksi pienten lasten äidit kokivat, että ratsastusharrastus irroitti arjesta lasten kanssa kotona.

Ratsastusharrastus toimi vastapainona työlle ja arjelle usealla tavalla. Ratsastustunti itsessään vapautti stressaavista asioista, koska ratsastuksen aikana suuren luontokappaleen selässä ei ollut mahdollisuutta miettiä muita asioita. Lisäksi tallilla olo itsessään auttoi pääsemään muista asioista irti. Tallityttötutkimuksissa on tullut esille, että tytöille talli oli ”omaa tilaa”, jossa he saivat olla rauhassa muun elämän paineilta (ks. Tolonen 1992a; Ojanen 2011; Brandt 2008). Aikuisten arkea tutkinut Eeva Jokinen (2005, 97, 100–101) on puolestaan huomannut, että kotiaideille tietokoneella oleminen on ”omaa tilaa”. Myös omassa tutkimuksessani talli ja talliympäristö saivat merkitystä tilana, joka oli täysin erilainen kuin työympäristö:

SS: Mitä ratsastusharrastus sinulle merkitsee? Mikä siinä on se juttu?

H: Se merkitsee mulle paljon. Se on tämmönen arjen vastapaino oikeestaan, se on semmoinen kiva juttu aina. Kyllä mua harmittaa, jos jää se tunti viikossa pois. Et jos se on peruttu tai jos on kipee tai jotain että..et siinä mielessä se on semmonen, yks viikon kohokohtia aina. *Mä aattelen, et se on mielen terveydellekin hyvä. Et se on semmonen erilainen ympäristö sitte taas ku työpaikka.* (Satu, + 30 v.)

Osalle haastateltavista oli myös tärkeää, että tallilla ei ollut samoja ihmisiä kuin töissä. Esimerkiksi yksi aikuisratsastaja, joka työskenteli päivät nuorten kanssa, ratsasti tarkoituksella tallilla, jolla kävi vain aikuisia. Ratsastusterapiasta kirjoittava Terhi Purola (2011) on huomannut, että jo pelkästään talliympäristö voi helpottaa esimerkiksi masentuneen ihmisen oloa. Tallin erilainen ääni- ja hajumaailma aktivoivat aisteja. Lisäksi hevosen olemus ja läsnäolo herättävät tunteita ja mahdollistavat näin toipumista.

(Purola, 2011, 177.) Myös omassa tutkimuksessani haastateltavat kokivat hevosten kanssa puuhaamisen rentouttavana:

SS: Kuvaile tunteita mitä ratsastukseen liittyy?

H: [...] *Ja sitten ylipäättään se, että kun menee sinne ja laittaa sitä hevosta ja harjailee sitä ja juttelee sen kanssa niin – ne tuoksuukin niin hyvältä, niil on niin pehmeä turpa, ne on niin ihania, niitä voi niinkun paijata. Ja sitten jollain lailla vaan se on niinkun sitten sun hommas siinä se tunti. [...]* (Seija, + 50 v.)

Useat haastateltavat kertoivat myös jo automatkan tallille rentouttavan. Matkalla tallille ikäänkuin laskeuduttiin vapaa-aikaan ja samalla ajatukset siirtyivät töistä harrastuksiin.

Haastateltavien mukaan vastapainoa arjelle ja työlle antoi myös tallilla oleva hevosihmisten yhteisö. Tallilla olo oli rentouttavaa, koska siellä aikuisten keskustelu ja toiminta keskittyivät pääasiassa hevosiin ja ratsastukseen. Talliyhteisössä eivät myöskään pätenneet yhteisön ulkopuoliset statukset, kuten aikuisten ammattiasemat (ks. Noro 1991, 47). Moottoripyöräilijöitä pro gradussaan tutkinut Hanna Autio (2006, 80–81) kirjoittaa, että motoristen yhteisössä yrityksetkin puhua vakavimmista aiheista katkaistiin alkuunsa. Tallipäiväkirjojen ja haastatteluiden mukaan myös ratsastustallilla esimerkiksi ammasteista tai töistä puhumisesta aikuiset vaikenivat usein tietoisesti. Tallilla tapahtuvissa keskusteluissa saatettiin kyllä sivuta töitä, mutta harvemmin asiasta puhuttiin sen enempää. Alla oleva sitaatti tallipäiväkirjasta on esimerkki tallilla tapahtuvasta ”työpuheesta”:

Kaksi tunnillamme ratsastavaa naista puhui tunnin alussa töistä, ja sitä kuinka työt pahimmillaan häiritsevät harrastusta. Toinen naisista harmitteli, että hänellä on niin paljon työmenoja, että hän joutuu jäämään usein ratsastustunnilta töiden takia pois. Me muut kommentoimme, että on se kyllä huono asia, jos työt häiritsevät harrastusta. Toinen naisista kertoi, että hänen työnsä on niin 9-17 kuin olla voi, ja hän oli iloinen siitä, että pääsi aina harrastamaan, kun ei ole esimerkiksi vuorotöissä. Itse kerroin olevani vuorotöissä ja sanoin sen olevan siksi hankalaa, että vuorotoiveisiin täytyy aina hyvissä ajoin muistaa laittaa kaikki ratsastustunnit ja mahdolliset kurssitkin esimerkiksi kesällä. Sitten puhuimme vähän yhdestä tuntihevosesta, jolla näytti olevan jonkinlainen silmätulehdus. Ja yhdeltä tuntihevoselta puuttui kenkä etujalasta, puhuimme siitä, että esimerkiksi tiedon irronneesta kengästä voi kirjoittaa tallin seinällä olevalle ilmoitustaululle. (PK2, 10.3.2010)

Kovin syvällisestä työhön liittyvästä keskustelusta sitaatti eri kerro. Lisäksi keskustelussa näkökulma oli jatkuvasti harrastusta suosiva: ”on se kyllä huono asia, jos työt häiritsevät harrastusta”. Nopeasti keskustelu myös siirtyi hevosiin ja tallin käytäntöihin. Tallipäiväkirjoissani oli kuitenkin yksi poikkeus, joka soti kirjoittamattomia keskustelusääntöjä vastaan. Alla oleva sitaatti tallipäiväkirjasta kertoo keskustelusta, jota kävin samassa ryhmässä ratsastavan naisen kanssa:

Keskustelin ratsastustunnin jälkeen jonkin aikaa yllättäen sosiologiasta tunnillani ratsastavan naisen kanssa. Hänen oppialansa oli sosiologiaa lähellä ja hän innostui kertomaan näkemyksistään sosiologista ja omasta tieteenalastaan. Keskustelimme jonkin aikaa sekä minun, että hänen tieteenalaansa liittyen. Siinä samalla tuli puhuttua myös siitä, minkälaisissa työpaikoissa olemme. Hän selitti sosiaali-konstruktionistisesta käsityksestä työhönsä liittyen. Harvinaista, että tallilla tulee tällä tasolla puhuttua opiskeluista tai työstä, tämä oli ensimmäinen kerta, kun näin ”tiukasti” opintoihin liittyvää ja tiedettä käsittelevää keskustelua tuli käytyä. Tavallaan oli ihan kiva keskustella samalla tunnilla ratsastavan naisen kanssa, mutta samalla tuntui, että keskustelu ei oikein sopinut sinne ratsastustallin varustuhuoneeseen, missä puhdistimme kuraista hevosten jalkasuojia. (PK1, 6.4.2010)

Yllä olevan kaltaiset, syvemmin opintoja tai töitä käsittelevät keskustelut olivat aikuisilla tuntiratsastajilla harvinaisia. Tilanne kuitenkin muuttui, jos esimerkiksi samassa ryhmässä ratsastavat aikuiset olivat muutenkin ystäviä tai jos he tutustuivat harrastuksen myötä lähemmin:

SS: Millaisista asioista keskustelette muiden ratsastajien kanssa? Jos nyt ajatellaan vaikka siellä tallilla niitä kavereita ketä on?

H: No aika paljon hevosista, ratsastusmatkoista, opetuksesta, kaikesta ratsastukseen liittyvästä. *Sitten tiettenkin kun rupee tutustumaan ihmisiin niin sitten menee tiettenkin henkilökohtaisemmaks. Esim. Timon (SS: nimi muutettu) mä tunnen paljon paremmin, että hänen kanssaan puhutaan ylipäätään elämästä, työstä ja perheestä.* (Eerika, + 40 v.)

Sen lisäksi, että ratsastusharrastuksessa vastapainoa työlle arjelle olivat ratsastustuntiin keskittyminen, hevosen kanssa puuhailu, talli omanlaisenaan ympäristönä ja talliyhteisö, ratsastustunti myös katkaisi haastateltavien työn ja arjen konkreettisesti. Tunnille oli mentävä tiettyyn aikaan viikosta:

SS: Eli työmatkat ja tämmöset sä pyrit järjestelee niin, et sä pääset sille ratsastustunnille?

H: Nii, et mä käytän sitä, siis tottahan sen voi aina siirtää, mut käytän sitä mieluummin syynä olla siirtämättä sitä. Pidän sen yhen päivän itelleni edes. Et noina muina päivinä voi sitte, mut et tää on nyt tää yks joka nyt on säännöllinen, *se on kalenterissa ja se on semmonen, että kalenteri väistää sitä. Et sillee mä sitä pidän.* (Eero, + 40 v.)

Kuten sitaatista tulee ilmi, aikuiset suhtautuivat kalenteriin merkittyihin ratsastustunteihin tietyllä vakavuudella – tunteja ei miellellään siiretty ja niille pääsemiseksi oltiin valmiita näkemään paljonkin vaivaa esimerkiksi siirtämällä työmenoja tai järjestämällä lastenhoitoja. Tutkimuksessani ei tullutkaan esille samanlaista ”työn ylivaltaa” kuin yhdysvaltalaisen Arlie Hochschildin (1997) tutkimuksessa. Hochschild toi ilmi, kuinka työ imi aikuisilta lähes kaiken ajan ja samalla perheen aika sekä vapaa-aika jäivät hyvin vähäisiksi. (Mt., 1997, esim. 214–218.)

Oma aineistoni tukee pikemminkin Mirja Liikkasen tutkimuksia vapaa-ajan ja harrastuksen arvostuksen kasvusta. Liikkasen (2005) Tilastokeskukselle tekemä tutkimus kertoo, että esimerkiksi ylemmistä toimihenkilöistä yhä harvempi pitää työtä erittäin tärkeänä. Vuodesta 1991 vuoteen 2002 työtä itselleen hyvin tärkeänä pitävien määrä on laskenut 70 prosentista 47 prosenttiin. Myös alempien toimihenkilöiden kohdalla on näkyvissä sama kehitys, tosin heikompana. Harrastukset hyvin tärkeiksi kokevien osuus on puolestaan koko väestössä noussut kahdeksan prosenttiyksikköä vuodesta 1991 vuoteen 2002. (Liikkanen 2005, 11–15, 19). Myös aikuiset ratsastuksen harrastajat arvostivat vapaa-aikaa ja olivat valmiita järjestämään sitä itselleen. Aineistoni perusteella aikuiset harrastivat, koska he halusivat itse aktiivisesti irroittautua työn ja arjen paineista. Haastateltavilla oli myös paljon muita harrastuksia kuin ratsastus: jos ratsastus ei ollut haastateltavalla todella tärkeä tai tärkein harrastus, joku muu harrastus joka tapauksessa oli. Haastateltavat eivät myöskään mielellään jääneet pois ratsastustunneilta, vaan näkivät tunneille pääsemiseksi paljonkin vaivaa.

Tutkimukseni kertoo myös työn ja harrastusten kaksisuuntaisesta yhteydestä: aikuiset tuntiratsastajat harrastivat *paitsi nollatakseen* töistä ja arjesta *myös jaksakseen* työssä

ja arjessa. Vapaa-aika harrastamisineen ei toiminut työssä jaksamista vastaan, vaan sen puolesta. Aikuiset jaksoivat olla tavoitteellisia työssään myös ratsastusharrastuksen ansiosta. Työ ja ratsastusharrastus tukivat aikuisilla toinen toisiaan ja ratsastusharrastuksessa aikuisilla oli samaa tavoitteellisuutta ja kunnianhimoa kuin työelämässä (ks. aineiston konteksti luku 3.2). Kaksisuuntaisesta yhteydestä työn ja harrastuksen välillä kirjoittaa myös liikunnan harrastamista ja kouluttautumista tutkinut Tomi Mäkinen (2010). Mäkinen kirjoittaa tutkimuksessaan, että kouluttautuminen voi innostaa ihmisiä liikunnan lisäämiseen – mutta samalla liikunnan lisääminen voi edesauttaa oppimista ja auttaa koulutusuralla etenemistä. (Mt., 2010, 69.)

4.3 Yhteisön merkitys

Talliyhteisön merkitys tuli jo edellisessä luvussa esille työn ja arjen vastapainona. Yhteisö helpotti työstä ja arjesta irtipääsyä, koska aikuiset tuntiratsastajat eivät yleensä keskustelleet omista töistä tai henkilökohtaisista asioista tallilla toisten ratsastajien kanssa (ks. Noro 1991, 47; Autio 2006, 80–81). Yhteisö kuitenkin merkitsi aikuisille tuntiratsastajille myös monia muita asioita. Haastateltaville yksi tärkeimmistä yhteisön merkityksistä oli mahdollisuus jakaa asioita muiden samanhenkisten ihmisten kanssa:

SS: Kuinka tärkeää sinulle on ylipäänsä keskustella ja olla muiden aikuisten kanssa tekemisissä?

H: No on se tosi kiva fiilistellä. Et mul on kavereita, jotka juontaa siel ponijaoilta, jotka käy sitte muilla talleilla tai ei tällä hetkellä käy ollenkaa ratsastamassa, niin *kyl se on tosi tärkeä, et voi puhuu näistä asioista*. Jos mä kotona yritän puhuu, et magee kun mentiin sulkutaivutuksia, niin mun avomies sanoo et ”aijaa” (nauraa). Ei sen kanssa voi keskustella näistä asioista. Et ehkä..ehkä sitten just niitten muitten tunti-laisten kanssa ja näittein sielt ponijaoilta, niitten kavereiden kanssa. (Karoliina, + 30 v.)

Asioiden jakamisen tärkeys tulee esille myös seuraavassa sitaatissa. Haastateltava kertoo, kuinka häntä harmitti kun ratsastus sujui hienosti mutta tallilla ei ollut ketään, jolle hän olisi voinut kertoa onnistumisestaan:

SS: Saaks siit jotenkin, kun on noita suhteita, niin saaks siit enemmän fiiliksii kun saa jaettu..?

H: Saa. Saa, just lauantaina kun mä olin ratsastamassa ja se hevonen meni kerrankin poikkeuksellisen hyvin niin mä olin ihan, et ”miks tääl ei oo ketään!”. Et mä saisin hehkuttaa kun kerrankin tää sujuu! Et sekä hyvässä et huonossa on (SS: sosiaaliset suhteet) tärkeitä, et siit pystyy puhuu ja sen pystyy jakaa ja nimenomaan, et pystyy sellasten ihmisten kans, jotka tuntee ne samat hevoset ja tietää niinku mitkä niiden ongelmat ja hyvät puolet on ja näin... (Katri, + 30 v.)

Haastateltaville oli myös tärkeää kokea elämyksiä yhdessä muiden aikuisten ratsastuksenharrastajien kanssa. Postmodernista yhteisöllisyydestä kirjoittavan Michel Maffesolin (1996, 6, 11–12) mukaan yhteisöissä tunteet ovat kuin mittari, joka ilmaisee yhteisöllisyyden laatua. Alla olevassa sitaatissa korostuvat viihtyminen ja yhteiset nautinnot:

SS: kenen kanssa sä harrastat ratsastusta?

H: Joo no siis nykyään...mä menin tonne tallille yhden tutun kautta ja yksin mä kävin siellä sitten mutta sitten se opettaja pisti mut tähän nykyiseen ryhmään ja ajatteli, että tää vois nyt viihtyä näitten kaa, ja niin me on hyvin viihdyttykin. *Et se on niinkun hirveen tiivis ryhmä. Se on jotenkin ihan poikkeuksellinen. Meillä on sellainen tapa jopa, että kun me mennään sinne torstaisin niin usein joku tuo jotain pientä palaa joskus sinne – ei aina mut joskus – suolapaloja ja kaikenmaailman reseptejä ja me siellä rehuhuoneessa sitten syödään ja juodaan jotain pientä kivaa ennen ratsastustuntia.* Et se on ihan sellainen viikon paras päivä se torstai. [...] (Seija, + 50 v.)

Tässä esimerkissä tunnesiteet ryhmäläisten kesken olivat vahvoja ja siksi myös yhteisöllisyys tiivistä. Tyypillistä aineistossani kuitenkin oli, että joillakin harrastajilla yhteisöllisyys toisten kanssa oli huomattavasti vahvempaa kuin toisilla. Kuten edellisessä sitaatissa, usein tiiviimpiä ryhmiä muodostui samalla ratsastustunnilla ratsastavista aikuisista. Lisäksi tiivimpää yhteisöllisyyttä saattoi muodostua myös esimerkiksi saman ratsastusseuran aktiivisilla toimijoilla, tallin miesratsastajilla tai äideillä, joiden lapsetkin ratsastivat:

SS: Missä eri, kun sä sanoit, et sä oot oikeastaan useassakin ryhmässä niin minkälaisissa toiminnoissa sä oot mukana?

H: Tälläis niinkun *tallin apuhenkilöissä*, sillä tavalla, et meillä kuitenkin aika paljon tarvii, monetkin ratsastajat tarvii apuja, ja tuntiopettajat pyytää usein, et voinko tehdä sitä tai tätä, ni siinä porukassa, ja sit mä oon tämmösessä *tallimammalassa*, eli tämmösessä joiden lapset käy siellä kyseisellä tallilla

ratsastamassa. Ja sit jonkun verran *seuran kuvioissa* mukana. Eli siinä on kolme jonkun verran eri ryhmää ja erityyppisiä ihmisiä näissä porukoissa. (Sunna, + 30 v.)

Haastateltavistani osa kiinnittyi erilaisiin tallilla toimiviin ryhmiin vahvemmin, osa heikommin ja osa ei juuri lainkaan. Jollakin lailla yhteisöllisyys oli kuitenkin merkityksellistä myös niille, jotka eivät pitäneet sitä kovinkaan tärkeänä osana harrastusta. Esimerkiksi muilta oppiminen ja asioiden jakaminen oli tärkeää myös vähemmän yhteisöllisille harrastajille:

SS: Entä kuinka tärkeä sinulle on ylipäänsä olla muiden aikuisten ratsastajien kanssa tekemisissä?

H: [...] no kyl mä pärjäisin ilmankin mut on se ihan mukavaa.

SS: Mikä siinä yhdessäolossa tai keskustelussa niiden muiden ratsastajien kanssa niin..mikä on siinä se suola, osaatko sanoa?

H: *No siinä saa muiden kokemuksia. Oppii vähän muiden kokemuksista, että miten jotain.. Ku yleensä puhutaan siitä samasta asiasta, siitä ratsastuksesta niin, saa vähän muiden kokemuksia..ehkä se on se tärkein asia.* (Jouni, + 40 v.)

Kaikilla haastateltavilla oli tapana myös käydä jonkilaista ”jälkipuintia” muiden ratsastajien kanssa tunnin jälkeen. Lyhyet, joskus pitkätkin, keskustelut tunnin jälkeen olivat monille tärkeitä oppisen kannalta, sillä useimmiten keskusteluissa arvoitiin omaa suoritusta ja omia taitoja yhdessä muiden kanssa. Lisäksi toisilta saatiin vinkkejä ja kannustusta.

Yhteisö merkityksellistyi haastateltaville myös tallin ulkopuolella tapahtuvan yhteisen tekemisen kautta. Aineistoa analysoidessani yllätyin siitä, miten paljon erilaista toimintaa aikuisilla tuntiratsastajilla oli. Harrastukseen liittyi niin porukalla matkustamista, leireillä ja ratsastusvaelluksilla käymistä kuin eri ryhmien välisiä ratsastuskisoja, illanistujaisia, hevoskerhotoimintaa ja seurustelua:

SS: Niin sä oot saanut ratsastusharrastuksen kautta uusia tuttavuuksia ja ystäviä, niin kerro vähän, millaisia ystävyssuhteita sulle on tullut, tai kuinka paljon tai millaisissa tilanteissa on niinku tutustunut ihmisiin?

H: Esimerkiksi just talleilla on tutustunut, ja sitte töissä, ja sitte kun me ollaan tehty näitä yhteisiä matkoja, siin on tullut kavereita jotka lähtee aina samoille reissuille kun mä oon järjestänyt ja.. just, et sillä tavalla että tuntee, et kuuluu joukkoon aina.

SS: Tapaatteko näisen ratsastuskavereiden kanssa muualla kuin tallilla tai muualla kuin ratsastukseen liittyvissä jutuissa?

H: Kyl me on jotain tällasii yhteisiä tapahtumia järjestetty, käyty jossain ravintolassa syömässä ja..

SS: Tämmöstä illanistujais..?

H: Illanistujaisia joo. Yhteisiä kuvailtoja järjestetty, mitä ollaa matkoilta otettu kuvia. Ja puhutaan hevosista aina, että minkälaiset hevoset oli.

SS: Meinasinkin just kysyä että millasista asioista te sitten juttelette kun tapaatte?

H: No kyllä se liittyy ihan tähän harrastukseen yleensä. Just näistä matkoista, hevosista, eri ratsastajistakin vielä, että miten sekin käyttäytyy ja ihan tämmöstä varmaan. (Hannu, + 50 v.)

Osan haastateltavien aktiivisesta toiminnasta ratsastusharrastuksessa selittivät työpaikkojen hevoskerhot, joiden toiminnassa yhteensä neljä haastateltavistani oli mukana. He kaikki olivat eri työpaikoilta ja kuuluivat eri kerhoihin. Kerhot keräsivät yhteen työpaikan hevosista ja ratsastuksesta kiinnostuneita ihmisiä. Hevoskerhot järjestivät erilaista hevosiin ja ratsastukseen liittyvää toimintaa jäsenilleen. Aineistossani hevoskerhotoiminta näyttäytyi aktiivisena hevosihmisten yhteisön rakentamisena:

SS: Eli teillä on niinkun työpaikalla tällainen ratsastuskerho?

H: Joo, tai se ei oo mikään virallinen kerho, se on epävirallinen, mut me ollaan se pistetty pystyyn. Kun me ihmeteltiin, että kas kun tämmöstä ei ole. Niin meitä on nyt siinä semmonen vajaa 10 kollegaa. Aktiivisesti ollaan käyty vierailuilla.

SS: Kuinka paljon te näätte tän kerhon kanssa?

H: Me ollaan suurin piirtein nyt pyritty kerran kuussa jotain tekemään mutta aina se ei oo ihan se.

SS: Onks se aina ratsastusta?

H: Ei välttämättä. Me ollaan käyty Vermossa raveissa tutustumassa ja me ollaan käyty Viikin eläinsairaalassa ja Kari Vepsän luona kattomassa vähän

western -meininkiä ja hevosen ylipäätään sitä, hevosen sitä..mä inhoon sanaa hevoskuiskaus, mut siis ylipäätään tätä hevosen käsittelyä. Ja osa on käynyt Pärnussa – se oli kyl ihan ratsastusretki. Mitäs kaikkea meil viel on ollut? Ei nyt tuu just mieleen. Enimmäkseen siis ne on ollut ratsastuksia ja tämmösii muita hevosmaailman juttuja aina silloin tällöin. (Elisa, + 40 v.)

Ratsastuskerhotoiminta kertoo myös osaltaan työn ja harrastuksen yhteydestä. Jo edellisessä luvussa (4.2) tuli ilmi työn ja harrastusten kaksisuuntainen yhteys: aikuiset tuntiratsastajat harrastivat *paitsi nollatakseen* töistä ja arjesta *myös jaksakseen* työssä ja arjessa (ks. myös Mäkinen 2010, 69). Paitsi, että hevoskerhotoiminta oli kivaa tekemistä, se saattoi osaltaan myös edesauttaa työssä jaksamista ja viihtymistä – ja toimia näin työnantajankin eduksi. Yksi haastateltava esimerkiksi kertoi, että työpaikkaa valitessaan hänen päätökseensä oli vaikuttanut se, että yrityksessä toimi hevoskerho.

Edellisistä Hannun ja Elisan sitaateista käy myös ilmi, kuinka keskustelu ja toiminta aikuisten yhteisissä tapaamisissa keskittyivät ratsastusharrastukseen liittyviin asioihin (ks. Noro 1991, 47; Autio 2006, 80–81). Hevoset ja ratsastus olivat aineistoni perusteella myös liima, joka sitoi ratsastusharrastajien yhteisöä yhteen. Arto Noro (1991, 47, 237–240) ja Zygmunt Bauman (1992, 190–196) kirjoittavat, että postmodernin yhteisön keskiössä olevat asiat pitävät yhteisön koossa. Tutkimukseni perusteella aikuisten tuntiratsastajien yhteisön keskiössä olivat hevoset ja ratsastus – ja hevoset ja ratsastus myös sitoivat harrastajia toisiinsa (ks. Bauman 1992; Noro 1991; Maffesoli 1996). Alla olevassa sitaatissa yhteisön olemassaolo tulee esille, kun haastateltava kuvaa yhteyttä perheenjäsenten kanssa:

SS: Mitä muu perhe pitää harrastuksestasi?

H: No *mun nuorempi tytär ratsastaa kanssa*. Hän on seittemän, täyttää kahdeksan keväällä, ja on pari vuotta ratsastanut. *Hänen kanssa tietenkä on eniten yhteyttä. Sit tää mun vanhempi tyttö, hän aloitti viime syksynä vikellyksen. Et sitä kautta tavallaan jossain määrin on yhteistä* mut et hän ei ole innostunut ratsastuksesta.

SS: Eli se vikellys on sitä..?

H: Voimistelua siel hevosen selässä. Mutta...*sit on se mies, joka ei oikein...* Viime aikoina on mennyt taas ihan hyvin, mutta välillä on keskusteltu lähinnä ton ajankäytön suhteen. *Ei oikein löydy sitä ymmärrystä*. Et se on ollut, et ”jos on tunnin ratsastustunti niin miten niin siihen voi kulua kolme tuntia siihen

reissuun?” ja sitten saa alkaa selittää ”no kun...jos se hevonen ei ole valmiina niin se pitää laittaa ja siihen pitää varata vähintään puoli tuntia kun sä harjaat ja laitat. Ja sit jos sä laitat pois sen hevosen niin siihen menee helposti taas puoli tuntia. *Et niinkun tämmöstä ei ymmärrä ihminen, joka itse ei ole siitä maailmasta.* Että se oikeesti. (Elisa, + 40 v.)

Sitaatin lopussa haastateltava kuvaa ratsastuksen harrastajien olevan ”samasta maailmasta”. Tämän voi tulkita kertovan harrastajien yhteisön olemassaolosta: saman yhteisön jäsenet jakoivat samoja asioita ja ymmärsivät toisiaan. Aineistossani yhteisön olemassaolo tuli esille myös seuraavasti: ”siellä on oma kielensä”, ”ihan erilainen kuin ulkoinen maailma”, ”oma ympäristönsä”, ”samanhenkiset ihmiset”. Kuvaukset kertovat, että aikuiset tuntiratsastajat mielsivät harrastusyhteisön omanlaisenaan maailmana, joka aukeni vain hevosista ja ratsastuksesta kiinnostuneille ihmisille.

Tutkimukseni perusteella yhteisön jäsenet olivat myös ”hengenheimolaisia”. Aikuisten tuntiratsastajien yhteisössä, kuten postmoderneissa yhteisöissä yleensäkin, osa yksilön identiteetistä muodostui osana kollektiivista yhteisön identiteettiä (ks. esim Noro 1991, 239–240). Osallisuus kollektiivisesta identiteetistä tuli aineistossani esille muun muassa niin, että haastateltavat luonnehtivat itseään esimerkiksi ”heppaihmiseksi” tai ”hevosihmiseksi”. Termit viittasivat omaksuttuun kollektiiviseen osaidentiteettiin: kaikki, jotka mielsivät itsensä esimerkiksi heppaihmiseksi, olivat yhdeltä identiteetin osaltaan samanlaisia kuin kaikki muutkin heppaihmiset (Noro 1991, 239–240). Michel Maffesoli (1996, 6) kirjoittaa samasta asiasta, kun hän kertoo heimoon kuulumisen perustuvan disindividualisaatioprosessiin eli yksilöllisyyden häviämiseen; liittyessään heimoon yksilö saa roolin, joka on samankaltainen kuin kaikilla heimon jäsenillä. Aktiivisesti myös poikansa ratsastusharrastuksessa oleva isä kuvaa kollektiivisen osaidentiteetin tärkeyttä elämässään:

SS: No mitä ratsastusharrastus sinulle merkitsee?

H: Kyl varmaan jos ajattelee...mul on ammatillisesti on varmaan tää työidentiteetti, sitte yks identiteetti on olla isä, mut jo siihen isyyteen liittyy tää ratsastus, eli just et oon pojan harrastukses mukana. Mut *kaikenkaikkeaan kolmas puoli must on just tää heppaihmisen.* Et jos se nyt kahta kolmasosaa leimaa mun elämästä niin se on varmaan aika paljon. (Mikael, + 40 v.)

Kuten postmoderneista yhteisöistä kertovat teoriat (Bauman 1992; Noro 1991; Maffesoli 1996) korostavat, aikuiset saattoivat halutessaan myös erota harrastusyhteisöstä ja siihen liittyvästä kollektiivisesta identiteetistä – olihan aikuisille aina mahdollista lopettaa harrastus ja lakata olemasta ”heppaihminen” (ks. esim. Best 2010, 19; Maffesoli, 1996, 89–90).

Joskus, kun toiminta hevosihmisten yhteisössä oli tiivistä, yhteisöllisyyteen saattoi liittyä myös täysin päinvastaisia tunteita kuin elämyksiä, nautintoja ja mukavaa yhdessäoloa samanhenkisten ihmisten kanssa. Alla haastateltava kertoo ratsastukseen liittyvän harrastusseuran kokoontumisista:

SS: Millaisia nää kokoontumiset on kun te näätte, mitä niihin liittyy?

H: No niihin voi liittyä mitä vaan. Joskus ne on ratsastusta, joskus ne on jotain käyntejä jossain. Saunailtoja, sit tota sitte ihan nää kokoukset on eri asia, et *sitte käydään kokousta läpi ja riidellään. Vähän se on sellasta, ukot on ku ompeluseurassa, riitelee. Vähän se on semmonen piirre mistä mä en tykkää. Eiks pitäis yhdistää tän harrastuksen eikä aina riidellä.* Se on kyllä kumma juttu. Niin se on monessa muussakin harrastuksessa, niinku koiraharrastuksessa, niin siinä ne saman rodun harrastajat on aina tukkanuottasilla keskenään.
(Juhani, + 50 v.)

Aineistoni perusteella aikuisten ratsastuksen harrastajien muodostaman yhteisön sisällä oli myös erimielisyyksiä ja hierarkisuutta. Sekä moottoripyöräijöitä pro gradussaan tutkinut Hanna Autio (2006), että kehorakentajia tutkinut Taina Kinnunen (2001) kirjoittavat myös harrastusyhteisöjen olleen hierarkisia. Moottoripyöräkerhon keskiössä vaikutti parinkymmenen jäsenen muodostama ydinryhmä ja punttisalilla puolestaan vakikävijöiden joukko. Moottoripyöräilijöillä yksilön asemaa yhteisössä nosti esimerkiksi kerhotoimintaan uhrattu aika ja oma sosiaalisuus. Kehonrakentajilla kokeneemmat harrastajat olivat ylemmässä asemassa suhteessa vasta-alkajiin. (Autio 2006, 64–65; Kinnunen 2001, 59–67, 227–228.) Aikuisten tuntiratsastajien asemaan yhteisössä vaikutti aineistoni perusteella ennenkaikkea aikuisten oma sosiaalisuus. Merkitystä oli kuitenkin myös sillä, kuinka kauan samalla tallilla oli harrastanut ja millaiset ratsastustaidot omasi. Lisäksi asemaan yhteisössä vaikutti se, kuinka aktiivisesti aikuinen toimi esimerkiksi ratsastusseurassa tai muissa tallin ryhmissä. Pitkä

harrastusura merkitsi esimerkiksi hyviä ratsastustaitoja: jos ratsastaja sai tallin vaativimmat hevoset liikkumaan hienosti, häntä arvostettiin yhteisössä taitojensa puolesta (vrt. Ojanen 2011). Lisäksi pitkään samalla tallilla ratsastaneilla oli enemmän tietoa esimerkiksi hevosista ja opetuksesta tallilla. Haastateltavat toivat usein myös esille, jos heillä oli henkilökohtaiset suhteet tallin ratsastuksenopettajaan tai omistajaan. Suhteet opettajaan ja omistajaan vahvistivat myös yksilön asemaan yhteisössä ja tekivät suhteet omaavista harrastajista enemmän ”sisäpiiriläisiä”. Kilpaileminen tiivistä osaltaan henkilön yhteyttä yhteisöön. Esimerkiksi tallikisoihin osallistuminen vahvisti yhteisöllisyyttä myös siksi, että se merkitsi muiden ratsastuseuran jäsenten kanssa vietetyn ajan lisääntymistä: kilpailuihin osallistumiseen ja käytännön valmisteluihin kului yhteensä päivä tai kaksi.

Hierarkiat aikuisten tuntiratsastajien kesken olivat kuitenkin pieniä. Yleisimmin toisiin aikuisiin suhtauduttiin tallilla joko iloisesti, reippaasti tai auttavaisesti – tai sitten toisiin ei juuri kiinnitetty huomiota (PK1; PK2). Kuten Taina Kinnusen tutkimuksessa (2001, 59–67, 227–228) kehonrakentajista, haastateltavat kertoivat hierarkian näkyvän käytännössä niin, että kokeneempien harrastajien antamia neuvoja tai vinkkejä ei ollut tapana kyseenalaistaa – vaikka ne olisivat ärsyttäneetkin:

SS: No kun aikuisena aloitit uudelleen niin miten muut tallilla kävijät suhtautuivat aluksi sinuun?

H: No tää on nyt semmonen talli, missä oikeestaan on pelkästään aikuisratsastajia. Siellähän on kuitenkin, *tallillahan on kuitenkin semmonen tietty ranking, jokatapauksessa. Et ku on alottelija, niin kylhän sitä on niinku alottelija ja toiset on taas kokeneempia.* [...] et kun alottelija ja tumpuloi, niin kyllä siinä on kumminkin se semmonen, *jos ei nyt nyt arvoasteikkoa niin hiukan sinne päin.*

SS: Miten se sitte näkyy sitten niitten toisten suhtautumisessa?

H: No *se näkyy semmosessa neuvomisessa, mikä on hyvä asia. Mutta siihen saattaa tulla, mulla on nyt yksi tapaus mielessä, mistä tulee semmonen, mikä ärsytti ihan hirveesti. Semmonen besserwisser, semmonen tyyli, että ei noin ja näin ja vaihtelee jotain paikkoja tyyliin ”ei tätä tänne laiteta” ja älä noin pidä hevosesta kiinni ja... mikä oli kyllä aika ärsyttävää.* Vaikka olis ollu varmaan aiheellistakin mutta silti oli niinku ”no joo...” (Marjukka, + 40 v.)

Aikuiset kuitenkin myös *halusivat oppia* toimimaan tallilla itsenäisesti ja hallitsemaan erilaiset käytännön asiat. Tallityttöyttä tutkinut Karoliina Ojanen (2004; 2011) kirjoittaa, että tallityttöyteen liittyi protestanttinen työetiikka – tyttöjen ei sopinut kieltäytyä tallin töistä. Vaikka aikuiset eivät juuri tehneet tallilla tallitöitä, he halusivat kuitenkin oppia tulemaan tallissa toimeen omillaan. Aikuiset myös auttoivat aina, kun joku tarvitsi apua. Aineistoni perusteella esimerkiksi avun antamisesta ei ollut tallilla tapana kieltäytyä (vrt. esim. Ojanen 2011, 200–204).

Aineistossani hierarkiat tulivat esille myös erilaisina etuoikeuksina. Kehonrakentajia tutkinut Taina Kinnunen (2001, 64–65) kirjoittaa, että esimerkiksi kilpailuun treenaavilla oli etuoikeuksia salin laitteiden käyttöön. Sama näkyi myös ratsastustallilla: pitkään samalla tallilla ratsastaneet saattoivat pitää ”etuoikeutenaan” esimerkiksi aina saman hevosen saamista tunnille tai kisoihin. Aikuiset saattoivat äityä suosikkihevosistaan myös mustasukkaisiksi:

SS: Millaisia tunteita ratsastukseen liittyy?

H: Jaa.. mä en.. toi on vähän vaikea..no tietysti semmonen onnistumisen tunnettahan sitä haluaa saada irti, jännitystä tietysti, esimerkiksi esteitä jos hyppää tai menee huimaa vauhtia maastossa, jännitystä tietysti. Mutta oon huomannut, että tollasille kunnianhimosemmille aikuisratsastajille siihen liittyy kaikenmoisia intohimoja sitten, että *ne voi olla pahuksen mustasukkasia omasta hevosestaan ja ottaa muutenkin hirveen tosissaan ja vakavasti*. Oon tätä vierestä kattonu, että ne joille se on vielä isompi osa elämää se hevosten kanssa puuhailu niin *ne ottaa vähän liiankin tosissaan välillä, opettajan moitteet tai tälläset, tai jos se oma hevonen on annettu jollekin toiselle. Sitten on muristu selän takana, että ”eihän se osaa ratsastaa sillä mun hevosella” ”olipa kamalaa kattoakkii”*, ihan aikuiset keski-ikäiset ihmiset tollasia tunteita siihen saa liitettyä. Mutta minä nyt en muutenkaan niin hirveän kunnianhimonen oo tässä näin, pystyn ottamaan sillai rennommin, ei hirveetä pulttia jos vähän mokaakin, menee joku vähän pieleen ja näin. (Lauri, + 30 v.)

Tallityttöjä tutkinut Karoliina Ojanen (2011) kirjoittaa, että tytöt saattoivat olla hoitohevosistaan mustasukkaisia ja omia niitä. Ojasen mukaan hoitohevonon myös määrittä tyttön asemaa tallityttöyhteisön hierarkiassa. (Mt., 137–140, 158–159.) Toisaalta, toisin kuin esimerkiksi Taina Kinnunen (2001) kuvaamalla punttisallilla, ratsastustalleilla ylimpinä auktoriteetteina olivat ratsastuksenopettajat ja tallin omistajat, jotka lopulta päättivät asioista (ks. myös Ojanen 2011, 137). Samalla kun opettaja ja

omistaja ehkä sallivat, he myös rajoittivat aikuisten etuoikeuksia, ja näin ollen estivät hierarkioiden muodostumista aikuisten tuntiratsastajien kesken.

Kehorakentajien harrastusyhteisöä tutkinut Taina Kinnunen (2001) kirjoittaa kehonrakentajien postmodernista yhteisöstä seuraavasti: salilla kohtaamiset olivat usein satunnaisia ja nopeita – mutta silti vakikävijöiden joukko oppi tuntemaan toisensa ja toistensa tavat. Näin oli myös aikuisten tuntiratsastajien yhteisöllisyydessä. Vaikka tapaamiset tallilla olivat satunnaisia, samana viikonpäivänä tallilla käyvät tuntiratsastajat oppivat ajan kanssa tuntemaan toisensa. Esimerkiksi tiistain ratsastajat tunsivat toisia tiistain ratsastajia. Sen sijaan muina kuin omina ratsastuspäivinä tallilla käyvät ihmiset ja tallilla tapahtuva toiminta jäivät useimmiten ”pimentoon”. Sekä kehonrakennus, että ratsastus ovat myös yksilölajeja, joita kuitenkin harrastetaan yhdessä toisten kanssa samassa tilassa. Kuten kuntosalilla, myös ratsastustunnilla oli oma rytminsä, joka oli hallittava. Kinnunen kirjoittaa, että harjoittelun rytmi eli kierto eri laitteiden välillä tuli punttisallilla esille etenkin silloin, kun joku ei hallinnut sitä. (Kinnunen 2001, 63–64.) Myös ratsastustunneilla rytmin toi esille etenkin sen rikkominen:

H: [...] mä en oo mikään kauheen kiva ratsastuskumppani mä oon nyt huomannut senkin siis tossa (nauraa) ku ollaan ratsastamassa. Mä oon aika itsekäs ja tommonen, mä oon aika itsekäs ratsastaja. Se on mulle niin tärkeätä, että mua niinku ärsytt – mä oon nyt huomannut sen, että mä en oo vaan kiva. Ikävä sanoo mut mul on perusteet: *se on mulle niin tärkeätä ja mä oon niin tavottellinen et mua häiritsee kun, joku häiritsee mun ratsastusta*. Ja joku jos tulee toikkaroimaan siihen eteen tai tulee hidastaa mun tahtia tai menee eri askellajissa kaiken huipuks niin mä en niinku, mä kyl sanon siitä, et mee pos ja älä siihen tuu toikkaroimaan ja muuta. Eihän se oikeesti mitään kivaa muille oo (nauraa) [...]
(Marjukka, + 40 v.)

Vaikka aikuisten tuntiratsastajien harrastukseen liittyi samanlaista postmodernia yhteisöllisyyttä, kuin mistä Arto Noro (1991), Zygmunt Bauman (1992) ja Michel Maffesoli (1995, 1996) kirjoittavat, kaikki ratsastustunneilla ratsastavat aikuiset eivät kuitenkaan olleet yhteisöllisiä tai miettineet yhteisön olemassaoloa. Esimerkiksi haastattelemistani sekä naisista että miehistä puolet oli selvästi yhteisöllisiä: he toimivat esimerkiksi ratsastusseurassa tai tallin eri ryhmittymissä aktiivisesti. Lopuilla

yhteisöllinen toiminta oli vähäistä. Tyypillistä oli myös se, että yhteisössä aktiivisesti toimivatkin saattoivat suoraan kysyttäessä vastata, ettei yhteisöllisyys ollut heille harrastuksessa tärkeää. Silti he saattoivat toimia yhteisössä aktiivisesti esimerkiksi seurustelemalla tallilla, osallistumalla illanistujaisiin tai vaikkapa keräämällä porukan kokoon yhteistä ulkomaille suuntautuvaa ratsastusmatkaa varten. Ehkä tämä ristiriita johtui siitä, että ratsastusharrastajien postmodernin yhteisön keskiössä ei ollut yhteisöllisyys itsessään vaan *hevoset ja ratsastus* (ks. esim. Noro 1991, 237–240; Bauman 1992, 190–196). Yhteisöllisyys kuitenkin ”kuorrutti” aikuisten ratsastusharrastusta muun muassa yhteisen tekemisen, asioiden jakamisen ja muilta oppimisen kautta: yhteisön avulla harrastajat saivat lajista enemmän irti. Kukaan ei myöskään harrastanut ratsastusta ”umpiossa” ilman muiden tuntiratsastajien vaikutusta.

Aineistoni perusteella aikuisten toiminta harrastajien yhteisössä oli myös eteenpäin menevää: yhteisöllinen toiminta suuntasi usein uuden oppimiseen joko ratsastamisessa, hevosten käsittelyssä tai hoitamisessa – tai sitten päämääränä oli tiiviimpi yhteisöllisyys esimerkiksi yhteisten illanistujaisien tai muun hauskanpidon kautta. Lisäksi harrastusyhteisössäkään toiminta ei ollut aina pelkästään mukavaa: pieniä säröjä elämykselliseen ja rentouttavaan yhteisöllisyyteen toivat yhteisön jäsenten väliset hierarkiat, etuoikeudet ja erimielisyydet.

4.4 Haasteet ja omien rajojen ylittäminen

Ratsastusharrastus merkityksellistyi haastateltaville myös haasteina ja jännittävinä tilanteina sekä niiden voittamisena. Ratsastusharrastus oli aikuisille tuntiratsastajille omien rajojen testaamista ja ylittämistä. Haasteista selviäminen antoi puolestaan suurta tyydytystä ja kannusti jatkamaan harrastusta edelleen. Moni haastateltava oli ylittänyt rajansa jo silloin, kun astui ensimmäistä kertaa hevosen pilttuuseen:

SS: Millainen harrastus ratsastusharrastus mielestäsi on, mitä se vaatii esimerkiksi?

H: No tottakai kiinnostuksen hevosiin ja eläimiin. Varmaan yleensä ihmisil, jotka siin on, niin pitää eläimistä. Ja sit tottakai ratsastamiseen, siihen käsittelyyn...Mitä se vaatii?

SS: Niin.

H: Kyllähän se nyt jonkinasteista tasapainoo vaatii, kehonhallintaa vaatii ja semmosta, ehkä se myös vaatii semmosta, *että kykenee kohtaamaan haasteellisia asioita, jopa välillä vähän – jotka alkuvaiheessa vähän pelottaa. Semmosta vähän itsensä voittamista myöskin.* Kyllähän se alkuvaiheessa meinas, mennä semmosen 600-kilosen kaakin kanssa samaan boksiin, varsinkin jos ne on vähän tiukempiluontoisia jotkut, tai hankalampia, ni kyl se ehkä vaatii semmosta itsensä voittamista myöskin. Vähän mennä välillä, jos halua kehittyä, niin vähän mennä välillä, kyky mennä epämurkavuusalueelle. Josta sitten toki tulee murkavuusalue. Niinku sä tajuut, et kun sä ekaks jännität jotain asiaa, sit sä meet sinne ja sit siit tulee normaali. Joo, kyky mennä epämurkavuusalueelle. (Jouni, + 40 v.)

Aikuiset tuntiratsastajat kuvasivat usein ratsastusharrastusta haasteelliseksi, joissain kohdin myös pelottavaksi. Pelkojen voittaminen antoi kuitenkin haastateltaville myös tyydytystä:

SS: Liittyykö harrastukseen jotain negatiivista?

H: Kyllähän se on negatiivista silloin kun ei mee oikein kunnolla ja onhan se sit joskus kun putoo niin eihän sekään kivaa ole. *Joskus tulee sellanen tunne, et miks mä oon täällä, tää on ihan järjettömän vaarallista. Mut sen pelonkin voittaminen on jonkasteinen tyydytys sitten.* (Juhani, + 50 v.)

Ratsastusharrastuksessa voitettut haasteet saattoivat heijastua myönteisesti myös harrastajien muuhun elämään (ks. Kinnunen 227–228; 2001, Brandt 2008 54, 62–63). Marjukka kertoo, että omien rajojen testaaminen ja ylittäminen ratsastusharrastuksessa oli auttanut häntä eteenpäin työelämässä:

SS: Mitä ratsastusharrastus sinulle merkitsee?

H: Se merkitsee mulle tosi paljon. Se merkitsee mulla irtiottoa työstä. Ja sitten se merkitsee mulle, vaikka mä oonkin maneesissa paljon niin kuitenkin ulkoiluakin, ja mä en oo kauheen ulkoilmaihminen sillä lailla, et se tulee mulle puolivahingossa se ulkoilukin. Sit se merkkää mulle kans, mä en oo mikään liikuntaihminen, niin se merkitsee mulle liikuntaharrastusta myöskin. Mut nää on kaikki niinku sivuseikkoja oikeestaan, ne tulee niinku kaupantekijäisiks, mut *mä ratsastan, koska mä haluan tietää kuka mä olen. Eli mun mielestä se on opettanu mulle musta itsestäni aivan valtavasti.*

SS: Millasia asioita, minkätyyppisiä?

H: Just se, et miten reagoin äkillisissä tilanteissa, että tääkin miten mä äsken itteeni sanoin, et mä oon enemmän pikkutarkka kun näin.. niin mä oon oppinut oikeestaan, mä oon ollu itselleni paljon tuntemattomampi henkilö, tai ne mielikuvat mitä mulla on itsestä, niin ne on romuttunu ehkä jossain määrin ton hevosharrastuksen kautta. Koska siinä ne tulee niin äkillisesti, siinä ei pysty suunnittelemaan. Elikä jos mä ajattelisin, et mä oon jonkunlainen ihminen, oon ajatellu etukäteen, niin mä oon todennut ei et, en mä ole semmonen ihminen. Vaan mä oon tämmönen ihminen. Mut se on ihan ok. Et se ei tarkoita et mä oisin pettynyt itseeni suuresti, mä oon vaan oppinut tuntee itseeni. Ja se on auttanut mua täs työssä, että kun mä oon ollu näissä hommissa niin... täs on viel semmonen prosessi, et mä oon alkanut ratsastaa ennen, *et jos mä en ois ratsastanu, niin mä en ois tässä työssä.*

SS: Aa-ha?

H: Mä sanoisin näin. *Se prosessi on mennyt niinpäin, että mä oon harjoitellu sitä johtajuutta ja sellasta päätöksentekoo sen hevosen kanssa enemmän, ja se on johtanu siihen, et mä oon kiinnostunut, mä oon niinku uskaltanu tälläsiin hommiin.* Tää menee nyt vähän filosofiseksi mut tää on totta. Näin täs on käynyt. *Että mä oon uskaltanu ottaa semmosia askeita, joita mä uskon, että mä en ois ottanut, jos mä en ratsastais.* (Marjukka, + 40 v.)

Haastateltava kertoo, kuinka hän oli opetellut johtajuutta ensin hevosen kanssa ja myöhemmin uskaltanut johtajuutta vaativaan työhön. Ratsastusharrastuksella voikin sanoa olevan voimaannuttavia vaikutuksia, kuten myös Nora Brandt (2008) on pro gradussaan aiemmin huomannut. Brandt tutki aikuisia naisia, jotka olivat olleet aiemmin hevostyttöjä. Hän kirjoittaa, että ratsastusharrastus vaati muun muassa johtajan paikan ottamista suhteessa hevoseen. Brandtin haastateltavat myös kokivat, että voimakkaan ja suuren eläimen hallinta voimaannutti heitä eli sai heidät tuntemaan itsensä vahvoiksi ja kykeneviksi. Valta ja hevosen hallinta vahvistivat tunnetta omasta vahvuudesta myös muilla elämäalueilla. Eräs Brandtin haastateltavista esimerkiksi kertoi saaneensa harrastuksesta puhtia opintojensa suorittamiseen. (Brandt 2008, 54, 62–63.) Myös kehonrakentajia tutkinut Taina Kinnunen (2001, 227–228) huomasi, että kuntosaliharrastus vaikutti myönteisesti harrastajien itsetuntoon myös työelämässä.

Oma aineistoni tukee Brandtin (2008) ja Kinnusen (2001) näkemyksiä. Sen lisäksi, että aikuiset tuntiratsastajat saivat tunteita omasta kyvykkyydestään ratsastusharrastuksessa, saattoi positiivinen tunne kompetenssista heijastua myös ratsastuksen ulkopuoliseen elämään esimerkiksi rohkeutena ottaa haasteita vastaan työelämässä. Tässä kohtaa on kuitenkin tärkeää myös huomioida aineistoni konteksti – kaikilla haastateltavillani oli

kompetenssia eli kykyjä edistyä työelämässään myös *ilman* ratsastusharrastusta. He olivat yhteiskunnallisesti hyvissä asemissa ja suhteellisen hyvin koulutettuja ja toimeentulevia (ks. aineiston konteksti luku 3.2). Esimerkiksi tallitytöistä väitöstutkimuksen tehnyt Karoliina Ojanen (2011) kirjoittaa, että tallilla saavutetut pystyvyyden tunteet eivät automaattisesti siirry tallin ulkopuoliseen maailmaan. Ojanen epäilee, että esimerkiksi tallityttöjen tulevaisuutta johtotehtävissä saattaa ennustaa pikemminkin tyttöjen sosioekonominen asema kuin tallilla saatu tunne kompetenssista. (Mt., 2010, 32, 106–107.) Oman tutkimukseni perusteella aikuiset pystyivät kuitenkin hyödyntämään ratsastusharrastuksessa saamiaan kompetenssin tunteita myös esimerkiksi työelämässä. Mutta toisaalta, esimerkiksi haastattelemani aikuiset olivat myös *jo valmiiksi* yhteiskunnallisesti hyvissä asemissa.

4.5 Kiintymys hevosiin

Käsittelen hevosten merkitystä omana lukunaan, koska juuri *hevoset* olivat monelle kaikkein tärkein syy ratsastuksen harrastukseen:

SS: Mikä on kaikkein tärkeintä ratsastuksessa?

H: Ihanat hevoset. Kyl ne hevoset on ne tärkeimmät. Niin, kaikkein tärkeimmät, kyllä. (Seija, + 50 v.)

Kiintymys hevosiin merkityksellisti aikuisten tuntiratsastajien ratsastusharrastusta voimakkaasti. Monille haastateltavista hevoset olivat myös ensijainen syy ratsastusharrastuksen aloittamiseen uudelleen tauon jälkeen:

SS: No mikä, miksi tää ratsastus imas sut taas mukaan nyt kolme vuotta sitten, miksi se kiinnosti?

H: No, *mä rakastan hevosia. Mä oon niin hevoshullu ollu aina* ja mä opiskeluaikanakin mietin et vitsi kun olis rahaa alottaa niitä ratsastustunteja. (Satu, + 30 v.)

Haastateltavat kertoivat myös pitävänsä hevosista paljon. He sanoivat esimerkiksi olevansa ”heppaihmiä”, ”heppatyttöjä edelleen” ja ”hevosrakkaita”. Hevosia aikuiset

kuvasivat muun muassa ”hienoiksi”, ”upeiksi”, ”komeiksi” ja ”ihaniksi”. Aiemman harjoitustutkimusraporttini (Sikstus 2008) perusteella hevosten vetovoiman voi nähdä perustuvan myös jännitteeseen niiden mielikuvien välillä, millaisena hevonen nähdään. Tarkastelin harjoitustyössäni millaisissa diskursseissa hevosista puhutaan. Diskurssi on tietty tapa puhua jostakin asiasta – ja kun jostakin asiasta puhutaan tietyssä diskurssissa, se myös rajoittaa muita tapoja, joilla asiasta voitaisiin puhua (Hall 1999, 98). Esimerkiksi hevosista voidaan yhtä hyvin puhua vaikkapa työeläiminä, tuotantoeläiminä, harrastusvälineinä tai ystävinä. Valittu diskurssi myös vaikuttaa siihen, kuinka hevosiin käytännössä suhtaudutaan ja kuinka niiden kanssa toimitaan. Harjoitustyöni perusteella aikuiset ratsastuksen harrastajat puhuivat hevosista jopa lähes samanaikaisesti sekä *villeinä luontokappaleina* että *hallittavina ja vastavuoroisina yhteistyökumppaneina* – kuten myös hoivaamisesta nauttivina *lemmikkeinä* ja esteettisesti *uljaina ja upeina eläiminä*. Näiden osittain ristiriitaisten mielikuvien sekoittuminen loi harjoitustyöni mukaan jännitteen, joka osaltaan muodosti hevosia kohtaan tunnettua vetovoimaa. (Sikstus 2008.) Aineistoni perusteella aikuiset myös kiintyivät hevosiin, joilla he ratsastivat paljon:

SS: Entä millaisia tunteita ratsastukseen liittyy?

H: He, he. Kyllä siihen koko kirjo liittyy. *Hevoseen kiintyy aika tavalla. Et nyt mä oon menny tol samalla aika pitkään ja kyl meistä on kaverit tullut.* En muun muassa voi ostaa hevosta, koska se on liian iso asia luovuttavaks. En millään, se olis liian kova juttu. Se on vaikka koiratkin on kivoja niin hevonen on kuitenkin enemmän ku koirat. *Siit tulee niinku kumppani kun sä oot riippuvainen siitä. Se on liikuttavaa kun tommonen iso eläin on niin nöyrä ja antaa periks eikä kiukuttele sulle yhtään* (naurahtaa). Paitsi jos sä teet väärin niin silloin se ilmottaa. (Juhani, + 50 v.)

Haastateltavat kertoivat myös hoitavansa hevosia mielellään. He kertoivat, että hevosten hoitaminen ja niiden kanssa ”seurustelu” olivat tärkeä osa ratsastusharrastusta:

SS: Millainen harrastus ratsastus mielestäsi on, mitä se esimerkiksi vaatii ihmiseltä?

H: Mä en tiedä mitä se vaatii, mä tiedän enemmänkin mitä se antaa, koska siinä on erona moneen muuhun just se, kun *siinä on se elävä olento, se hevonen.* Niin tota vaikka sulla itsellä voi olla hyvä päivä niin sillä hevosella voi olla huono päivä ja sit toisaalta jos sulla itsellä on huono päivä ja hevosella on

hyvä päivä niin sulla itselläskin tulee hyvä päivä. *Et siin on se...konkreettinen tekeminen sen eläimen kanssa. Se on yks mikä on mulle hirveen tärkeätä.* Mä ite aattelen, mä esimerkiksi varaan hyvin paljon aikaa siihen, sekä sen hepan laittamiseen, et sen poislaittamiseen. *Mä ihmettelen ihmisii, jotka tulee ja sutasee harjalla ja heittää kamat selkään, kymmenes minuutissa. Se ei oo kivaa sille hevoselle mut mun mielestä ne ihmiset ei saa itekään siitä, tai ne sais enemmän siitä irti jos ne vähän enemmän paneutuis niihin elukoihinkin. [...]* (Mikael, + 40 v.)

Aikuiset tuntiratsastajat myös opiskelivat hevosten hoitoon ja ylläpitoon liittyviä asioita. Esimerkiksi toisella tallilla jolta kirjoitin päiväkirjaa, aikuiset naiset kokoontuivat ratsastusseuran kerhoon opiskelemaan muun muassa hevosen hoitoa, ruokintaa ja lääkintää. Lisäksi asioita opittiin tallilla muilta ratsastajilta ja henkilökunnalta. Kaksi haastateltavistani piti hevosista niin paljon, että he olivat punninneet jopa alan vaihtoa. Toinen heistä oli opiskellut työn ohessa hevoshierojaksi ja teki satunnaisesti hevoshierojan töitä muun muassa ratsastustunteja vastaan. Toinen oli puolestaan miettinyt hakemista hevostenhoitajan koulutukseen. Aikuiset tuntiratsastajat pitivät myös muista eläimistä ja olivat näin ylipäättään eläinrakkaita. Esimerkiksi yksi aikuista ihmetteli haastattelussa, kuinka hän ei ollut päätenyt töihin eläinalalle, vaikka oli ollut lapsesta lähtien niin eläinrakas. Useilla haastateltavista oli kotonaan lemmikkieläimiä ja osa haaveili oman hevosen ostosta.

Tässä luvussa olen käynyt läpi merkityksiä, joita aikuisten tuntiratsastajien ratsastusharrastukseen liittyy. Löytämäni merkitykset ovat: moniulotteinen liikuntalaji, vastapaino työlle ja arjelle, yhteisön merkitys, haasteet ja omien rajojen ylittäminen, kiintymys hevosiin. Jatkan analyysiani vielä seuraavassa luvussa. Siinä kerron aikuisten urakuluista tallilla ja esittelen myös eroja naisten ja miesten ratsastusharrastuksessa.

5 Aikuisten urakulut tallilla

Löytämieni merkitysten perusteella aikuiset tuntiratsastajat etenivät ratsastusharrastuksessaan kahdella eri urapolulla. Olen nimennyt urapolut *harrastajauraksi* ja *yhteisöuraksi*. Sekä harrastajaura, että yhteisöura ovat ideaalityyppejä siinä mielessä, että täysin puhtaana kumpaakaan tyyppiä ei ole

olemassa, vaan ratsastusharrastukseen liittyy aina asioita molemmista tyypeistä. Aikuisten toiminta ratsastusharrastuksessa on tutkimukseni perusteella tavoitteellista. Urakulkujen sijaan olisikin mahdollista puhua myös tavoitteellisista *toimintatyyleistä* (vrt. Tolonen 2010, 2001). Käytän kuitenkin käsitettä ura, koska mielestäni ura ja uralla eteneminen kuvaavat hyvin aikuisten etenemistä osaamattomista aloittelijoista tiedot ja taidot omaaviksi harrastajiksi ja asiantuntijoiksi. Kuten jo aiemmin on tullut ilmi, aikuiset tuntiratsastajat halusivat oppia yhä taitavammiksi ratsastajiksi. Lisäksi aikuiset halusivat oppia hevosten käsittelyä ja hoitoa. Aikuiset olivat tavoitteellisia myös tiedon hankkimisessa. He keräsivät aktiivisesti tietoa ratsastusharrastukseen liittyvistä asioista, kuten eri talleista ja hevosista, opettajista, ratsastuskursseista, -vaelluksista ja -lomista. Tietoa aikuiset vaihtoivat muiden harrastajien kanssa ja etsivät sitä myös muun muassa internetistä. Tiedonkin saralla aikuiset tuntiratsastajat olivat siis tavoitteellisia (vrt. Tolonen 1992b, 147).

Toisaalta aikuiset tuntiratsastajat olivat myös kriittisiä. Kuten Teija Mikkola (2003) kirjoittaa kuvatessaan urasuuntautunutta mutta arvoiltaan pehmeää uutta keskiluokkaa: korkea koulutus antoi kyvyn hankkia tietoa, ajatella kriittisesti, kyseenalaistaa auktoriteetteja ja muodostaa itsenäisiä mielipiteitä. (Mikkola 2003, 13–15, 89, 97.) Myös aikuisilla pääkaupunkiseutulaisharrastajilla oli kyvyt, joita Mikkola kuvasi: he olivat suhteellisen korkeasti koulutettuja ja hyvissä ammateissa. Aikuiset ratsastuksen harrastajat myös hankkivat aktiivisesti tietoa ja arvioivat kriittisesti esimerkiksi ratsastustalleja, hevosia, opetusta ja ratsastusmatkoja- ja kursseja ja muita harrastukseen liittyviä asioita (ks. aineiston konteksti luku 3.2). Voikin sanoa, että aikuisilla oli samaa tavoitteellisuutta ja kunnianhimoa ratsastusharrastuksessaan kuin mitä heillä oli työssään ja koulutuksessaan (ks. s. 60–61; myös aineiston konteksti luku 3.2). Tutkimukseni perusteella aikuisten toiminta ratsastusharrastuksessa painottui kahdella eri uralla etenemiselle: toisilla harrastajilla painottui *harrastajaura* ja toisilla puolestaan *yhteisöura*. Tyypillisimmin harrastuksessa edettiin enemmän tai vähemmän molemmilla urilla.

5.1 Harrastajaura: minä ja hevonen

Harrastajaura painottui aikuisilla silloin, kun harrastuksessa tärkeintä oli omien taitojen ja suoritusten parantaminen sekä uuden oppiminen hevosista ja harrastukseen liittyvistä asioista. Harrastajaura muodostui sitä mukaa, mitä taitavammaksi ratsastajaksi aikuinen oppi tai mitä paremmaksi hän hevosten käsittelyssä tuli. Lisäksi harrastajauraa edisti hevosiin ja ratsastukseen liittyvän tieton kartuttaminen; esimerkiksi tiedot eri talleista, ratsastuskursseista ja -lomista. Omassa aineistossani harrastajaura tuli vahvasti esille. Esimerkiksi haastattelemistani aikuisista kaikki olivat joko enemmän tai vähemmän tavoitteellisia ratsastusharrastuksessaan. Lisäksi niillä aikuisilla, jotka eivät olleet kiinnostuneita yhteisöllisestä toiminnasta harrastuksessa, painottui harrastuksessa selvästi harrastajaura. Harrastajauralla etenemisessä huomionarvoista oli, että aikuiset eivät tavoitelleet kilparatsastajan uraa, vaan halusivat edistyä harrastuksessa suhteessa omaan aiempaan osaamiseensa. Haastateltavat näkivät ratsastuksen lajina, jossa ei voinut tulla koskaan valmiiksi, vaan *aina oli varaa kehittyä lisää*:

SS: Miten olet mielestäsi edistynyt harrastuksessa?

H: Joo, kyl sitä edistystä huomaa tietenkin niistä alkuajoista. Mut ratsastuksessa tulee aika hyvin esille sekin, *et mitä enemmän osaat niin sen paremmin ymmärrät, että sä et osaa mitään*. Siinä on niin paljon pieniä asioita mitä pitäis pystyy hallitsemaan ja osaamaan ja se on kyl tosi vaikee laji. (Eerika, + 40 v.)

Harrastajauralla edistyminen oli tekemistä yhdessä hevosen kanssa. Harrastusuraansa aikuinen tuntiratsastaja loi silloin, kun hän näki ratsastuksen erityisiä taitoja vaativana taitolajina ja pyrki yhä parempiin suorituksiin ja taitoihin harrastuksessaan. Myös kilpailuihin osallistuminen ja suoritusten parantaminen edistivät harrastajauraa.

Aikuisten tavoitteellisuudessa oli yhtäläisyyksiä myös tallityttöjen urakehitykseen tallilla. Tallityttöjä tutkinut Tarja Tolonen (1992b) kirjoittaa, että tyttöjen toiminnassa tallilla oli kolme vaihetta: *fanivaihe*, jossa tytöt olivat ihastuneita hevosiin ja haaveilivat niistä, toiseksi *leikkivaihe*, jolloin tyttö alkoi käydä tallilla ja tutustua oikeisiin hevosiin, ja kolmanneksi *vastuuvaihe*, jolloin tytöille oli kertynyt huomattavat määrät

asiantuntijuutta. (Tolonen, 1992b 142–150, ks. myös Tolonen 1992a.) Myös Karoliina Ojanen (2011) kirjoittaa, että tytöillä uuden oppiminen ja tunne taidoista merkityksellistivät tallilla oloa (mt., 2011, 260–261). Vaikka aikuisilla harrastukseen ei liittynyt tallityttömyyden haaveilua (vrt. esim. Tolonen 1992b 142–150), myös aikuiset kehittivät harrastuksen jatkuessa aloittelijoista asiantuntijoiksi. Harrastusta aloittaessa tiedot ja taidot olivat aikuisillakin vähäiset. Pelkästään tallilla toimiminenkin oli alkuun hankalaa:

SS: Minkälaisia asioita ne oli, mitkä tuntu ihmeellisiltä tai oudoilta ensalkuun?

No se lähinnä ehkä se hevosen arki ja varusteet, satulointi, tarhaus, kaikki tällaiset tyypilliset asiat koska se on jotenkin niin, tommonen ratsastustalli on jotenkin tehdas ja siel tapahtuu koko aika ja siin on vähän huuli pyöreenä, että missä mennään. Vaikee hahmottaa ensalkuun kokonaiskuvaa. (Anssi, + 40 v.)

Alussa myös ratsastus oli usein hankalaa.

SS: No miten helppoo se sitten on, tämmönen harrastus alottaa?

H: No eihän se helppoo oo. Mul on muutenkin toi tasapaino kun oon tämmönen honkkeli, tasapaino semmonen niin ja näin. Vaikeeta se ollut, mut siin on joku, vähänki kun onnistuu niin.. (Juhani, + 50 v.)

Lisäksi uusien asioiden tekeminen ensimmäisiä kertoja, kuten hypäämisen aloittaminen oli jännittävää:

SS: Millaisia tunteita ratsastukseen liittyy?

H: Onhan siinä se, miten nyt sanoisin, no siin on sitä onnistumisen ja epäonnistumisen iloa aina. Myöskin se epäonnistumisen ilo, et kylhän se sit jonain päivänä lokahtaa taas sitte se. Ja sit on toi, niinku sanottu, niin nykyään hyppääminen on mukavaa, et siin tulee välillä sitä itsensä voittamista, et ei se nyt oo ihan, *ekat kerrat varsinkin niin kylhän se aika hirveesti hirvitti se hyppääminen*. Mut eihän se sit enää ku rutiini löytyy niin ei se enää niin pelottavaa, mut kyllä siinä syke on aina aika korkealla. (Eero, + 40 v.)

Kuten edellisestä sitaatistakin tulee ilmi, harrastajauran edetessä tavoitteellisten aikuisten ratsastustaidot myös karttuivat. Ratsastuksessa kohdatut uudet haasteet ja niistä selviytyminen veivät osaltaan aikuisia harrastajauralla eteenpäin. Ratsastaessa

koetut elämykset ja onnistumiset kannustivat puolestaan tavoittelemaan niitä yhä uudelleen ja saivat aikuiset harjoittelemaan yhä enemmän (ks. myös Csikszentmihalyi 1991, 41–42). Pidempään ratsastaneilla taidot sekä ratsastuksessa, että hevosten käsittelyssä olivat kehittyneet. Aikuiset saattoivat myös esimerkiksi kilpailla oman ratsastusseuransa kilpailuissa. Heillä oli myös suuri määrä hevos- ja ratsastustietoutta, esimerkiksi tietoa talleista, hevosista, leireistä, matkoista, ja alalla toimivista ihmisistä. Harrastajaurallaan etenevät aikuiset kertoivat myös haluavansa oppia hoitamaan hevosia ja toimimaan niiden kanssa, muutoinkin kuin ratsastettaessa:

SS: Millaista se (ratsastusharrastus) on sitte kun se on mukavaa?

H: Kun se onnistuu se yhteistyö sen hevosen kanssa, *sekä itse sillä tunnilla, et sen hoitamisen kanssa*. Et siihen tulee jonkinlainen yhteys siihen hevoseen.

SS: Eli sä koet että sen hevosen kans puuhastelu ja sen kuntoon laittaminen on tärkeä osa sitä?

H: On on on, ilman muuta tärkeä osa. *En pidä ollenkaan epämiellyttävä sitä, päinvastoin, et saa hoitaa sen hevosen. Et siinä myöskin tutustuu hevoseen ennen tuntia kun hoitaa sen.* (Jouni, + 40 v.)

Harrastajaura painottui aikuisilla sitä enemmän, mitä tavoitteellisempia he ratsastuksessa ja hevosten käsittelyssä olivat. Tavoitteellisesta ja eteenpäin menevästä harrastamisesta huolimatta aikuisilla tuntiratsastajilla ratsastusharrastukseen ei liittynyt työmaista suorittamista (vrt. Vehmas 2010, 148–159). Pikemminkin ratsastus oli aikuisille uuden oppimista myötä- ja vastamäkineen sekä paljon nautintoja ja elämyksiä.

5.2 Yhteisöura: minä ja muut

Yhteisöuralla painottui puolestaan yhteisöllinen toiminta. Yhteisöuraa loi aikuinen tuntiratsastaja, joka tutustui muihin yhteisön jäseniin ja toimi aktiivisesti heidän kanssaan. Yhteisöura painottui aikuisilla esimerkiksi silloin, kun ratsastusharrastus merkityksellistyi heille yhteisöllisenä toimintana tallin eri ryhmissä, hauskoina illanviettoina tai yhteisinä ratsastusmatkoina muiden harrastajien kanssa. Mitä enemmän henkilö oli yhteisöllisessä toiminnassa mukana, sen vahvemmaxi hänen paikkansa yhteisössä muodostui. Haastattelemistani sekä naisista, että miehistä puolet oli aktiivisia

hevosihmisten yhteisöllisessä toiminnassa. Osa harrastajista toimi esimerkiksi omassa ratsastusseurassaan tai tallin muissa ryhmittymissä: esimerkiksi miesratsastajien ryhmässä tai ratsastavien lasten äitien ryhmässä. Mitä enemmän yksilö oli mukana yhteisessä toiminnassa, sitä vahvemmin hän teki ratsastusharrastuksessaan yhteisöuraa:

SS: Niin sä oot saanut ratsastusharrastuksen kautta uusia tuttavias ja ystäviä, niin kerro vähän, millaisia ystävyysuhteita sulle on tullut, tai kuinka paljon tai millaisissa tilanteissa on niinku tutustunut ihmisiin?

H: Esimerkiksi just talleilla on tutustunut, ja sitte töissä ja sitte kun me ollaan tehty näitä yhteisiä matkoja, siin on tullut kavereita, jotka lähtee aina samoille reissuille kun mä oon järjestänyt ja... ja niin just, et sillä tavalla, *että tuntee, et kuuluu joukkoon aina.* (Hannu, + 50 v.)

Kuten yhteisön merkitystä käsittelevässä luvussa 4.3 tuli ilmi, yhteisö merkityksellistyi aikuisille tuntiratsastajille monella tapaa. Aikuisille oli tärkeää jakaa kokemuksia ratsastusharrastuksesta muiden harrastajien kanssa, lisäksi toisilta saatiin neuvoja, tukea ja apua. Harrastukseen liittyvän yhteisöllisyyden koettiin myös irroittavan työstä ja arjesta, sillä seurustelu tallilla liittyi pääasiassa hevosiin ja ratsastukseen. Tärkeää oli myös ratsastusharrastukseen liittyvien elämysten jakaminen muiden kanssa sekä seurustelu ja hauskanpito yhdessä. Yhteisöllisyyttä arvostavat aikuiset kokivat, että he saivat harrastuksestaan enemmän irti jakamalla asioita muiden kanssa:

SS: Kuinka tärkeitä sosiaaliset suhteet tallilla ovat sinulle?

H: *Kyl ne on tärkeitä*, et sitte siin on kaikkee sitä muutakin kun menee. Ja sitä porukkaa, et tavallaan se tuo semmosta jatkumoo siihen touhuun, *että muutkin tietää mitä sä oot tehny viimeiset pari vuotta ja sit kun saa hyvää palautetta kun joskus onnistuu.* Et ainakin muutaman ihmisen kans meil on semmonen tsemppikerho, et yritetään sit toisiamme tsempata. Mulla oli semmonen jakso silloin parikymppisenä kun hoisin sitä kilpahevosta ja menin sinne uudelle tallille. Mä en tuntenu sieltä ketään, mä kävin siellä aina aamupäivisin ja siellä ei ollut ketään muuta silloin kun työntekijä ja minä, ja mulla ei ollut siel minkäänlaista sosiaalista kuvioo. Nyt jälkeinpäin aattelee, et se oli vähän outoo, mä aina menin sinne yksinäni ja hoisin sen hevosen ja kävin ratsastamassa ja laitoin pois enkä mä oikeestaan ollenkaan tuntenu muita ihmisiä, jotka siel kävi. *Niin silloin ei ollu niitä sosiaalisii suhteita eikä yhteisöö siin tallitouhussa niin se oli aika tylsää.* (Katri, + 30 v.)

Aikuiset myös korostivat oman yhteisöllisyytensä ja toimintansa tallilla eroavan tallityttöjen toiminnasta (ks. tallitytöistä: Tolonen 1992a, 1992b; Ojanen 2004, 2011; Brandt 2008). Alla olevassa sitaatissa haastateltava kertoo kokevansa, että hän kuuluu tallilla aikuisten ryhmään:

SS: Onko aikuisten ratsastajien keskuudessa eri porukoita? Koetko esimerkiksi kuuluvasi tiettyyn ryhmään tallilla?

H: *Noo, tavallaan ehkä mä koen kuuluvani aikuisten ryhmään. Et muksuilla ja teineillä on sitte omat kuvionsa. Mut en mä muuten osaa sanoo, et se olis millään tavalla kuppikuntaista touhua. (Anssi, + 40 v.)*

Myöhemmin haastateltava kertoo, millaisia asioita aikuisten talliyhteisöllisyyteen kuuluu:

SS: Kun sulla on näitä tuntiratsastajakavereita tullu, niin minkälaisista asioista te keskustelte kun te puhutte keskenään?

H: No..ehkä omista ja millon mistäkin päivän asioista. No ratsastuslomista, ne ihan yleinen puheenaihe ja sit tietysti hevoset ja eri tallit ja sitte ihan normaalit päivittäisasiat. Tuntuu, et näitä kursseja ja leirejä, niitä nyt on jokapuolella, joka hetki tapahtuu jotakin. (Anssi, + 40 v.)

Aikuisten yhteisöllisyys eroaakin tyttöjen yhteisöllisyydestä tallilla. Aikuisten ratsastuksenharrastajien yhteisöllisyys on eri puolille verkostoinutta yhteisöllisyyttä, joka voi näyttäytyä esimerkiksi ratsastusseuran toiminnassa, työpaikkojen hevoskerhoissa, yhteisillä ratsastusmatkoilla tai vaikka illanistujaisissa. Aikuisten yhteisöllisyys ei ole sidottu esimerkiksi tietylle tallille, eikä se ole niin tiivistä ja hierarkista kuin tytöillä (ks. esim. Ojanen 2011, 136–146; myös Brandt 2008; Tolonen 1992a, 1992b). Tallilla aikuiset tuntiratsastajat käyvät lähinnä vain ratsastustuntien vuoksi ja silloin yhteisöllisyys liittyy erilaisten ratsastustuntiin liittyvien asioiden väliin. Tämän lisäksi aikuisilla ratsastuksen harrastajilla voi olla yhteisöllisyyttä missä vain, kun he tapaavat toisensa (ks. esim. Noro 1991, Maffesoli 1996).

Vaikka aikuiset käytännössä toimivat monilla tallilla yhdessä lasten ja nuorten kanssa, oli heille kuitenkin tärkeää olla tekemisissä nimenomaan toisten *aikuisten* kanssa:

SS: Kuinka tärkeää sinulle ylipäätään on olla muiden aikuisten ratsastajien kanssa tekemisissä?

H: Kyl se on tärkeätä. On. On se, koska mä olin tässä yhdellä semmosella – just tää samainen talli mutta yhdellä toisella tunnilla kerran, jossa oli nuoria tyttöjä ne muut. Ni oli niillä vähän enemmän semmonen...*ne kikatteli siel pojista ja kaikkee tämmöstä ni mä ehkä tunsin olevani vähän outsideri*. Siis ne oli ihan tuttuja tyttöjä ja mä sitten laskin leikkiä niiden kanssa ja muuta, mut sit piti välillä että no, keskittykääs nyt tähän hommaan! (Molemmat nauraa) Niil alko mennä vähän levottomiks ne jutut välillä. Ni on sillä merkitystä. (Elisa, + 40 v.)

Muutamit haastateltavista myös ratsastivat tarkoituksellisesti aikuistalleilla. Etenkin lasten ja nuorten kanssa työskentelevät haastateltavat kertoivat, että he halusivat olla vapaa-ajallaan aikuisten seurassa. Lisäksi muutamit aikuisista eivät pitäneet siitä, että tallitytöt ”omivat hoitohevosiaan” tai pitivät tallilla valtaa käsissään ja ohjasivat tallin käytäntöjä (ks. esim. Ojanen 2011, 146–166). Useimmiten aikuiset kuitenkin toimivat tallilla yhdessä lasten ja nuorten kanssa. Yksi haastateltava myös erikseen korosti, kuinka lasten ja nuorten kanssa yhdessä tekeminen oli hänelle hieno asia ratsastusharrastuksessa.

Aikuisillakaan yhteisöuran luominen ei ollut aina pelkkää ihanuutta. Kuten luvussa 4.3 tuli esille, aikuistenkin välillä tallilla oli hierarkisuutta, joka näkyi muun muassa kilpailuna hevosista ja etuoikeuksina niihin. Lisäksi yksilön paikkaa yhteisössä määrittivät muun muassa tallilla vietetty aika sekä kokemus ratsastamisesta ja hevosista. Hierarkisuus ja ristiriidat eivät kuitenkaan leimanneet aikuisten ratsastusharrastusta vahvasti. Sen sijaan vahva yhteisöura ja sillä eteneminen oli monille haastateltaville tärkeä osa ratsastusharrastusta:

H: [...] *Ja sit on on kyl tää näin, et jos vuoskaudet on pysyny sama porukka niinku meidänkin tunneilla on pysynyt [...] niin sä tunnet kaikki ne ihmiset ja ne on kauheen läheisii*. Just et tehään ulkomaanreissuja yhdessä, esimerkiksi siellä Hong Kongissa olympialaisissa me oltiin, oltiiks me 10 päivää kimpassa. Meit oli 20 henkeä meidän tallilta. Uutta vuotta vietetään yhdessä ja [...] kaikenlaisii tämmösii juhlapäiviä ja muita. *Et se on hirveen tärkeä osa kaikenkaikkiaan mun elämää*. (Mikael, + 40 v.)

Edellä olen kuvannut uria, joilla aikuiset tuntiratsastajat harrastuksessaan etenivät. Aikuisten tuntiratsastajien *harrastajaura* ja *yhteisöura* olivat myös vuorovaikutuksessa

keskenään. Esimerkiksi muilta ratsastajilta saadut neuvot ja tuki saattoivat edistää ratsastustaitoja ja näin vahvistaa harrastajauraa. Harrastajauralla edistyminen, eli taitavammaksi ratsastajaksi ja hevosten käsittelijäksi kehittyminen, saattoi puolestaan edistää yksilön yhteisöuraa nostamalla hänen asemaansa yhteisössä. Aikuisten tuntiratsastajien harrastaja- ja yhteisöura olivat yhteydessä myös aikuisten muuhun elämään. Esimerkiksi harrastajauralla eteneminen saattoi heijastua työelämään rohkeutena ottaa haasteita vastaan (ks. Kinnunen 227–228; 2001, Brandt 2008 54, 62–63). Toisaalta tutkimuksessani kävi ilmi, että tulot ja käytettävissä oleva vapaa-aika vaikuttivat aikuisten mahdollisuuksiin edistää harrastaja- ja yhteisöuraansa ratsastusharrastuksessa: aikuisilla täytyi olla rahaa ja aikaa harrastaa (ks. myös Vehmas 2010, 148–159; luku 3.2 aineiston konteksti).

5.3 Erot naisten ja miesten ratsastusharrastuksessa

Aikuisten ratsastusharrastuksessa ei ollut suuria eroja naisten ja miesten välillä. Esimerkiksi se, painottuiko harrastuksessa harrastajaura vai yhteisöura, ei riippunut sukupuolesta. Naishaastateltavistani puolella, eli yhteensä neljällä henkilöllä, yhteisöllisyys korostui harrastuksessa selvästi. Aivan samoin oli myös miesten kohdalla: neljä miestä oli selvästi yhteisöllisiä. Harrastajaura korostui puolestaan myös neljällä naisella ja neljällä miehellä. Myös ne miehet, jotka eivät olleet harrastusyhteisössä aktiivisia, osallistuivat usein yhteisölliseen toimintaan vaimojensa kautta. Ratsastusharrastus myös merkityksellistyi hyvin samalla tavalla sekä naisille, että miehille. Voi ajatella, että naisten ja miesten samankaltaisuus ratsastusharrastuksessa johtui osaltaan myös siitä, että ratsastustallit ovat omanlaisiaan paikkoja. Suomessa ratsastuksen harrastajista suurin osa on naisia, ja ainakin ennakkoluulottomuutta miehiltä oli varmasti vaatinut se, että he ylipäänsä olivat uskaltaneet nais- ja tyttövaltaisille ratsastustalleille:

SS: Miten sinun ratsastusharrastuksesi alkoi?

H: Se alko noin 24 vuotta sitten kun mä tapasin mun vaimon, jolla oli ollu lapsesta saakka oma hevonen. Ja kun me alettiin ole yhessä niin se vei mut, siihen *aikaan ei ollut aikuisille alkeiskursseja, niin se vei mut alkeiskurssille,*

missä mä olin ainut aikuinen. Kaikki muut oli 10-vuotiaita tyttöjä. Ja se alkoi siitä. Eli se idea oli vaan, että jos ollaan yhdessä niin jaetaan ne yhteiset asiat. (Mikael, + 40 v.)

Toisaalta aikuisten naisten ja aikuisten miesten väliset erot eivät olleet ratsastustallilla kovinkaan suuria. Aikuiset naiset olivat joutuneet opettelemaan johtajuutta hevosen kanssa toimiessaan. Lisäksi talleilla oli tallityttöjä ja esimerkiksi oman hevosen omistavia naisia, jotka ovat tottuneet tekemään myös fyysisesti raskaita tallitöitä. Kuten tallityttötutkimuksissa on tullut aiemmin ilmi, tallilla myös naisilla korostuivat ominaisuudet, jotka on perinteisesti liitetty miehiin (PK1; PK2; ks. myös esim. Brandt 2008; Ojanen 2004, 2011; Tolonen 1992a). Allaolevassa kommentissa mieshaastateltava kertoo, että miesten vähyys harrastuksessa ei haitannut häntä, sillä naisetkin olivat tallilla ”vähän sellaisia miesmäisiä”:

SS: Oisko kivempi jos ois enemmän miehiä mukana?

H: En mä, ei sillä niin väliä ole. Kylhän niitä ihan tarpeellinen määrä on mun puolesta. Kylhän aina välillä jos sä sanot, et ratsastat niin kylhän joku aina vähän nostelee kulmakarvoja, et mitäs muutakin mätää on sitte. (Kumpikin nauraa.)

SS: Miten tärkeätä muuten on se, että juttelee miesharrastajien kanssa lajista, vai onks se ihan sama?

H: Ei se oo tärkeätä, se on sama mun mielestä. *Muutenkin nää ratsastajanaiset tuppaa olemaan vähän sellaisia miesmäisiä.* (Nauraa.)
(Juhani, + 50 v.)

Tallityttöjä käsittelevät tutkimukset korostavat, että tallilla rakennetaan, myös rikotaan perinteisiä käsityksiä sukupuolesta. Tallilla korostuvat esimerkiksi vuorotellen feminiininen tyttöys ja vuoroin maskuliininen tyttöys – esimerkiksi sen mukaan kilpaillaanko ratsastuksessa vai hoidetaanko hevosia (ks. esim. Brandt 2008; Ojanen 2004). Samoin on myös aikuisilla. Jos naiset koetaan joissakin kohdin miesmäisiksi, niin myös miehet tekevät tallilla asioita, jotka on perinteisesti liitetty naisiin: he esimerkiksi hoitavat ja hellivät hevosia. Lisäksi miesten pitää olla ennakkoluulottomia nais- ja tyttövaltaista talliyhteisöä kohtaan ja kyetä ottamaan heiltä neuvoja ja apua vastaan.

Erojakin naisten ja miesten välillä ratsastusharrastuksessa kuitenkin löytyi. Tyypillistä miesharrastajille oli, että he olivat aloittaneet ratsastuksen vaimonsa tai tyttöystävänsä kannustamina. Naisvaltaisen yhteisön alueelle tulo ei ehkä olisi onnistunut ilman ratsastusta harrastavaa vaimoa tai tyttöystävää. Edellisestä Juhanin kommentista kävi ilmi, että talliyhteisön ulkopuolella miehet saattoivat myös joutua perustelemaan ratsastusharrastustaan muille ihmisille sen vuoksi, että ratsastus Suomessa yleisesti mielletään naisten ja tyttöjen lajiksi: ”*Kylhän aina välillä jos sä sanot, et ratsastat, niin kylhän joku aina vähän nostelee kulmakarvoja, et mitäs muutakin mätää on sitte.*” Yksi mieshaastateltava myös kertoi myös loukkaantuneensa siitä, että hänen työpaikallaan muut miehet puhuivat ratsastuksesta ”homojen harrastuksena”. Kahdeksasta mieshaastateltavastani kolme myös ilmoitti haastattelussa, ettei ole homo. Yllätyin sekä miesten kertomista ennakkoluuloisista asenteista ratsastusta harrastavia miehiä kohtaan, että miesten ”varmuuden vuoksi” tekemistä eronteista homoihin. Kaikilla mieshaastateltavillani oli kuitenkin myös ratsastusta harrastava vaimo tai tyttöystävä. Se, että asia yllättäen nousi puheeksi, kertoo siitä, että naisvaltaista lajia harrastavat miehet joutuvat myös kohtaamaan ennakkoluuloja harrastuksensa vuoksi.

Miehiltä naisvaltaisille ratsastustalleille tulo vaatii varmasti enemmän itsetuntoa kuin vaikkapa moottoripyöräilyharrastuksen aloittaminen. Ratsastusta harrastavilla miehillä ja rockia soittavilla tytöillä saattaakin olla jotain yhteistä: musiikin harrastamista tutkinut Riitta Hanifi (2009, 233–242) kirjoittaa, että tytöt kohtasivat monia esteitä halutessaan soittaa rock-musiikkia muun muassa siksi, että he eivät sopineet tiettyyn tyyliin, jota rokkarilta odotettiin. Tutkimukseni perusteella samalla lailla kun tytöt kohtasivat ennakkoluuloja rockin soittajina, myös miehet saattoivat kohdata ennakkoluuloja aloittaessaan naisvaltaisen ratsastusharrastuksen. Vaikka miehet otettiin tallilla ”avosylin” vastaan, ratsastusta harrastavat miehet kertoivat kohtaavansa ennakkoluuloja harrastuksensa vuoksi tallin ulkopuolella: esimerkiksi tavallinen perheenisä ei edustanut ratsastuksenharrastajaa tyypillisimmillään ja siksi hän saattoi *joutua perustelemaan harrastustaan ratsastusta harrastamattomille muille aikuisille.*

Muutamaa mieshaastateltavaa lajin pariin oli rohkaissut se, että heidän isänsä olivat harrastaneet ratsastusta. Lisäksi ratsastuksella oli miehille merkitystä lajin historian

kautta. Ratsastus on ollut alun perin Suomessakin miesvaltainen, lähinnä yläluokkaisten ja upseerien laji (Vasara 1987, 32–36). Puolet mieshaastateltavistani toi esille, että heille ratsastuksella oli oma merkityksensä nimenomaan ratsastuksen historian perusteella – eli herrasmiesten ja upseerien lajina:

SS: Mitä ratsastusharrastus sinulle merkitsee?

H: No ensinnäkin se on mulle liikuntaharrastus. Mä oon meidän opettajalle sanonutkin, että jos jollain tunnilla ei tule hiki niin mä vaadin rahani takaisin. Sehän on semmonen yleinen harhakäsitys, että hevonenhan sen työn siinä tekee, eikä ratsastaja tee mitään. Niin, liikuntaharrastus tietysti, sitten onhan se semmonen jännä taito osata, mikä nyttei suomenmaassa nykyisin enää kovin yleinen ole. Sitä on tietysti mukava kun omaa tällainen taidon niin lähtee just ulkomailla käymään ja sama kotimaassakin tuolla lomaillessa muualla Suomessa käynyt talleilla ja ottanu jonkun irtotunnin ja hauska käydä ja...ja niin, *onhan se semmonen vanha, perinteisesti upseerien ja herrasmiesten laji, semmonen uljas taito nykymaailmassakin*. Ja tosiaan myös se yhdessä tekeminen faijan kanssa ja likkakaverin kanssa, faija käy taas veljeni kanssa tennisreissuilla, että meidän yhteinen harrastus on tää ratsastus. (Lauri, + 30 v.)

Miehet kokivat, että komean hevosen selässä mieskin on parhaimmillaan – hevosen ja ratsastuksen nähtiin korostavan miehekkyyttä. Miehillä korostui myös hevosen hallinta enemmän kuin naisilla. Kun naiset puhuivat enemmänkin pärjäämisestä tai kertoivat yhteistyöstä hevosen kanssa, miehet sanoivat usein haluavansa oppia *hallitsemaan* hevosia:

SS: Millainen ratsastaja mielestäsi olet?

H: Millainen...mikä on vaihtoehto?

SS: Saat ihan ite määrittää.

H: Ehkä semmonen kohtuu...vois sanoo, että joo aikuismiesratsastaja. Että *hakee sitä hevosen hallintaa*, vähän vauhtia tai tämmöstä niinkun. Semmonen, aikuismiesratsastaja, jos yhdellä sanalla. (Jouni, + 40 v.)

Myös ratsastuksenopettajat saattoivat korostaa *miesten kykyä hallita* hevosia:

SS: Minkälaisii ne inhokit (SS: hevoset) on?

H: Ne on semmosii jääräpäitä, joihin ei oikein mikään meinaa tepsä. Mut hyvin mä oon niittenkin kans pärjännyt, mut tosiaan sen tunnin jälkeen tietää,

et on tehnyt töitä. On tosiaan kädet ja jalat kipeinä ja hikinen olo. Ne muutamat on tosiaan semmosia, mitä ei millään ottais, mut sit sen vaan saa aina sieltä. Sit joitakin hevosia mulla on sillai, että *opettaja on mulle ihan sanonut, et hän pisti tän hevosen sulle ihan sillä, kun naiset on pilannut tämän, että kun ne on liian helläkätisiä. Tai siis en mäkään mikään kovakätinen oo, mut mä saan sen toimimaan.* Et taas palaamaan ruotuun ja se on antanut niinku: ”Aha! Ihan kiva täst tulikin”, vaikkei se oo ollu mun lempihevonen. Kun sen sai toimimaan, niin se oli hyvä. (Hannu, + 50 v.)

Ratsastustalleilla saatettiin myös puhua ”miesten hevosista”, jolla tarkoitettiin sitä, että miesten uskottiin pärjäävän näiden hevosten kanssa paremmin kuin mitä naiset pärjäsivät (PK1; PK2). Käytännössä kuitenkin sekä naiset, että miehet opettelivat, oppivat ja osasivat hallita hevosia sitä mukaa, kun heidän harrastajauransa edistyi. Eikä hevosten hallinta liity vain aikuisuuteenkaan, sillä esimerkiksi tallityttöjä tutkinut Karoliina Ojanen (2011) kirjoittaa myös tyttöjen taidoista hallita hevosia (mt., 102–112; ks. myös esim. Tolonen 1992b, 146–150; Brandt 2008).

Toisinkuin miehet, naiset olivat löytäneet tiensä talliyhteisöihin useimmiten omin avuin tai ystäviensä tai lapsensa kautta. Vain yhdellä naishaastateltavista oli mies, joka harrasti ratsastusta. Naisia erotti miehistä myös se, että heille tallille pääseminen oli usein käytännössä hankalaa. Osa naisista koki tallille pääsyn vaikeaksi, koska heillä ei ollut autoa. Tällöin he joutuivat esimerkiksi valitsemaan tallin, joka oli julkisten kulkuyhteyksien päässä, tai järjestämään itselleen kyytejä tai lainaamaan autoa. Toiseksi lapset tai mies saattoivat rajoittaa naisten pääsyä ratsastustallille. Etenkin pienten lasten äidit kertoivat näkevänsä lastenhoidon järjestämisessä paljonkin vaivaa päästäkseen tallille. Miehillen naiset taas saattoivat joutua perustelemaan tallilla kuluvaa aikaa. Lisäksi naiset kokivat työn ja siihen kuluvan ajan rajoittavan ratsastustuntien määrää. Sen sijaan miehet mainitsivat pääasiassa vain työn rajoittavan tai hankaloittavan harrastusta. Yksi mieshaastateltava kertoi kuitenkin, että kun perheen lapset olivat olleet pieniä, harrastamiseen ei ollut mahdollisuuksia hänellä eikä vaimolla.

Ratsastusharrastuksessa sukupuolen perusteella ryhmittyvät jossain määrin sekä naiset, että miehet (ks. esim. Autio 2006, 66; Tolonen 1992a, 96–98.) Osa miehistä koki

naisten kanssa harrastamisen liian rauhalliseksi ja piti siksi miesryhmässä ratsastamisesta:

SS: No, miltä se tuntu, miesryhmässä harrastaminen, onks siin jotain eroa kun...?

H: On. On siin ihan selkee ero. *Monesti naisryhmässä se on vähän semmosta, tottakai riippuu ryhmästä, mut tälläses niinku keskiverto, mitä mä oon kokenut harrastelijaryhmässä, niin siellä jotkut naiset vähän aristelee "en mie, en mie", et aikaa menee paljon moneen muuhun asiaan, että...et sitte ku mennään, tottakai on sit myöskin semmosia, mutta monesti niissä ryhmissä on semmosia naisia, jotka vähän jarruttaa. Et miehet tykkää et...no paha mennä sanoo, et se on niinku missä vaiheessa ite on tällä hetkellä, et hakee sitä vauhtii. Jossain vaiheessa tulee varmast se pohkeenpaikan hierominen eteen ja se koulu, et sit kun harrastus etenee niin tulee. On siinä vähän joo. Ihan mielellään meen miesporukkaan. (Jouni, + 40 v.)*

Moottoripyöräilijöitä tutkinut Hanna Autio (2006, 66) kirjoittaa puolestaan, että naiset halusivat ajella omassa porukassa ilman miehiä, sillä he kokivat miesten ajelut liian vauhdikkaiksi. Kuten Aution tutkimuksessa, sukupuolen mukainen ryhmittäminen harrastusyhteisössä tuli esille myös omassa tutkimuksessani. Ratsastusharrastuksessa omissa ryhmissään halusivat ratsastaa etenkin vauhtia haluavat miehet. Aineistossani yksi mieshaastateltava kertoi myös miesporukalla järjestettävistä raisuista kilpailuista:

SS: Miks muuten, mikä siinä miesryhmässä on?

H: Siel on siis omanlainen huumorinsa, ja siellä ehkä on just se, että...no siis *se on tämmöstä, miesdiskurssia kaikkienensa. Se on äijätouhua. Ja siihen liittyy just, me käytiin viime keväänä yhdellä tallilla vetämässä kenttärataa, ja siis tavallaan siihen liittyy tämmöstä itsensä ylittämistä ja ehkä pikkasen vaarantamista. Esimerkiks mä lensin siellä kenttäradalla pää edellä sillee, et mulla oli naama ihan ruvella monta viikkoo sen jälkeen, mut se kuuluu niinkun siihen pelinhenkeen. Sitte äijät yllyttää toinen toistaan ylittämään sen oman osaamistason. Mikää ei oo niin hauskaa kun se, et joku teloo ittensä. En mä tiedä, mun mielestä se on samanlaista maailmaa kun mitä oli siellä kamppailulajimaailmassa. Sielläkin hyvin fyysistä ja välillä vähän sattuu ja tulee kolhuja ja..se on vaan kivaa.*

[...]

SS: Tuntuuks, et jos tossa porukassa olis naisia niin se hajoais se henki siinä tai...vai olisko se vähemmän raisua?

H: Se olis vähemmän raisua. Tähän kuuluu just se, että irvistellään toisten mokille ja muille ja se ei oo kauheen hyvätapasta [...] vähän tällästä et henkselit paukkuu, meil on helvetin hauskaa. (Mikael, + 40 v.)

Miehet ottivat ratsastusharrastuksessa välillä isojakin riskejä. Riskinotto myös erotti miehiä naisista, sillä naiset eivät kertoneet vastaavista vaarallistakin riskinotoista. Alla olevassa sitaatissa toinen mieshaasteltava kertoo ratsastuslomastaan, jolla hän oli yllättäin hypännyt maastoesteitä – vaikka oli aloittanut ratsastuksen vasta samaisella lomaviikolla:

SS: Et haasteet ei pelota nähtävästi?

H: Ei sillä tavalla joo. Ja sitte oli saman viikon aikana, siellä oli sellasia maastoesteitä sillä radalla ja sitte *mä vaan menin perässä siinä kun ne hyppäs, semmosten puunrunkojen yli. Ensin vähän jännitti, et kuinkahan tossa käy mut hyvin mä siellä pysyin.* (Hannu, + 50 v.)

Vauhtia ja riskejäkin hakevien miesten ryhmittymisen sukupuolen mukaan ei kuitenkaan tarkoita, että naiset eivät pitäisi vauhdista. Myös monet naishaastateltavat kertoivat pitävänsä esimerkiksi laukkaamisesta ”täysillä” maastossa tai vauhdikkaista esteradoista. Sen sijaan riskinotto ei kuitenkaan tullut naisilla aineistossani esille. Raisujen kilpailujen ja riskinoton lisäksi miehillä oli myös muuta ratsastusharrastukseen liittyvää toimintaa miesporukassa. Tällaista olivat esimerkiksi miesporukassa järjestetyt ratsastusmatkat ja illanvietot. Mieshaastateltava kertoo illanistujaisista miesratsastajien kesken:

SS: No millaisista asioista sitten keskustelte kun olette, tota tapaatte toisianne?

H: Sä joudut sensuroimaan ne kuitenkin, en mä kerro. (Kumpikin nauraa.) Ne on nyt mitä ny äijät puhuu keskenään. Kyllähän sitä usein ratsastuksestakin puhutaan mut sitte kaikesta mitä on tapahtunut ja kaikki maailman vitsit kyl kerrotaan ja..kyllä se on semmost äijäilyä, että...se vähäkin testosteri mitä on jäljellä purkautuu sitten. (Juhani, + 50 v.)

Vain yhdessä kohtaa tallipäiväkirja-aineistossani törmäsin siihen, että naiset halusivat ratsastaa nimenomaan naisporukassa. Toisella tallilla, jolta kirjoitin tallipäivää oli kerran viikossa estetunti, joka oli naisten toiveiden mukaisesti suunnattu vain naisille.

Tosin en tiedä, mistä syystä naiset halusivat säilyttää tunnin vain naisten tuntina. Myöhemmin ryhmässä kuitenkin ratsasti ainakin yksi miesratsastaja. Käytännössä aikuiset tuntiratsastajanaiset kuitenkin ratsastivat naisryhmissä hyvin usein, sillä valtaosa ratsastuksen harrastajista oli naisia, eikä miehiä edes riittänyt kaikille tunneille. Yksi naishaastateltava kertoi puolestaan ratsastusta harrastavien naisten illanvietoista, ”ladyjen illoista”, joissa miehiä ei ollut mukana:

SS: Mitäs sitte, jos te joskus harvoin tapaatte muualla kuin tallilla niin mitä te silloin teette?

H: Siis meillä on ollu muutama ihan tällänen ”lady-ilta”. Ollaan oltu istumassa iltaa milloin kenenkin luona ja pidetty nyyttärit, ja sen on ollu sit semmosta, hyvin vähän hevosista puhuttu, vaan se on ollu sit semmosta naisten kesken illan istumista. Sitä sellasta silloin tällöin, kerran neljässä – seittemässä kuukaudessa, että ei mitenkään kerran kuussa edes, paljon harvemmin. (Sunna, + 30 v.)

Aineistoni perusteella naiset myös seurustelivat ja viettivät aikaa tallilla sekä auttoivat tallitöissä enemmän kuin miehet. Ehkä tätä selittää osin se, että monella naisella oli tallityttötausta ja siksi he myös osasivat toimia tallilla ja tiesivät kuinka tallitöitä tehdään (ks. tallitytöistä: Brandt 2008; Tolonen 1992a, 1992b; Ojanen 2004, 2011). Mieshaastateltavista vain kolme oli harrastanut ratsastusta jo lapsena, mutta varsinaisesta ”tallipoikataustaa” heillä ei ollut, tai ainakaan se ei tullut haastatteluissa millään lailla esille. Naisten ja miesten harrastushistoriat poikkesivatkin toisistaan, aivan kuten Riitta Hanifi (2009) on huomannut naisten ja miesten kohdalla musiikin harrastamisessa tapahtuvan. Hanifin mukaan pojat jatkoivat soittamista tauotta lapsesta aikuisuuteen kun taas tyttöjen musiikin harrastukseen tuli katko silloin, kun tyttö muutti omilleen asumaan. (Mt., 233–242.) Myös omassa tutkimuksessani katkos naisten ratsastusharrastuksessa tuli esille. Tyypillisimmin naiset olivat harrastaneet ratsastusta lapsena ja nuorena, jonka jälkeen harrastukseen oli tullut pitkäkin tauko ennen harrastuksen aloittamista aikuisena uudelleen. Miehistä vain harvat olivat aloittaneet ratsastuksen jo nuorena – ja jos olivat, siihenkin oli tullut katkos ennen aloittamista aikuisena uudelleen. Tyypillisimmin miehet olivat kuitenkin aloittaneet harrastuksen vasta aikuisena vaimonsa tai tyttöystävänsä kannustamina.

Naisten ero miehiin tuli esille myös hevosten hoitamiseen liittyen. Toisella tallilla, jolta kirjoitin päiväkirjaa myös opiskeltiin hevosten hoitoa, ruokintaa ja lääkintää noin kerran kuussa kokoontuvassa aikuisharrastajien hoitokerhossa. Kaikki hoitokerholaiset olivat naisia, vaikka periaatteessa kerho olisi ollut avoin myös miehille. Vaikka aineistossani sekä miehet, että naiset kertoivat pitävänsä hevosten hoitoa tärkeänä osana ratsastusta, käytännössä tällä tallilla hevosten hoitoa opiskelivat vain naiset (PK 2, 14.11.2009.) Tämä saattaa kertoa naisten suuremmasta kiinnostuksesta hevosten hoitamiseen ja hoitamisen opiskeluun, mutta toisaalta tälläkin tallilla arviolta noin 80–90 prosenttia ratsastajista oli naisia.

6 Yhteenveto

Pääkaupunkiseutulaisia aikuisia tuntiratsastajia käsittelevän tutkimukseni tarkoitus oli löytää vastaus kolmeen eri tutkimuskysymykseen. Tässä yhteenvedossa summaan vastaukseni tutkimuskysymyksiini, jotka olivat:

- **Kuinka aikuiset tuntiratsastajat merkityksellistävät ratsastusharrastuksensa?**
- **Millaista aikuisten tuntiratsastajien yhteisöllisyys on?**
- **Onko naisten ja miesten ratsastusharrastuksessa eroja sukupuolen perusteella?**

Tutkimukseni perusteella ratsastusharrastus merkityksellistyi aikuisille tuntiratsastajille monin eri tavoin. Ensinnäkin ratsastus sai merkitystä *moniulotteisena liikuntalajina*. Ratsastuksessa liikunta oli moniulotteista, sillä siinä yhdistyivät niin fyysisen liikunnan terveydellisyys, erilaiset elämykset, uusien taitojen oppiminen ja oivaltaminen kuin mahdollisuudet yhä parempiin suorituksiin. Lisäksi hevonen merkityksellisti ratsastukseen liittyvää liikuntaa.

Ratsastusharrastuksella oli suuri merkitys *työn ja arjen vastapainona*. Tallilla aikuisia rentoututtivat niin talliympäristö, hevosten kanssa puuhaaminen, ratsastustuntiin keskittyminen kuin muiden hevosihmisten seura. Ratsastusharrastus oli myös omaa aikaa kotitöiden ja lasten hoidon ulkopuolella. Työ ja harrastus olivat myös yhteydessä toisiinsa: aikuiset harrastivat *paitsi rentoutuakseen* töistä ja arjesta, *myös jaksaakseen* työssä ja arjessa. Lisäksi tutkittavien työ- ja harrastuselämää toisiinsa yhdistivät niitä kumpaakin leimaava tavoitteellinen ja kunnianhimoinen toimintatyyli – harrastuksessa haluttiin kehittyä ja oppia uutta. Tavoitteellisuudesta huolimatta ratsastusharrastus näyttäytyi tutkimuksessani työn ja arjen vastapainona, ei työelämän jatkeena. Tallityttöjä tutkinut Karoliina Ojanen (2004, 2011) kirjoittaa tutkimuksissaan, että talli oli tytöille omaa tilaa, jossa he saivat olla rauhassa muuhun elämään liittyviltä paineilta. Sama tuli esille myös omassa tutkimuksessa – talli oli aikuisille rentoutumisen paikka.

Ratsastusharrastus oli merkityksellinen aikuisille myös harrastukseen liittyvän *yhteisöllisyyden* vuoksi. Yhteisöllisyys tarkoitti käytännössä erilaista yhteistä toimintaa, kuten ratsastusmatkoja, -leirejä, -vaelluksia – kuten myös illanistujaisia, erilaisissa hevosaiheissa tapahtumissa käymistä ja seurustelua tallilla. Aikuisille oli tärkeää jakaa harrastuksessa kokemiaan asioita muiden aikuisharrastajien kanssa. Yhteisöltä saatiin myös neuvoja ja apua. Yhteisöllisyys ei ollut aina pelkästään mukavaa yhdessäoloa – siihen liittyi myös hierarkioita ja ristiriitoja. Hierarkiat ja ristiriidat eivät kuitenkaan leimanneet harrastamista tai yhteisöä vahvasti.

Ratsastus merkitsi aikuisille myös *haasteita ja omien rajojen ylittämistä*. Pelkojen voittaminen antoi tyydytystä ja samalla harrastuksessa voitettut haasteet saattoivat vahvistaa tunnetta omista kyvyistä myös esimerkiksi työelämässä (ks. myös Brandt 2008, Kinnunen 2001).

Aikuiset harrastivat ratsastusta myös siksi, että *hevoset* merkitsivät heille hyvin paljon. Ratsastusta harrastaville aikuisille hevosten kanssa toimiminen, kuten myös niiden hoitaminen ja helliminen olivat tärkeä osa harrastusta.

Tutkimukseni perusteella aikuisten tuntiratsastajien yhteisöllisyys on samankaltaista, kuin mistä sosiologiset postmoderneja yhteisöjä kuvaavat teoriat kertovat (ks. Bauman 1992; Noro 1991; Maffesoli 1995, 1996). Aikuisten tuntiratsastajien yhteisössä keskiössä olivat hevoset ja ratsastus. Toiminta ja keskustelu yhteisössä liittyivät pääsääntöisesti näihin keskiössä oleviin asioihin. Haastateltavat myös kuvasivat yhteisöä muun muassa puhumalla siitä ”omana maailmanaan” ja ”omana ympäristönään”. Postmodernien teorioiden mukaisesti yksi osa aikuisten identiteettiä myös rakentui osana yhteisön kollektiivista identiteettiä (ks. esim. Noro 1991, Maffesoli 1996). Osaintiteetin omaksuminen tuli esille muun muassa niin, että aikuiset kuvasivat itseään ”heppaihmisiksi” tai ”ratsastuksen harrastajiksi”. Kuvaukset kertoivat samalla siitä, että aikuiset mielsivät itsensä yhdeltä osalta identiteettiään samanlaisiksi kuin muutkin itsensä esimerkiksi ”heppaihmiseksi” mieltävät. Aikuisilla yhteisöllisyys oli myös kevyttä ja verkostoitunutta, eikä se ei ollut sidottu esimerkiksi tietylle tallille.

Tutkimukseni perusteella yhteisöllisyys on ratsastusharrastuksessa myös jossakin määrin sukupuolittunutta. Näyttäisikin siltä, että myös postmoderneissa harrastusyhteisöissä on ryhmittymistä sukupuolen perusteella – aivan kuten muuallakin elämässä, jossa naiset ja miehet tai tytöt ja pojat toimivat (ks. esim. Tolonen 2001; Jokinen 2005; Korvajärvi 2010). Vaikka ryhmittymistä sukupuolen mukaisiin ryhmiin aikuisten ratsastusharrastuksessa tapahtui, oli se aineistoni perusteella kuitenkin vähäistä: tyypillisimmin naiset ja miehet ratsastivat samoilla tunneilla ja viettivät aikaa yhdessä sukupuolesta riippumatta. Jaot harrastajien välille muodostuivat pikemminkin kokemuksen ja taitojen, kuin sukupuolen perusteella. Ratsastuksen voikin sanoa olevan harvinaisen tasa-arvoinen laji, sillä siinä naiset ja miehet harrastavat pääsääntöisesti samoissa ryhmissä ja myös kilpailevat keskenään.

Postmodernit yhteisöteoriat (ks. esim. Noro 1991, 237–240) korostavat, että yhteisöihin liitytään ja kuulutaan *halusta* kuulua niihin. Omassa tutkimuksessani tuli kuitenkin esille, että palkkatyö *mahdollisti* aikuisten tuntiratsastajien ratsastusharrastuksen, vaikka aikuiset harrastivatkin ratsastusta omasta tahdostaan ja halustaan. Aineistoni myös edusti pelkästään suhteellisen homogeenistä keskiluokkaista joukkoa, mikä kertoo joko

siitä, että ratsastusharrastus vaatii aikuisilta esimerkiksi tietyn tulotason – tai siitä, että ratsastusharrastus vetää puoleensa tiettyntyyppisiä ihmisiä.

Löytämieni merkitysten perusteella aikuiset tuntiratsastajat etenivät ratsastusharrastuksessaan kahdella eri uralla. Aikuisten toiminta harrastuksessa oli tyylliltään eteenpäin menevää, sillä he halusivat oppia lisää ja tulla yhä taitavammiksi. Ratsastusharrastuksen jatkuessa he kehittyivätkin aloittelijoista asiantuntijoiksi (vrt. Tolonen 1992a, 1992b). Tutkimukseni perustella aikuisten urat ratsastusharrastuksessa olivat *harrastajaura* ja *yhteisöura*. Nimeämäni urat ovat ideaalityyppejä, eikä niitä ole puhtaina olemassa – ratsastusharrastuksessa aikuiset etenivät aina enemmän tai vähemmän molemmilla urilla. *Harrastajauralla* eteneminen oli pyrkimystä yhä parempiin taitoihin ja suorituksiin ratsastuksessa ja hevosten kanssa toimimisessa: haastateltavat kertoivat pyrkivänsä hevosten kanssa yhä parempaan yhteistyöhön. *Yhteisöuralla* eteneminen oli puolestaan aktiivista yhteisöllisyyden rakentamista. Yhteisöuraa aikuiset rakensivat esimerkiksi toimimalla omassa ratsastusseurassaan tai tallin eri ryhmittymissä. Urat olivat myös vuorovaikutuksessa keskenään – eteneminen toisella uralla auttoi etenemistä myös toisella. Lisäksi harrastajaura ja yhteisöura olivat vuorovaikutuksessa aikuisten työelämän ja arjen kanssa.

Naisten ja miesten välillä ei ole suuria eroja ratsastusharrastuksessa. Oma tutkimukseni ei tue esimerkiksi Suomen ratsastusurheilun historiasta kirjoittaneen Erkki Vasaran (1987, 445) arviota siitä, että naiset ja miehet eroavat ratsastusharrastuksen kohdalla niin, että naisia motivoi kiintymys hevosiin ilman urheilullisia tavoitteita ja miehiä harrastukseen vetää puolestaan kiinnostus kilpailuun ja urheilullisuuteen. Tutkimukseni perusteella sekä ratsastusta harrastavat naiset, että miehet olivat kiintyneitä hevosiin. Sekä naiset, että miehet myös kilpailivat ja pitivät vauhdista. Miehillä harrastukseen liittyi kuitenkin riskinottoa, jota naisilla ei tutkimuksessani tullut esille. Lisäksi naisten ja miesten välillä oli muita pieniä eroja: jos naisilla tallille pääsyä hankaloittivat käytännön asiat, kuten lastenhoito, niin ratsastusta harrastavat miehet joutuvat puolestaan kamppailemaan ennakkoluuloja kohtaan. Miesten vähyyttä ratsastusharrastuksessa ehkä selittääkin osaltaan se, että miesten ei ole helppo aloittaa naisvaltaista ratsastusharrastusta. Tutkimukseni perusteella miehet otettiin kyllä

ratsastustalleilla avosylin vastaan, mutta he saattoivat *joutua perustelemaan harrastustaan* tallin ulkopuolella, esimerkiksi muille miehille omilla työpaikoillaan. Ratsastusharrastus myös merkityksellistyi miehille lajin historian perusteella – herrasmiesten ja upseerien lajina. Merkitys antoi miehille ehkä myös tarttumapintaa ja tätä kautta omaa tilaa nykyisin naisvaltaisessa ratsastusharrastuksessa.

Tutkimuksessani tuli esille myös joitakin nais- ja miestapaisuuksia. Eeva Jokisen (2005) mukaan aikuisten arjessa naistapaista on esimerkiksi perheen pyykeistä huolehtiminen, kun taas esimerkiksi autosta huolehtiminen on miestapaista. Tutkimukseni mukaan ratsastusharrastuksessa miestapaista oli esimerkiksi riskinotto ja naistapaista puolestaan hevosen hoidon opiskelu. Ratsastusharrastuksessa nais- ja miestapaisuudet – tai erot naisten ja miesten välillä – olivat kuitenkin vähäisiä ja varmasti huomattavasti pienempiä kuin monella muulla elämän alueella (vrt. esim. Korvajärvi 2010; Berg 2010; Tolonen 2001). Vaikka lajiin liittyy sekä perinteisesti naisiin, että perinteisesti miehiin liitettyjä elementtejä, kuten vauhtia ja haasteita sekä hevosten hoitamista ja hellimistä, niin aikuisten toiminta ratsastustallilla ei jakaudu niin, että naiset tekisivät pääasiassa naistapaisia asioita ja miehet pääasiassa miestapaisia. Päinvastoin, ratsastustalli oli tutkimukseni perusteella paikka, jossa nais- ja miestapaisuuksia myös rikottiin (ks. myös Brandt 2008; Tolonen 1992a; Ojanen 2001, 2011). Aikuiset tuntiratsastajat halusivat oppia toimimaan tallilla itsenäisesti ja osata tehdä itse erilaiset harrastukseen liittyvät asiat sukupuolestaan riippumatta.

Edellä olen kuvannut vastaukset tutkimuskysymyksiini. Yleisesti tutkimukseni kertoo myös vapaa-ajan arvostuksesta. Tutkimukseni tukee Mirja Liikkasen (2005, 2009) tutkimustuloksia siitä, että vapaa-aikaa arvostetaan yhä enemmän. Haastattelemanি aikuiset tuntiratsastajat käyttivät ratsastusharrastukseen aikaa viikoittain useita tunteja – jo yhdellä ratsastustunnilla käymiseen aikaa kului haasteltavien mukaan kaikkiaan noin kolme tuntia. Lisäksi monet haastateltavista ratsastivat tunneilla useammin kuin kerran viikossa. Monet olisivat halunneet käyttää ratsastukseen vielä enemmän aikaa, jos työ ja arki kotona olisivat sen mahdollistaneet. Haastateltavat myös kuvasivat ratsastusharrastusta usein ”todella tärkeäksi” harrastukseksi ja osaksi elämäänsä. Ja jos juuri ratsastus ei ollut haastateltaville todella tärkeää tai tärkein harrastus, niin joka

tapauksessa joku muu harrastus oli iso osa heidän elämäänsä. Muutamalla haastateltavalla ratsastusharrastuksen merkitys oli jopa niin iso, että he olivat harkinneet alan vaihtoa ja ryhtymistä hevosalalle.

Tutkimani aikuiset pääkaupunkiseudulla asuvat ratsastuksen harrastajat myös kuluttivat vapaa-aikaa intensiivisesti sekä ratsastusharrastuksessa, että lukuisissa muissa harrastuksissaan. Lisäksi tutkimani aikuiset edustivat suhteellisen homogeenistä keskiluokkaista joukkoa. Tutkimukseni tukee myös Tomi Oinaan, Timo Anttilan ja Jouko Nätin (2010) tutkimustuloksia siitä, että hyvissä yhteiskunnallisissa asemissa olevat ihmiset kuluttavat intensiivisesti vapaa-aikaa esimerkiksi harrastuksissaan. Lisäksi tutkimukseni vahvistaa Tomi Mäkisen (2010) tutkimustuloksia hyvän sosioekonomisen aseman ja liikunnan harrastamisen yhteydestä. Oma aineistoni edusti sekä korkeasti koulutettuja, että hyvässä sosioekonomisessa olevia aikuisia, jotka harrastivat liikuntaa aktiivisesti.

Edellä on tullut esille, että aikuiset suhtautuivat ratsastusharrastukseen kunnianhimoisesti ja tavoitteellisesti. Tästä huolimatta aineistoni ei tue suomalaisia liikuntamatkailijoita tutkineen Hanna Vehmaan (2010) näkemystä siitä, että suomalaisten vapaa-aika olisi muuttumassa työmäiseksi suorittamiseksi. Vaikka ratsastusharrastukseen liittyi aikuisilla samanlaista kunnianhimoa ja halua kehittyä kuin mitä heillä oli esimerkiksi työelämässään, harrastus ei ollut haastateltaville suorittamista työelämän jatkeena, vaan ratsastusharrastus näyttäytyi työn vastapainona (ks. myös Liikkanen 2005, 2009). Vaikka suorittamistakin (ks. Eichberg 1987) ratsastusharrastukseen liittyi, iso osa harrastamista olivat myös erilaiset elämykset ja nautinnot, joita aikuiset harrastajat kokivat sekä ratsastustunnilla, että harrastukseen liittyvässä yhteisöllisessä toiminassa. Lisäksi omassa tutkimuksessani korostui uuden oppiminen, sillä haastateltavat kertoivat haluavansa kehittyä ratsastusharrastuksessa yhä taitavammiksi. Tutkimukseni poikkeaa myös tässä kohtaa Hanna Vehmaan (2010, 161) tutkimuksesta, sillä Vehmaan tutkimuksessa vain harvat haastateltavista korostivat uuden oppimista.

Tutkimukseni täydentää myös Henning Eichbergin (1987) liikuntatutkimusta. Eichberg jakaa liikunnan kolmeen eri ruumiinkulttuuriin: suoritus-, terveys- ja elämysliikuntaan. Eichberg myös korostaa eri tyyppien usein sekoittuvan toisiinsa. Tutkimukseni perusteella aikuisten ratsastusharrastuksesta löytyvät kaikki kolme Eichbergin kuvaamaa ruumiinkulttuuria – mutta näiden lisäksi haastateltavani kokivat ratsastuksen *taitolajiksi*, jossa korostui uusien taitojen oppiminen ja oivaltaminen. Tutkimukseni mukaan ratsastusharrastuksessa sekoittuvatkin sekä suoritus-, terveys-, elämysliikunta, että uusien taitojen oppimista painottava taitoliikunta. (Vrt. Eichberg 1987, 54–60.)

Vaikka tutkimukseni on kuvaus pääkaupunkiseutulaisten aikuisten ratsastusharrastuksesta, tutkimukseni tulokset voisivat kuvata yhtä hyvin myös jonkun muun lajin aikuisia harrastajia. Todennäköisesti myös muihin aikuisten harrastuksiin liittyy tavoitteellisuutta ja kunnianhimoa sekä etenemistä aloittelijoista asiantuntijoiksi. Myös muissa harrastuksissa osa aikuisista painottaa enemmän yhteisöllistä tekemistä ja osalla korostuu yhteisöllisyyttä enemmän halu yhä parempiin suorituksiin tai taitoihin. Tutkimukseni on osaltaan myös kuvaus keskiluokkaisesta elämäntyylistä, jota näyttäisivät leimaavan tavoitteellisuus ja kunnianhimo niin työelämässä kuin vapaa-ajalla.

LÄHTEET

Alasuutari, Pertti (1994): Laadullinen tutkimus. Tampere: Vastapaino.

Autio, Hanna (2006): Motoristielämäntapa, elämäntapamotoristi: moottoripyöräkerho myöhäismodernina heimona. Uskontotieteen pro gradu -tutkielma. Kulttuurien tutkimuksen laitos. Turun yliopisto.

Bauman, Zygmunt (1992): Intimations of postmodernity. London/New York: Routledge.

Bauman, Zygmunt (1997): Sosiologinen ajattelu. Tampere: Vastapaino.

Berg, Päivi (2010): Ryhmäeroja ja hierarkioita: etnografinen tutkimus peruskoulun yläasteen liikunnanopetuksesta. Helsinki: Helsingin yliopiston sosiaalipsykologian laitos. Saatavilla internetistä:

<https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/23549/ryhmaraj.pdf?sequence=2>

Berg, Päivi (2008): Ruumiin resurssit ja mahdollisuudet koulun liikunnanopetuksessa ja liikuntaharrastuksissa. Teoksessa: Tarja Tolonen (toim.): Yhteiskuntaluokka ja sukupuoli. Tampere: Vastapaino, 198–223.

Best, Shaun (2010): Leisure Studies. Themes and Perspectives. Lontoo: SAGE Publications Ltd.

Bourdieu, Pierre (1984): Distinction. A Social Critique of the Judgement of Taste. London: Routledge & Kegan Paul plc.

Bourdieu, Pierre (1985): Sosiologian kysymyksiä. Tampere: Vastapaino.

Bourdieu, Pierre (1996): Järjen käytännöllisyys. Tampere: Vastapaino.

Brandt, Nora (2008): Trojanska hästar i stallet. Hästflickors drivkrafter och könskonstruktioner. Sosiologian pro gradu -tutkielma. Helsingin yliopisto.

Csikszentmihalyi, Mihaly (1991): Flow. The Psychology of Optimal Experience. New York: Harper Collins Publishers Inc.

Durkheim, Émile (1980): Uskontoelämän alkeismuodot: australialainen toteemijärjestelmä. Helsinki: Tammi.

Eichberg, Henning (1987): Liikuntaa harjoittavat ruumiit. Tampere: Vastapaino.

Eskola, Jari & Suoranta, Juha (1998): Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Tampere: Vastapaino.

Hall, Stuart (1991): Identiteetti. Tampere: Vastapaino.

Hanifi, Riitta (2009): Musiikin aktiiviset harrastajat. Teoksessa Liikkanen, Mirja (toim.): Suomalainen vapaa-aika. Helsinki: Gaudeamus University Press.

Heiskanen, Risto (2000): Sosiologia modernin yhteiskunnan itsetietoisuutena ja kansallisina traditioina. Teoksessa Heiskala, Risto (toim.): Sosiologisen teorian nykysuuntauksia. Helsinki: Gaudeamus Kirja, 9–37.

Hochschild, Arlie (1997): *The Time Bind. When Work Becomes Home and Home Becomes Work*. New York: Metropolitan Books.

Jallinoja, Riitta (1996): Sosiologiaa postmodernisuudesta: Zygmunt Bauman. Teoksessa Rahkonen, Keijo (toim.): Sosiologisen teorian uusimmat virtaukset. Helsinki: Gaudeamus Kirja, 30–75.

Jallinoja, Riitta (2004): Familistisen käänteen rakentajat: Arlie Hochschild ja suomalainen mediajulkisuus. Teoksessa Keijo Rahkonen (toim.): Sosiologisia nykykeskusteluja. Helsinki: Gaudeamus, 64–98.

Jokinen, Eeva (2005): Aikuisten arki. Helsinki: Gaudeamus.

Kansallinen liikuntatutkimus 2009–2010. Aikuiset 19–65 -vuotiaat. SLU:n julkaisusarja 6/2010. Saatavilla internetistä:
http://slu-fi-bin.directo.fi/@Bin/80b372aac71ccca4b2938edbd0c59696/1302860840/application/pdf/3244706/Liikuntatutkimus_aikuiset_2009_2010.pdf

Kinnunen, Taina (2001): Pyhät bodarit. Helsinki: Gaudeamus Kirja.

Korvajärvi, Päivi (2010): Sukupuolistunut ja sukupuolistava työ. Teoksessa Tuija Saresma, Leena-Maija Rossi & Tuula Juvonen (toim.) (2010): Käsikirja sukupuoleen. Tampere: Vastapaino, 183–196.

Kyrklund, Kyra & Lemkow, Jutta (2008): Kyra ja ratsastuksen taito. Helsinki: WSOY.

Lash, Scott (1995): Refleksiivisyys ja sen vastinparit: rakenne, estetiikka, yhteisö. Teoksessa Ulrich Beck, Anthony Giddens, Scott Lash: *Nykyajan jäljillä*. Tampere: Vastapaino, 153–235.

Layder, Derek (1998): *Sociological Practice. Linking Theory and Social Research*. London: SAGE Publications Ltd.

Lempiäinen, Kirsti (2003): Sosiologian sukupuoli. Tutkimus Helsingin ja Tampereen yliopistojen sosiologian kurssikirjoista 1946–2000. Tampere: Vastapaino.

Liikkanen, Mirja (toim.) (2009): Suomalainen vapaa-aika. Helsinki: Gaudeamus University Press, 7–18.

Liikkanen Mirja (2005): Vapaa-aika muutoksessa – merkitykset, rajoitteet ja valinnat. Teoksessa Mirja Liikkanen, Riitta Hanifi ja Ulla Hannula (toim.): Yksilöllisiä valintoja, kulttuurien pysyvyyttä. Vapaa-ajan muutokset 1981–2002. Helsinki: Tilastokeskus.

Maffesoli, Michel (1995): Maailmojen mieli. Yhteisöllisen tyylin muodoista. Helsinki: Gaudeamus.

Maffesoli, Michel (1996): The Time of the Tribes. The Decline of Individualism in Mass Society. London: SAGE Publications Ltd.

Mäkinen, Tomi (2010): Trends and Explanations for Socioeconomic Differences in Physical Activity. Helsinki: National Institute for Health and Welfare (THL), Research 41. Saatavilla internetistä:
<http://www.doria.fi/bitstream/handle/10024/64264/trendsan.pdf?sequence=1>

Noro, Arto (1991): Muoto, moderniteetti ja 'kolmas'. Tutkielma Georg Simmelin sosiologiasta. Helsinki: Tutkijaliitto.

Oinas Tomi, Anttila Timo & Nätti Jouko (2010): Yhteiskuntaluokat ja ajankäyttö Suomessa. Teoksessa Jani Erola (toim.) Luokaton Suomi? Yhteiskuntaluokat 2000-luvun Suomessa. Helsinki: Gaudeamus, 107–123.

Ojanen, Karoliina (2004): Tallityttöyhteisön tyttöyksien kulttuuriset konstruktiot. Folkloristiikan pro gradu -tutkielma. Helsingin yliopisto, kulttuurien tutkimuksen laitos.

Ojanen, Karoliina (2011): Tyttöjen toinen koti. Etnografinen tutkimus tyttökulttuurista ratsastustalleilla. Helsinki: Suomalaisen kirjallisuuden seura.

Purhonen, Semi, Rahkonen Keijo & J.P. Roos (2006): Bourdieu'n sosiologian merkitys ja ominaislaatu. Teoksessa Semi Purhonen, J.P. Roos (toim.) Bourdieu ja minä. Tampere: Vastapaino, 7–48.

Purola, Terhi (2011): Ratsastusterapia masennuksen hoidossa. Teoksessa Matila-Rautiainen, Sanna (toim.) Ratsastusterapia. Jyväskylä: PS-kustannus, 175–190.

Rahkonen, Keijo (toim.) (2004): Sosiologisia nykykeskusteluja. Helsinki: Gaudeamus Kirja, 7–18.

Rapley, Tim (2004): Interviews. Seale, Clive et.al: Qualitative Research Practice. London: SAGE Publications Ltd., 15–33.

Roos, J-P (1985): Pelin säännöt: intellektuellit, luokat ja kieli. Teoksessa Pierre Bourdieu: Sosiologian kysymyksiä. Tampere: Vastapaino, 7–28.

Seale, Clive et.al: Qualitative Research Practice. London: SAGE Publications Ltd.

Sikstus, Suvi (2008): Voi kun se on ihaana! Tapaustutkimus aikuisten naisten hevosfaniudesta. Sosiologian kvalitatiivinen tutkimusraportti. Helsingin yliopisto. Julkaisematon harjoitustyö.

Siltala, Juha (2007): Työelämän huonontumisen lyhyt historia. Muutokset hyvinvointivalttioiden ajasta globaaliin hyperkilpailuun. Helsinki: Otava.

Silverman, David (2007): Interpreting Qualitative Data. Third Edition. Methods for Analyzing Talk, Text and Interaction. Lontoo: SAGE Publications Ltd.

Sly, Debby (1999): Ratsastajan perustaidot. Hämeenlinna: Karisto Oy.

Sulkunen, Pekka (1996): Orgioiden aika. Michel Maffesolin post-modernismi. Teoksessa Rahkonen, Keijo (toim.): Sosiologisen teorian uusimmat virtaukset. Helsinki: Gaudeamus Kirja, 76–95.

Tolonen, Tarja (1992a): Hevoset ja Minä: tyttökulttuuri ratsastustallilla. Sosiologian pro gradu -tutkielma. Helsingin yliopisto.

Tolonen, Tarja (1992b): Tyttöjen hevostallikulttuuri. Faniudesta vastuunottoon. Teoksessa Sari Näre & Jaana Lähteenmaa (toim.): Letit liehumaan. Tyttökulttuuri murroksessa. Helsinki: Suomalaisen kirjallisuuden seura, 135–154.

Tolonen, Tarja (2001): Nuorten kulttuurit koulussa. Ääni, tila ja sukupuolten arkiset järjestykset. Helsinki: Gaudeamus.

Tolonen, Tarja (2008a): Yhteiskuntaluokka: menneisyyden dinosaurusten luiden kolinaa? Teoksessa: Tarja Tolonen (toim.): Yhteiskuntaluokka ja sukupuoli. Tampere: Vastapaino, 8–17.

Tolonen, Tarja (2008b): Menestys, pärjääminen ja syrjäytyminen. Nuorten elämäntyyli ja luokkaerot. Teoksessa Tarja Tolonen (toim.): Yhteiskuntaluokka ja sukupuoli. Tampere: Vastapaino, 226–254.

Tolonen, Tarja (2010): Yhteiskuntaluokan ja paikallisuuden merkitys nuorten ryhmien ja tyylien muotoitumisessa. Nuorisotutkimus 2/2010, 3–22. Helsinki: Nuorisotutkimusseura

Töttö, Pertti (1996): Émile Durkheim – kaikki on sosiaalista. Teoksessa Jukka Gronow, Arto Noro, Pertti Töttö: Sosiologian klassikot. Helsinki: Gaudeamus Kirja, 173–212.

Valjus, Kati (2005): Ratsastus on elämyslaji. Ratsastusharrastuksen merkitys kaupunkilaiselle aikuisratsastajalle. Sosiologian pro gradu -tutkielma. Lapin yliopisto.

Vasara, Erkki (1987): Suomen ratsastusurheilun historia. Helsinki: Suomen Ratsastajainliitto.

Vehmas, Hanna (2010): Liikuntamatkalla Suomessa – vapaa-ajan valintoja jälkimodernissa yhteiskunnassa. Jyväskylän yliopisto. Saatavilla internetistä: http://www.slu.fi/lum/numero_1_2010/tutkittua/vaitos_vakava_suorittaminen_leim/

Internetlähteet:

Suomen Ratsastajain liiton kotisivut: www.ratsastus.fi, luettu 8.1.2010, 28.4.2010, 10.10.2010, 15.4.2011.

LIITTEET

Liite 1

HAASTATTELURUNKO AIHEPIIREITTÄIN

Ratsastusharrastuksen alku

Miten ratsastusharrastuksesi alkoi?

Miksi kiinnostuit ratsastuksesta?

Miten muut tallilla kävijät suhtautuivat aluksi sinuun?

Miten helppoa oli tulla tallille?

Oliko harrastuksen alussa ongelmia, millaisia?

Keneltä sait apua?

Ratsastus tällä hetkellä

Kauanko olet ratsastanut?

Kuinka usein ratsastat?

Käytkö muuten tallilla?

Millä tallilla käyt ja miksi juuri sillä?

Kenen kanssa harrastat ratsastusta?

Miten muu perhe pitää harrastuksestasi?

Kilpailenko ratsastuksessa?

Millainen harrastus ratsastus mielestäni on, mitä se esim. vaatii?

Millaisella hevosella ratsastat mieluiten?

Mitä ratsastusharrastus sinulla merkitsee? (Miksi ratsastat, mikä ratsastuksessa viehättää?)

Millaisia tunteita ratsastukseen liittyy?

Kuinka paljon aikaa ja rahaa olet valmis käyttämään ratsastusharrastukseen?
Mitä ratsastusharrastus on antanut sinulle, mitä olet hyötynyt siitä?
Liittyykö harrastukseen jotakin negatiivista?

Miten määrittelisit ratsastuksen tärkeyden suhteessa muihin harrastuksiisi tai muuhun elämääsi?

Millaisia tavoitteita sinulla on tulevaisuudessa ratsastusharrastuksessasi?

Miten olet mielestäsi edistynyt harrastuksessa?

Sosiaalisista suhteista

Oletko saanut ratsastusharrastuksen kautta uusia tuttavlia tai ystäviä?

Tapaatteko ratsastuskavereiden kanssa muualla kuin tallilla?

Millaisista asioista keskustellette muiden ratsastajien kanssa?

Onko aikuisen ratsastajien keskuudessa eri porukoita, koetko esim. kuuluvasi tiettyyn ryhmään tallilla? Millaisia muita ryhmiä tallilla on?

Kuinka tärkeitä sosiaaliset suhteet tallilla sinulle ovat?

Entä kuinka tärkeää sinulle on ylipäättään olla muiden aikuisten ratsastajien kanssa tekemisissä? (miksi, miksi ei?)

Voisitko vaihtaa tallia?

Miehet ja naiset

Millainen ratsastaja sinä mielestäsi olet?

Oletko mielestäsi tyypillinen mies-/naisratsastaja?

Mikä sinulle on ratsastuksessa tärkeintä?

Liite 2

Esitietolomake

**AIKUISTEN RATSASTUSHARRASTUS JA TUNTIRATSASTAJIEN
YHTEISÖLLISYYS**

Pro gradu -tutkimus
Suvi Sikstus, opiskelija
Helsingin yliopisto, sosiologian laitos

Haastattelun numero:

Päivämäärä:

Tietoja haastateltavasta

Nimi:

Ikä:

Asuinpaikka ja asuinmuoto:

Perheenjäsenet:

Koulutus:

Työpaikka:

Harrastukset ja vapaa-ajan vietto:

Muuta:

Liite 3

Tutkimuslupa

Allekirjoittanut antaa Suvi Sikstukselle luvan käyttää haastattelumateriaalia tutkimustarkoituksessa. Äänitetty haastattelu kirjoitetaan haastattelun jälkeen auki tekstiksi ja teksti säilytetään niin, että vain Suvi Sikstuksella on pääsy materiaaliin. Haastateltaville taataan tunnistamattomuus eli anonymiteetti, mikä tarkoittaa myös sitä, että Suvi Sikstus ei missään yhteydessä saa tuoda ilmi haastatteluihin osallistuneiden henkilötietoja. Tutkimuksessa ei myöskään käytetä haastattelumateriaalia niin, että siitä voisi jollakin tavoin tunnistaa haastateltavan. Tutkimuksessa puhutaan haastateltavista keksityillä peitenimillä.

Suvi Sikstus saa käyttää haastattelumateriaalia Helsingin yliopiston sosiologian laitokselle tekemässään pro gradu -tutkimuksessa, joka käsittelee aikuisten ratsastusharrastusta. Tutkimusta ohjaajat dosentti, VTT Tarja Tolonen ja professori Pekka Sulkunen. Suvi Sikstus saa käyttää haastattelumateriaalia myös muissa mahdollisissa samasta aihepiiristä tekemissään tutkimuksissa, esimerkiksi väitöskirjassaan.

Paikka, päiväys, allekirjoitus ja nimen selvennys